

From the Library of

ፍጹሕ አጥላው ወልደ ዮሐንስ

FESSEHA ATLAU WOLDE YOHANNES

የደቡብ ሱዳን

ብ ጥ ብ ጥ ።

ከ ግ ሞ ው ድ ነ ሀ

ተ ዘ ጋ ጂ ።

በግርማዊ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ንጉሠ ነገሥት
ዘኢትዮጵያ በፀጂኛው ዘመነ መንግሥት ታተመ ፡

መጋቢት ፲፱፻፳ ዓ-ም ፡

በማኅበረ ሐዋርያት ኮከበ ጽባሕ ማተሚያ ቤት አሥመራ

የሃይማኖት ጉዳይ፡ የቀለም (የቆዳ) ልዩነት፡ በጉሣ፡ ተነጣጥሎ ኃይል የማግኘት ትግል አህጉሮችን እንደከፋፈለ፣ የብዙ ሀገሮች ሕዝቦችን በደም እንዳጠባቸው ኑሩዋል። ስለዚህም በአህጉሮችና በግዛትም አቅዋሞች ውስጥ ከጋራ መተሳሰብና አንድነት ፈንታ እርስ በእርስ መለያዩትን መጠላላትን እና መናናቅንም ተከቶ የሰዎች ኑሮ በአደጋ፡ በብጥብጥና በሥጋት ላይ ይገኛል።

ታሪክ መጻፍ ከተጀመረበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ በግልጽ የታወቁ ከፂ በላይ የሚሆኑ የሲቪል (የርስ በርስ) ጦርነቶች ተፈጽመዋል። ስለሆነም ዛሬም ድረስ በእስያ፡ በአፍሪቃና በሌላውም አህጉር የርስ በርስ ጦርነት አልበረደም። ደም ከተፋሰሱ በኋላ ቂምና በቀል አይጠፋምና፡ ነው። የእርስ በርስ ጦርነት ስለምን ይነሳል? እንደምንስ ሊስፋፋ ይችላል? ውጤቱስ ምን ይሆናል? ለእነዚህ ጥያቄዎች የዓለምን ምሥጢር ለመረዳት ችለዋል የተባሉት ሊቆች ሁሉ የየግላቸውን መልስ ሰጥተዋል። ከክርስቶስ ልደት በፊት በ፬ኛው መቶኛ ክፍለ ዘመን የነበረው ሊቅ ፕላቶ ስለዚህ ጉዳይ ሲናገር “... እያንዳንዱ ሰው ብዙ ከመመኘቱ የተነሳ ነው። ያለዚያም ደግሞ በሚያስብና በሚናገር ሰው መካከል የሚመነጭ የየግል ምኞት ጠንቅ ነው” ብሎታል።

እስራኤላዊው የዓለም ሊቅ እርነሰት አንስታይንም “በሰዎች መካከል ያለመግባባት ቢነሳም፤ ሰላም በኃይል እርምጃ ልትጸና አትችልም” ብሏል።

የታወቀው ሩሲያዊው ሊቀ ሊዮ-ቶሎስቶይ ደግሞ
“... ልዑል አልደንበርግ በመሰደቡ፡ የክፍለ አህጉሩም
አቅድ የረከሰ ስለ ነበረ፡ የናፖሊዮን ኃይል የማግኘት ጉ-
ጉት፡ የአሌክሳንደር ያልተወሰነ ምኞት፡ የፖለቲካ ሰዎች
ስሕተትና ሌሎችም ምክንያቶች ሁሉ ተደማምረው የአ-
ውሮፓን ብጥብጥ ፈጠሩ” ብሎታል።

መሬት ራሷ አስቸጋሪ፡ እረፍት በሌለው ፍጡር የተ-
ያዘች ናት። በመሬት ላይ አስቸጋሪ ሰዎች ሞልተዋል።
አስቸጋሪ ጓደኛ አለን፤ አስቸጋሪ የፖለቲካ ሰው አለ።
አስቸጋሪ ሕፃን አለ። የማይገባቡ ባልና ሚስት አሉ። ዕረ-
ፍት የሌለው የዘር ልዩነት አለ። የሚናፍቁ ጉሳዎች አሉ።
ያንዱን ሃይማኖት ሌላው እንደ ትቢያ ይመለከተዋል።

ያንድ ሕዝብና መንግሥት የአስተዳደር አቋቋም የማ-
ያጠግበው፡ የማያስደስተው ሞልቷል። በሰላም ጊዜ ማና-
ቸውም ነገር የማያስደስተው ብጥብጥ ሲነሳ ምኞቱን ለመ-
ፈጸም የሚችል የሚመስለው ቤተ- ሰብ፡ ጓደኛና ጎረቤት
አለን። የራሱን ቀን፡ የራሱን ዕድል፡ የራሱን የሕይወት ማጣ
ፈጫ የሚፈልግ ሞልቷል። ይህን በመሰለ ጠባይ፡ ምኞ-
ትና ፍላጎት በተመላችው መሬት ላይ የሰላም ኑሮ ተጠ-
ብቆ ይኖራል የሚለው እምነት ፍጻሜም በያገኘ ተስፋ
አላስቆረጠም።

የክርስቶስ ተግባር፡ የታላላቅ ሃይማኖቶች እምነት፡
የዓለም ትምህርት ቤቶች የሰው ማሕበራዊ አቅዋሞች
ደም መፋሰስንና የእርስ በርስ ጥላቻን ቀንሰውታል እንል
እንደሆነ እንጂ አላስወገዱትም።

ከሁሉ በሬት መሬት ነበረች። ቀጥሎ ሰው መጣ።
ከዚያም ነገር ተከተለ። ሦስቱም ተቆራኝተው ይኖራሉ።
ምናልባት ፍጻሜያቸውም በአንድነት ይሆናል።

በድሮ ጊዜ በአፍሪቃ ውስጥ የጎሳ፡ የነገድ ልዩነት
ነበረ፡ ቀጥሎ በሃይማኖት መከፋፈል መጣ። ደግሞ እንደ
ገና በቀኝ ገዢዎች ተነጣጠለ። አሁንም እንደገና በሐሳብ
ልዩነት ተበጣበጠ። አዲስ ነገር አይደለም። በየአህጉራቱ
የደረሰ፡ የኖረና የሚገኝም በሺታ ነው። በአንድ ሃገር ው-
ስጥ ያለመግባባት፡ መቀናገት፡ ኃይልና ዝና ለማግኘት
ሲባል የሚነሳ ግጭት አለ። ቢበርድም እንኳ ያመረቅዛል።
ስለሆነም ለማጥፋትም ባይቻል ማቀዝቀዝ ይቻላል። የች-
ግር፡ ያለመግባባትና ያለመስማማት ሁሉ ምንጩ በንቀት
አስተያየት፡ በኃይል እርምጃ፡ ሊቃለል አይችልም።

በአንድ ሃገር ውስጥ የጎሳና የሃይማኖት ብጥብጥ በተ-
ነሣ ጊዜ ለነገሩ መነሻ የሆኑት ጉዳዮች በዝርዝር መጠናት
አለባቸው። በምን ምክንያት ያለመግባባቱ ተነሣ? እነማን
ገፋፍተውትና እነማን ጀምረውትስ ተነሣ? በምን ይዞታ
ላይ ነው? እንዴትስ ሊበርድ ይችላል? ተብሎ ከተጠየቀና
ከተወያየበትም በኋላ፡ በአስተዳደር፡ በፖለቲካ፡ በልማ-
ትና በትምህርት የሚወሰዱ የሥራ ክፍሎች አሉ።

ብዙ ሰዎች “በአንድ ሃገር ውስጥ ደም መፋሰስ በተ-
ጀመረ ጊዜ የኃይል እርምጃ ሊያጠፋው ይችላል። በሃገር
ጉዳይ፡ በሃገር ውስጥ የፖለቲካ ትብትብ አያስፈልግም”
ይላሉ።

ከቃል ጥናት ይልቅ በልምምድ የበሰሉና ያጠኑ ደግሞ የኃይልን እርምጃ ይቃወማሉ። በዚህ ክፍል ያሉ ሰዎች እምነት ደግሞ “በአንድ ሃገር ውስጥ ያለመግባባት ሲነሳ፣ ጥናት፣ ፖለቲካ፣ ልማትና የአስተዳደር ቆራጥነት ጥሩ ማቃለያዎች ይሆናሉ” ብለው ያምናሉ።

ሁኔታው ከተጠና ማቃለያው ይገኛል። በአስተዳደሩ ወንበር ላይ የሚቀመጡት ሰዎች የተደላደለ ሰውነት ብርቱ ድጋፍ ይሰጣል። በሃገር ውስጥ በተለይም ያለመግባባቱ በሚገኝበት ቀበሌ የሚሠራጨው የፖለቲካ ዘዴ (የፈሊጥ አስተዳደር) ችግሩን ያቀዘቀዘዋል።

የዘሩን ትክክለኛነት፣ የዚግነቱንም አንድነት፣ የብሔራዊ ኃላፊነቱን ሚዛን፣ የሃይማኖቱን ክቡርነት፣ የዕውቀቱን ደረጃ፣ የግል ምኞቱን ወሰን ጠብቆና ገትቶም የተገዛ፣ የተዳደረ የኖረ ሕዝብ የለም። በሁሉም ሃገር የውድቀት ምልክቶች የሆኑ እንቅስቃሴዎች ነበሩ፣ ይታያሉም።

ስለሆነም የማቃለያው ዘዴም አልጠፋም፣ ግን ከግብ ላይ የሚያውሉት ሰዎች ናቸው የጠፉት። (የታጡት)።

ለዛሬ በዚህ ማስታዎሻ ውስጥ የምናነበው የጎረቤታችን የሱዳን የውስጥ ጉዳይ አንድ ምሳሌ ሊሆን ይችላል።

ታሪኩን ያቀነባበሩት ሚስተር ፊሊፕስ ማሶን እንዳሉት ሁሉ በዚህ ታሪክ ውስጥ የደቡብ ሱዳንን የእንቅስቃሴ ምክንያት ለመረዳት ብንችልም የሰሜን ሱዳን የምታምን በትን ጠቅላላ አቅዋም ለመረዳት ይቸግራል። የሆነ ሆኖ ከሰሜኑም ክፍል ሌላ ፍንጭ እናገኛለን ብለን እንጠባበቃለን።

በአንድ ሃገር ውስጥ የሚነሳውን የግጭት፣ የአስተዳደር፣ የልማትና የትምህርት ምክንያት፣ ሚዛንና ይዘታ ሁሉ ጎረቤቶች ያጠኑታል። ይመረምሩትና የራሳቸውን ስሕተት ያርሙበታል። ወይም ለራሳቸው ዕድገትና ልማት ምሳሌነቱን ይቀበሉታል። እኔም በዚህ መንፈስ ተመርቼ ነው ይህችን የደቡብ ሱዳን ብጥብጥ፣ ለዛሬ ያቀረብኩት።

ጎረቤት እንደምን ይኖራል? በኔ ግምት ይህ ከፍተኛ ጥያቄና የእንቅስቃሴም ምክንያት ሁሉ ይመስለኛል። የጎረቤትን አቁዋም ተመልክቶ፣ የራስን ሁኔታ ማነጻጸርና በጎረቤት ኑሮ የራስን ጉዳይ ማሻሻል ዋጋ አለው። ስለዚህ ልንመራበት የሚገባው አቅድ “ሰው እንደቤቱ እንጂ እንደ ጎረቤቱ አይኖርም” የሚለውን ጥቅስ አይመስለኝም። ይልቁንስ በዚህ ፈንታ “ምሳሌ የሚሆንህ አያሳጣህ” የሚለውን ጥቅስ ብናስታውስ ምንም እንኳን በሞራል አቁዋም ላይ ሁለተኛው ጥቅስ በኩል ይገኛል። ተፈጥሮ ጋር ታግሎ በምሳሌነቱ መጠቀም የኑሮ ግዴታ ሆኗልና ምርጫው የጠበበ አይሆንብንም።

እርግጥ ነው በደቡብ ሱዳን ውስጥ ያለው ያለመግባባት የሱዳንን አንድነት የሚቃወም አይመስልም። ደቡብ ሱዳን የውስጥ አስተዳደር መብት ጠይቃለች። የሰሜን ሱዳን ደግሞ ከልክላለች። ምክንያት ይኖራታል። ስለዚህም የደቡብ ሱዳን እንቅስቃሴ በአስተዳደር መብት ላይ የተጀመረ እንጂ በብዙ ሃገሮች እንደደረሰው በገንዘብ የተገዙ ሐሳብ ስንኩሎች ለአንድነቱ አቅዋምና ኃይል ተቃዋ

ሚዎች ሆነው ስለተገኙ አይመስልም ። ስለዚህም በመካከላቸው ያለው ያለመግባባት በሚወገድበት ጊዜ ደቡባውያን ለከፍተኛው የአስተዳደር ሥልጣን ቢመረጡ “ለተቃዋሚዎቿ ሥልጣን ሰጠች” ተብላ ሱዳንን ከትችት፡ ውስጥ አያስገባትም ።

ለአንድነት ተቃዋሚ የሆነ እንቅስቃሴ ቢነሳና ቢቸነፍ ግን ምሕረት ተሰጥቶት፡ በሰላም እንዲኖር ይደረግለት እንደሆነ እንጂ ለፖለቲካ ወይም ለአስተዳደር ሲባል ሥልጣን ቢያስረክቡት የሁለቱንም ማለት ስለ አንድነት የታገለገለውንም ሆነ ተቃዋሚ የነበረውን ወገን የውስጥ መንፈስ ፀጥ ከማድረጉ ፈንታ የሚያሸብር፡ ፅረፍትም የሚያሳጣ ነው የሚሉ ሊኖሩ ይችላሉ ።

ይህን ሁሉ ያወሳሁት በአንድ ሃገር ውስጥ የፖለቲካ ትኩረት በሚነሳበት ጊዜ በተመሳሳይ ዘዴ ለማቸነፍ መታገል እንጂ በኃይል ብቻ ችግሩ ሊቃለል ያለመቻሉን ለማብራራት ያህል ነው ።

አዘጋጅው
ማሞ ውድነህ ።

ይህ መጽሐፍ የተዘጋጀበት ዋናው ምክንያት ስለ ሁለት ጉዳዮች ነው ። ይኸውም የደቡብ ሱዳን ከሰሜን ክፍል ለመለየት የተገደደችበትን ማብራራት እና ፤ ሰሜን ሱዳን፡ ደግሞ ሙሉ የሆነ የአንድነት ነፃነት አግኝታ ከደቡብ ጋር ተባብራ ለመኖር ያቀረበችውን መግለጫ ለማመልከት ያህል ታስቦ ነበር ።

ይህንም ጥላን በደቡብ አፍሪቃ ውስጥ ፓየነረና ሳምፕሶን ስለልማት የጸፉትን የሁለቱን አስተያየቶች አቅርቦ ነበር ። አሁንም በዚያው ምሳሌ በመመራት ያለፀሐፈው ትችት ታሪኩን ብቻ አቅርቦ አንባቢው ራሱ ፍርዱን እንዲሰጥበት ማድረግ ዋናው ድካማችን ነበር ።

ስለሆነም በዚህ ረገድ ያደረግነው ሙከራ ውጤት እንደታሰበው ሳይቃናልን ቀረ ። ይኸውም ስለጉዳዩ ያነጋገርናቸው የሰሜን ክፍል ተወላጆች የደቡብን ዓላማና የሥራ ውጤት ዓይተው እንደገና የራሳቸውን ፍላጎትና አስተያየት ለመስጠት በመፈለጋቸው ነበር ።

ነገሩ እንዲህ ያለ መንፈስ በማስከተሉም የግራ ቀኙን ሐሳብ በአንድነት አጠቃልሎ ለማቅረብ ባለመቻሌና የሐሳብም ልዩነት በመድረሱ የተባራራ ንብብ አጠቃልሎ ለማቅረብ ሳልችል ቀረሁ ። ደቡባውያን ግን ለዚህ ስምምነት አልተዘጋጁም ነበር ። የሁለቱንም አስተያየቶች በአንድነት አቀናብሮ የማቅረቡ ሙከራ ሳይሳካ ቀረ ። ስለሆነም

የደቡባውያኑን መግለጫ በመቀበል ከዶክተር ሪቻርድ ግ ሬይ መግቢያ ጋር አጣምረን ብቻ አቀረብን ።

ይሁንና የሰሜንን መግለጫም ለማቅረብ ያለኝ ተስፋ አሁንም አልጥተም ። ዶክተር ሪቻርድ ግሬንን በጣም ላመሰግን እወዳለሁ ። ይኸውም የዚህን መጽሐፍ ማስተዋወቂያ በመጻፋቸው ፣ ዶክተር ደንግና ፣ ዶክተር ኦዲሆም የየበኩላቸውን ሐሳብ አጣምረው ይህ መግለጫ እንዲታተም ጽቤታቸው ስላደረገልን እርዳታ አሁንም ደግሞ ላመሰግናቸው እወዳለሁ ።

ሬልፕ ማሶን ።

ማስተዋወቂያ ።

በደቡብ ሱዳን ያለው ሁኔታ በመላው አፍሪቃ ውስጥ የመለያየትና የመነጣጠል ልዩነቶችን የፈጠረው ችግር ነው ። በመላው አፍሪቃ ጉልቶ የሚታይ ውጥንቅጥ ይኸው ነው ።

አሁን እንደሚታየው ሁሉ የሃገር ኢኮኖሚና የሃገር አንድነት ታላቅነትና አስፈላጊነት የሃገር ዕድገት በሚሰማቸው ወይም በጉሳ አንድነት በሚያምኑ ወገኖች በየተኛውም ክፍል ይሰበካል ። ይሁንና በሱዳን ውስጥ ሁለቱም እምነቶች በአደጋ ውስጥ ናቸው ።

በሃገሪቱ ውስጥ በተለያዩ አቅጣጫዎች የጥንት እምነትና የጉሳም ልዩነት የእርስ በርስ ምቀኝነትን ፈጥረው ሕዝብን በብዙ ነገር የሚለያዩት እንቅፋቶች ሆነዋል ።

ምንም እንኳን ጉዳዮቹ የከበዱም ቢሆኑ አሁንም ቢሆን ሰሜንና ደቡብን የሚለያዩት እንቅፋቶች ጉልተው በመታየት ላይ ይገኛሉ ።

ሁለቱም ክፍሎች ለሕዝባቸውና ለሃገራቸው እኩል የሚያስቡ ይመስላሉ ። ነገር ግን የሁለቱም የሰውነት ቅርጽ በመጠኑም ቢሆን የተለየ ሆኖ ይታያል ። ለምሳሌ ያህል በአፍሪቃዊያኖችና በኢክሰሐሳዊያን መካከል የመልካቸው ቅርጽ የተራራቀ ነው ። በአጭር አነጋገር ቅርጻቸው የተለያዩ ነው ።

አዲስ ገበዩ የሰሜን ዓረቦች ከደቡባዊያኑ ተወላጆች ጋር ተዳቅለዋል ። ስለሆነም የሁለቱም ነገዶች ልዩነት የሚ

ያመለክተው የሰውነታቸው ቆዳ (መልክ) ብቻ አይደለም ።
ንግግራቸው (ቋንቋቸው) ፣ ጠባቸው (አመላቸው) እና
አስተዳደራቸው ሁሉ አንድ አይደለም ።

ይህንም ልዩነት ያመጣው እውነተኛው ምክንያት አን
ደኛው ክፍል የመካከለኛው ምስራቅ የግሪብ ዘር ሲሆን፤
፪ኛው ደግሞ በደቡብ ሰሐራ የሚገኘው እውነተኛው የአ
ፍሪቃ ትውልድ በመሆኑ ነው ። በሌላም አስተሳሰብ የሁ
ለቱም ባሕል ጥንታዊ መሠረቱን ያለቀቀ በመሆኑ ልዩነ
ቱን ያገለግላል ።

በደቡብ የሚገኙትን ሱዳኖች የእስልምና ሃይማኖትን
እንዲከተሉ ያግባቡዋቸውን ያህል በሰሜኑም ውስጥ ሃይ
ማኖተ-ቢስ የሆኑ አሉ ። በደቡብ እንደሚገኙት ያሉም
በጣም የተራቆቱና በጥንቱ አስተሳሰብ ውስጥ የተዋጡ
ነገዶችም በሰሜን ሱዳን ውስጥ ይገኛሉ ።

ከሁለቱም ወገኖች የተማሩት እንደዘመዶቻቸው ሁሉ
የተለያዩ ፍልስፍናና እምነት አላቸው ። በሁለቱም ወገን
በማርኪዝ፣ በዲሞክራሲና ስለጠቀላላው አቁዋም የሚያ
ስቡ አሉባቸው ።

የዘርና የጎሳ እንዲሁም የባሕል ልዩነቶችም እንኳ
ቢታየባቸው በሌላው አስተሳሰብ ደግሞ አንድ የሰሜን
ተወላጅ ድህም ይሁን የተማረ ከሰሜን ተወላጆች ጋር
መኖርን ሲመርጥ፣ የደቡብ ተወላጅ የሆነው ደግሞ እስላ
ምም ሆነ የካርቱም ተማሪ ሲሠራ የሚገኘው ለወገኖቹ
የሚጠቅም ሙያ ነው ።

ሁለቱም ቦታሪካቸው ልዩነትና በልደታቸው ስለሚ
መከብት ለመለያየት በቅተዋል ። እስከ ቅርቡ ዘመን ድ
ረስ ሁለቱም የተለያዩ ነበሩ ። ለነፃነት መድረክ አስከደረ
ሱበት ጊዜም ድረስ ሁለቱም ተለያይተው ይኖሩና ይተ
ዳደሩም ነበር ።

የደቡብ ተወላጅ አፍሪቃዊነቱ ቢሰማውም በሥልጣን
ላይ ያለው የሰሜኑ ተወላጅ ደግሞ አረባዊነቱ ይሰማ
ዋል ። ስለዚህ ነው አሁንም ደቡባውያን ለዘር እኩልነት
ብለው የሚዋጉት ። በደቡብ ክፍል ያሉት ነጮችና ጥቂ
ሮች በክፍተኛ ስሜትም ተለያይተዋል ። የሁለቱ ዜጎች
ልዩነት በደም ፍላት ስሜት ተነሳሳቶ በግልጽ ጠብ የጀ
መረው በ፲፱፻፶፭ ዓ-ም በጥቂቶች ነገር ቆስጃሾች አማካ
ይነት ነበር ።

ከዚያም ወዲህ ሁኔታውን እንዲያጣራ በ፲፱፻፶፭ ዓ-ም
ከተቋቋመው ክፍል ስለ ደቡብ ሱዳን ጉዳይ ሊታመን
የሚቻል ወሬ መታተም ቻለ ። ስለሆነም ያን ክፍል ሃገር
ለመጎብኘት ለሌሎች ተወላጆች የተከለከለና የማይቻል
ነበረ ። በ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. ግን የወታደሩ ክፍል የመንግሥቱን
አመራር ከያዘ ወዲህ የደቡባዊያን ጥያቄና አስተያየት ወደ
መደመጡና ግምት ወደማግኘቱም ተቃርቦ ነበር ።

በ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. በታኅሣሥ ወር የታወቁት የፖለቲካ
ሰዎች ሚስተር ዮሴፍ አዲሆና ሚስተር ዊሌያም ደንግ
ተይዘው እንዲታሰሩ በምሥጢር የተወሰነባቸው መሆኑን
እንደሰሙ ከሌሎች ስድስት ዋና ዋና መሪዎች ጋር ሆነ
ው ወደ ዩጋንዳ ሸሽተው መግባት ቻሉ ።

በግዛትም ላይ ሆነው የፖሊቲካ ተግባራቸውን ሊያጠነክሩ ቻሉ። በየጊዜው የሰደተኞች ቁጥር በመጨመሩ የደቡብ ሱዳንን ጉዳይ በቅርብ ለመከታተል በቁ።

የሰሜን ሱዳን በጥብቅ የሚቃወምበትንም ጉዳይ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ አንድ ባንድ ዘርዘረውታል። በእነርሱ መግለጫ ላይ ትችት ለመስጠት ለእንግዳ ደራሽ ወይም ሁኔታውን በግልጽ ላልተረዳ ይቸግረዋል። በ፲፱፻፷ ዓ.ም. በኢኳቶርያ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ በጥቂቶች ወረዳዎች ያደረግሁት ጉብኝት የአስተዳደሩ ርምጃ የቱን ያህል በወታደር ኃይል ሲረዳና ሲካሄድም እንደነበረ ለማረጋገጥ አስችሎኛል።

በጊዜው የነበረው የወታደር ኃይልም የአባባሮቹን እንቅስቃሴ ለመቆጣጠርና ሕጉን አስከብሮ ፀጥታውን ለማረጋገጥ አስችሎት ነበር። ይህም ደግሞ ፍጹም ዕድገት ንና መሻሻልን ለማግኘት የግድ የሚያስፈልግ መሠረታዊ ተግባር ነው።

በሌላው በኩል ደግሞ “የወታደሩ አቁዋምና አፈጻፀም ወደ ቅኝ ተገኝነት የሚዋለን ወጥመድ ይሆናል።” የሚል ስጋትንና በራስ ያለመተማመንን በደቡብ ሱዳን ተወላጆች ላይ አሳድሮባቸው ነበር።

በየጊዜው ከሰሜን ክፍል የሚመጡት ጉሳዎችም አቁዋም ለአስተዳዳሪዎች ሌላ ሼክም ሆኖባቸው ነበር። በዓረቦች ባለሥልጣኖች ሲመኩና ሲተማመኑባቸውም የነበሩት ዓረቦቹ ናቸው።

የሰሜን ተወላጅ ፖሊስ በየቡናው እርሻ የተሠማሩትን ሠራተኞች በጁባ አደባባዮች የሚዘዋወሩትን ወጣቶች ለመቆጣጠርና አስፈላጊም ሲሆን ለመደብደብ ሥልጣን ነበረው። ይህም ደግሞ ያለመግባባትንና ያለመከባበርን እየጨመረ መጣ።

በዚያ በነበረኝ አጭር የጉብኝት ጊዜም ይህን ሁሉ አጣርቶና አጠቃሎም ለማቅረብ ይቸግራል። የጥላቻንና የምስቅልቅልን ምክንያቶች አጠቃሎ ለማቅረብም ሆነ፣ የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የሰጡትን መግለጫ ለመቃወምና ለመደገፍ በጊዜው የነበረው ቁጥጥር አላስቻለም ነበር።

ሌላው ተስፋ ግን በእነርሱ መግለጫ መሠረት በደቡብ ሱዳን ውስጥ ያለውን ይዞታ መመራመሩና የደቡብ ሱዳን ተወላጆችም ትክክለኛው ጥያቄ በነዚህ የደቡብን ችግር በቀረቡት ሰዎች ላይ የተመሠረተ መሆኑን ማመሳከሩ ይጠቅማል።

የሆነው ሆኖ የውጭተመልካች ስለሁለት ምክንያቶች ትችት ሊሰጥ ይችላል።

፩ኛ፡ አሁን በሚገኘው ይዞታ ላይ የሰሜን ክፍል ያለበትን ሐላፊነት የሚመለከተው ጉዳይ ነው። በ፲፱፻፹ው ከፍለ ዘመን ላይ የደቡብ ሱዳንን ብጥብጥ ያጋጋለው የሰሜን ክፍል ባሪያ ፈንጋዮች ሳይሆኑ የአውሮፓ ነጋዴዎች ናቸው። በአሁኑ ጊዜ ደግሞ ጥቂቶቹ ምክንያቶች ሥርሰደው ሊያወዛግቡ የበቁት ከሰሜን ክፍል የፈለቁ ሐሳቦች ሳይሆኑ ከእንግሊዝ መንግሥት የአስተዳደር እምነት የተወራረሰ ነው።

እስከ ፲፱፻፳፮ ዓ. ም. በነበረው ጊዜ ውስጥ ደቡብ ሱዳንን ለብቻዋ ለማልማት የእንግሊዝ ባለሥልጣኖች ተጣጥረዋል። ይህም የእድገት ምዕራፍ “ብቸኛ መስመር” ተብሏል።

ጎሳዎች በአንድነት የጥንቱ ባሕላቸውን መሠረት በማድረግ ራሱን የቻለ ድርጅት አቋቋሙ። በዚህም ረገድ ርግጥ ነው የሰሜን ክፍል ከወሰደው እርምጃ ጋር ተመሳሳይ ነበረ። በዚያን ጊዜ ከክርስቲያንነት ወደ እስልምና ሃይማኖት በተዛወሩ አዲስ አማኒዎች ተጠበቅ ነበር። የውጭ ሃገር ተወላጆች በተለይም ግብጾች እና ሕንዶች ነጋዴዎች ወደዚያች ክፍል ገብተው አንዳንድ ሥራ በመክፈት የሃገሪቱን ተወላጆች ኑሮ እንዳይረዱ ይከለክሉ ነበር።

በሰሜን ክፍል ደግሞ በተለይም በጊዜራ የሚገኘው የእርሻ ቀበሌ ሁሉ በጥብቅ ቁጥጥር ስር ሆነ። የሆነ ሆኖ ሰሜናዊያን በደቡብ ውስጥ የሚያደር ጉትን ቁጥጥር በሰፊው ያከናውኑት ነበር።

የመጽሐፍ ቅዱስ ስሞችና የእንግሊዝ የአለባበስ ዘዴ ሁሉ በአረቦች ስምና አለባበስ ተለወጠ። የግሪክና የሶፊያ ነጋዴዎችም ወደሃገሪቱ እንዲገቡ ይገፋፉ (ይደፋፈሩ) ነበር። በ፲፱፻፴ ዓ. ም. በደቡብ የነበሩ የሰሜን ተወላጆች ፀሐፊዎችና ባለሥልጣኖች ቀስ-በቀስ እንዲዛወሩ ሆነ።

በሁለቱ ክፍሎች ውስጥ ትምህርት መስፋፋት ሲጀምር በሰሜን ክፍል አረብኛ እንደሃገሪቱ ቋንቋ ሆኖ ሲሰጥ ለደቡብ ክፍል ደግሞ እንደሁለተኛ ቋንቋ ሆኖ ይሰጥ

ጀመር። ቀጥሎም ወደ ምዕራባዊው ግለም ለመቀላቀል የሚያስችለው የእንግሊዘኛው ቋንቋ ለተወሰኑ ክፍሎች ይሰጥ ጀመር።

ሁለቱ ሃገሮች ከጊዜ በኋላ ፍጹም በሆነ አንድነት ይቀላቀላሉ የሚል እምነት በጊዜው የነበሩት የእንግሊዝ ባለሥልጣኖች ነበራቸው። ይህንም ዕድል ለመወሰን ተስማሚ ጊዜ ይኖራቸው ይሆናል የሚል ተስፋ ነበረ።

ይሁንና ሁለቱንም ክፍሎች ሊያስተባብር የሚችል ሐሳብ አልተጀመረም። ነገር ግን የ፪ኛው የዓለም ጦርነት በመነሳቱ ይህን ሁሉ ተስፋ አጨለመና በመሬት መቀነት በሚገኙት የአፍሪቃ ክፍለ ሃገሮች ላይ ብርቱ ችግርን ፈጠረ። ለየብቻ ለማልማት የታሰበው የአመራር እምነት ተቋረጠና ሕዝቡ ነፃ ለመውጣት ትግሉን ጀመረ።

በዚህ ጊዜ ደቡብና ሰሜንን ለማዋሃድ ጊዜ የሚያስፈልግ መሆኑን የእንግሊዝ አስተዳዳሪዎች በጥብቅ አመኑ በት። ስለዚህም ደቡብ ሱዳንን ለመጠበቅም ሆነ ለአንድነቱ አንድነት ዘጋጅ ለማድረግ እንግሊዘኛው ጠቅላይ አገረገዥ ያቀረቡትን ሐሳብ የቅኝ ገዥነቱን ቀንበር ለማዘግየትና ከሃገሪቱ እንዳይወጡ ያደረጉት ዘዴ ነው ተብሎ በሰሜን ሱዳን ተወላጆች ዘንድ ተገመተባቸው።

ደቡብ ሱዳን የጠየቀችው የውስጥ አስተዳደር መብት አስፈላጊነቱን የሰሜን የፖለቲካ ሰዎች አላመኑበትም ነበር። ስለዚህም በሁለቱም ሃገሮች አንድነት ውስጥ የተመረዘ ሐሳብ ይጠቅማል ተብሎ ተሰናዳ። በዚህም ጊዜ ሚስ

ተር አዲሆና ሚስተር ዳንግ አንዳስታወሱት ሁሉ በ፲፱፻
፶፭ ዓ. ም. የአንግሊዝ መንግሥት ክፍተኛውን ኃላፊነት
መሸከም ነበረበት ።

ከዚህም ሌላ ደግሞ በደቡብና በሰሜን ሕዝቦች መካከል የነበረውን መቀራረብ አንዳንድ በጥበጦች ሲመር ዙት፣ የሰሜን ክፍል ወታደሮችም ፀጥታውን ለማስከበር የወሰዱትን እርምጃ ሁሉ የተመለከተ ማንም ቢሆን የሁኔታው አየተባባሰ መሄድ ያስገርመው ነበረ ። ይልቁንም የሰሜን ክፍሎች ሕግን ለማስከበር በየጊዜው በወሰዱት ርምጃ ፪፻፶ የሚሆኑ ሞቱ ።

በሌላው በኩል ስንመለከተው ደግሞ የሱዳን አንድ ነት አቁዋም ዋናው አከራካሪ ሆኖ ይቀርባል ። ሰሜን ሱዳን የደቡብን ሱዳን በፍጹምነት ለማስተዳደርና የበላይም ለመሆን አትችልም የሚለውም ክርክር ብዙ ሰዎች ምናልባትም የሰሜኖቹ ክፍሎች ያምኑበታል ።

ይህም ከታወቀ ዘንድ በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. በጁባ ውስጥ የተደረገው ስብሰባ መታሰፍና ያለውጤት መቅረት አልነበረበትም ። ስለዚህም ደቡብ ሱዳን የጠየቀችው የፌዴራል አቁዋም በትክክለኛው ምክንያት ላይ የተወነዘረ እንደነበረ ይገምታል ። ይህ ከታወቀ በ፲፱፻፶፰ ዓ. ም. የወታደሩ መንግሥት ሥልጣን ከመያዙ በፊት መፈጸም ይገባው ነበር ።

የደቡብና የሰሜን ክፍሎች የፖለቲካ ግንኙነት በምንም ነገር የተጣመረ ቢሆን የሰሜኑ ክፍል የደቡብን ክፍል

ልጥቅም ቸል አይለውም ነበር ። ይህም ግለት ግብፅ በመላው ሱዳን ላይ እንዳላት ልዩ ሥልጣን ቁጥጥርና የበላይነትም ዓላማ ማለት ነው ።

የአባይ ወንዝ በአነዚህ ሃገሮች ውስጥ ስለሚገባው ለውስጥ ፍላጎታቸውና ይዞታቸው ፍጹም መተማመኛ ቸው ነው ። ስለዚህ ለወደፊቱ ግብፅም ሆነች ሰሜን ሱዳን አሁን ያለጥቅም በሚባክነው የአባይ ውሀ ለመጠቀም ሙሉ-ሙሉ የሚያስፈልጋቸው ጊዜ መድረሱ አይካድም ።

ደቡብ ሱዳን ምንም እንኳን የፖለቲካ ነፃነት ብታገኝም የሰሜን ሱዳን ለሕይወታዊ አቁዋሙ ስትል ያን ቀበሌ ትፈልገዋለች ። በደቡብ ውስጥ የሚነሳውን የማን አለብኝና የፀጥታ መታወክ የሰሜን ሱዳን መንግሥት በቀላሉ ሊመለከተውና ሊቀበለውም አይችልም ።

የኦርስ በርስ መናናቅ፤ ድህነትና የጎሳ ብጥብጥ እስካሉ ድረስ የደቡብ ክፍል መሪዎች እንኳን ፍጹም ሊታመን የሚችል ፀጥታ ያለው አቁዋም እና ዕድገት ሊመወርቱ መቻላቸውን ሰሜናውያን አያምኑበትም ።

የሁንና ከአነርሱም መግለጫ ላይ ለመረዳት እንደተቻለው፣ በጊዜው የገጠማቸውን ዕንቅፋት ለማቋቋም የተወሰደው ርምጃ በቂ ስላልሆነ አዲስ እርምጃ መወሰድ ይኖርበታል ።

ከዚህ ሁሉ ሌላ ለደቡብ ሱዳን ዕድገት የሰሜን ሱዳን አውጥቻለው የምትለው ሂሳብ እንኳን ለማጋነን ተብሎ የተወሰደ የፐሮፓጋንዳ ዘዴ ሳይሆን አይቀርም ።

እርግጥ ነው ለጊዜው ደቡብ ሱዳን መጠነኛ እርዳታ አግኝታ ይሆናል። ሁለቱም ክፍሎች በኢኮኖሚ ረገድ ያላቸው ግንኙነት በጣም ጠንካራ ነው። ከጁባ ወደስሜን በኩል ያለው መስመር ከውጭውም ዓለም ጋር የምታደርገው ግንኙነት በሰሜን ሱዳን ውስጥ የሚያልፍ ነው። ስለዚህም “ዋው” ወደ ተባለችው ከተማ የተዘረጋው የባቡር መንገድ ለሁለቱም ሃገሮች ጥንካሬ ማረጋገጫ ነው። በኢኮኖሚም ሆነ በጦር ዝግጅት እጅግ አስፈላጊ መሆኑ አይካድም።

በዚህም ምክንያት በደቡብ ውስጥ የሚገኙት የመሬት ሀብት ውጤቶች እያደጉ ሊሄዱ ይችላሉ። “የባንጅ” ከሚባለው በረሃማ ሃገር የሚነዱት እንስሳት ብዛት ለዚህ ምሳሌ ነው። ይሁንና ይህ ሁሉ እያደር የሚታሰብበት ጉዳይ ነው። ሰሜን ሱዳንም በበኩሏ እጅግ አስፈላጊና ጠቃሚ የሆኑ የእርሻ አዝመራዎችን ለደቡብ ክፍል ልታቀርብ ትችላለች።

ነገር ግን በዘርና በቀለም ልዩነት በሁለቱ ክፍሎች መካከል እያደገ የሚሄደው ብጥብጥ ሁለቱንም ክፍሎች በደም ሾፍኗቸዋል። እያንዳንዳቸውም ልዩ ልዩ የወቀሰ መስመሮች አሉዋቸው።

የሆነ ሆኖ ምክንያትና የኃይል ፍላጎት ተጣምረው መታዩት አለባቸው። ጥቂቶች ሕገ-ወጦች ለራሳቸው ጥቅም ሲሉ የሕዝቦችን መበጣበጥ እያስፋፉትና እያበባሱትም እንዳይሄዱ የአዲሲቱ አፍሪቃ ታሬክ አጥብቆ መክ

ላከል አለበት። ይህንም ማድረግ ያለባቸው ራሳቸው ሕዝቦች ናቸው።

የደቡብ ሱዳን የሕዝብ ተጠሪዎች ከቀረቡላት ሐሳብም ከርቱም ማረጋገጥ አይኖርባትም። ለየትኛውም ክፍል አድልዎ የሌለበትም ጥናት ቢወሰድ የጊዜውን ችግር ሊያቃልለው ይችላል። ምናልባትም ደግሞ በላይኛው አባይ ውስጥ ብጥብጡ እየበዛ ሄዶ በአፍሪቃ ክፍለ አህጉር ላይ የአፍሪቃዊያንና የዓረቦች ወዳጅነትና ግንኙነት ፈጽሞ እንዲበላሽ የሚፈልግም ሊኖር ይችላል።

ዶክቶር ሪቻርድ ግሬይ።

የሱዳን የጅኦግራፊ አቀማመጥ ።

የዛሬዬቱ ሱዳን ስሜሊዮን ስኩዩር ማይልስ ስፋት አላት ። ይኸውም ታላቋን ብርታኒያን ራረንግይን፣ ኢጣሊያን ስፒንና የስካንዲኔቭያን አገሮች ያህል ስፋት ወይም ትልቅ የግዛት ከፍተኛነት አላት ማለት ነው ። ሃገሪቱን በሰሜን የተበበረው ንረብ (ግብፅ) በምሥራቅ ኢትዮጵያና ቀይ ባሕር፣ በደቡብ የሩዶልፍ ሐይቅ፣ ኬንያና፣ ዩጋንዳ፣ ኮንጎና የመካከለኛው አፍሪቃ ሪፖብሊክ፣ በምዕራብ ቻድና ሊብያ፣ ይዋሰኑዋታል ።

ሱዳን ነፃነቷን የተቀዳጀችው እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፶፮ ዓ-ም ጥር ፩ ቀን ነው ። ለነፃነቷም ዕድል ተጨማሪ ምክንያት የነበረው እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፶፮ በደቡብ ሱዳን ተነስቶ የነበረው እንቅስቃሴም ነው ይባላል ። በብዙዎች ተመልካቾች ግምት በደቡብ ሱዳን ተቀስቅሶ የነበረው ያለመግባባት ከሰሜን ሱዳኖች ጋር የበለጠ መግባባትና የአብሮ መኖርም ኃይል ይመወረታል ተብሎ ነበር ። ዳሩ ግን እንደታሰበው ሳይሆን ቀርቶ የሁለቱ ክፍለ ሃገሮች ሁኔታ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተበላሸ መጣ ።

የሕዝቡ ብዛትና ዘሩ ።

እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፶፮ ዓ. ም. በተደረገው ጠቅላላ የሕዝብ ቆጠራ የሱዳን ሕዝብ ጠቅላላ ብዛት እስከ ፲ ሚሊ.

የ-3 ደርሷል ተብሎ በ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. ታምኖ ነበር ። አሁን ግን በተባበሩት መንግሥታት አማካይነት እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፷፮ ዓ. ም. በተደረገው የሕዝብ ቆጠራ 13,940,000 መድረሱ ታምኖበታል ። ከፍ ብሎ በተጠቀሰው ዓ. ም. በወጣውም የየጉሣው ማመዘዘኛ ስታትስቲክ መሠረት በሃገሪቱ ውስጥ የሚኖሩት ነገዶች ብዛት ።

፩ኛ አረቦች ከመቶ	፴፱
፪ኛ አፍሪቃዊያኖች ደቡባውያን	፴
፫ኛ ምዕራባዊያኖች (ሱዳኖች)	፲፫
፬ኛ ኑቭያዊያን (የኑቪያ ተወላጆች)	፫
፭ኛ ኑቫ	፮
፮ኛ ቢጀ	፮
፯ኛ ሌሎች ተወላጆች (ነገዶች)	፫

እነዚህ በየነገዳቸው ከተዘረዘሩት ሱዳኖች መካከል ደቡባዊያን ፣ ምዕራባዊያንና ኑባዊያን ከጠቅላላ የሱዳን ሕዝብ ብዛት ፵፱ በመቶ ይሆናሉ ። ሰሜናዊ የሚባሉት ደግሞ ይበልጣቸዋል ናይጄሪያዊያን ናቸው ። እነዚህም ነገዶች በየጊዜው ወደ መካከለኛው ስለነበረ በመጨረሻ በሱዳን ለመኖር የመረጡ ናቸው ይባላል ። ስለዚህም በሱዳን ውስጥ በተለይም ጊዚራ በተባለው ዙሪያ ወደግማኝ ሚሊዮን የሚጠጉ ናይጄሪያዊያን ይኖራሉ ። ቢሆንም የሰሜናዊ ሱዳን ተወላጆች ከደቡባዊያኖቹ ተወላጆች የተለወጠ አልሆነም ። ሁኔታውም እየከፋ ሄደ ።

በሰሜን ሱዳን ተወላጆች አካባቢ አንድ እምነት ነበረ ። ይኸውም እነዚህ ናይጄሪያዊያን ከደቡብ ሱዳን ተወላጆች የሚለዩበት የለም የሚል ነበረ ።

አንደሚታወቀው ሁሉ ሱዳን የሰሜኑ ክፍል ከ፲፪ ወደ ፳፪ (የመሬት አግዳሚ መስመር) ላቲቲውድ እስላሞች የሚኖሩበትና ይበልጣቸዋል የግሪብ ተወላጆች ናቸው ። አስተዳደሩም በስድስት ጠቅላይ ግዛቶች የተከፈለ ነው ። ይኸውም ሰሜናዊ ፣ ከሰላ ፣ ካርቱም ፣ አባይ ፣ ኮርዶፋንና ደርፈር ናቸው ።

ከ፪ ወደ ፲፪ ላቲቲውድ ያለው ደግሞ ደቡብ ተብሎ ይጠራል ። ይህም በ፫ ጠቅላይ ግዛቶች ተከፍሎ በውስጡ አፍሪቃዊያን የሚኖሩበት ነው ። ጠቅላይ ግዛቶቹም ባሕረል ፣ ጋዛል ፣ አጋቶሪያና የላይኛው አባይ ይባላሉ ።

ደቡባዊ ሱዳንና ሕዝቡ ።

የደቡባዊ ሱዳን ነዋሪዎች ወደ ፫ ሚሊዮን ተገምተዋል ። ነገር ግን ይህ ቀጥር ትክክለኛ አይደለም ተብሎ ብዙ ጥያቄዎችን አምጥቷል ። ይኸውም ቆጠራው የተጀመረው ደቡባዊያኖቹ አምባገነናት እስከነበሩ ወደየጉራ ቤት ሃገሮች ከሄዱ በኋላ በመሆኑ ነው ። ሌሎቹ ከአረቦቹ ጋር በለመስማማታቸው ወደ በረሃ ሲገቡ ብዙዎችም እየተያዙ ሲታሰሩ ፫ ሚሊዮን ይሆናሉ መባሉ ከግምት የራቀ ሆኖ ተገኝቷል ። ደቡባዊያኖቹ በሚኖሩበት ቀበሌ ሁሉ

የታወቀው ሩሲያዊው ሊቅ ሊዮ-ቶሎስቶይ ደግሞ
“... ልዑል አልደንበርግ በመሰደቡ፡ የክፍለ አህጉሩም
አቅድ የረከሰ ስለ ነበረ፡ የናፖሊዮን ኃይል የማግኘት ጉ-
ጉት፡ የአሌክሳንደር ያልተወሰነ ምኞት፡ የፖለቲካ ሰዎች
ስሕተትና ሌሎችም ምክንያቶች ሁሉ ተደማምረው የአ-
ውሮፓን ብጥብጥ ፈጠሩ” ብሎታል።

መሬት ራሷ አስቸጋሪ፡ እረፍት በሌለው ፍጡር የተ-
ያዘች ናት። በመሬት ላይ አስቸጋሪ ሰዎች ሞልተዋል።
አስቸጋሪ ጓደኛ አለን፤ አስቸጋሪ የፖለቲካ ሰው አለ።
አስቸጋሪ ሕፃን አለ። የማይግባቡ ባልና ሚስት አለ። ዕረ-
ፍት የሌለው የዘር ልዩነት አለ። የሚናፍቁ ጎሳዎች አሉ።
ያንዱን ሃይማኖት ሌላው እንደ ትቢያ ይመለከተዋል።

ያንድ ሕዝብና መንግሥት የአስተዳደር አቋቋም የማ-
ያጠግበው፡ የማያስደስተው ሞልቷል። በሰላም ጊዜ ማና-
ቸውም ነገር የማያስደስተው ብጥብጥ ስነሳ ምኞቱን ለመ-
ፈጸም የሚችል የሚመስለው ቤተ-ሰብ፡ ጓደኛና ጎረቤት
አለን። የራሱን ቁን፡ የራሱን ዕድል፡ የራሱን የሕይወት ማጣ
ፈጫ የሚፈልግ ሞልቷል። ይህን በመሰለ ጠባይ፡ ምኞ-
ትና ፍላጎት በተመላችው መሬት ላይ የሰላም ኑሮ ተጠ-
ብቆ ይኖራል የሚለው እምነት ፍጻሜም በያገኘ ተስፋ
አላስቆረጠም።

የክርስቶስ ተግባር፡ የታላላቅ ሃይማኖቶች እምነት፡
የዓለም ትምህርት ቤቶች የሰው ማሕበራዊ አቅዋሞች
ደም መፋሰስንና የእርስ በርስ ጥላቻን ቀንሰውታል እንል
እንደሆነ እንጂ አላስወገዱትም።

ከሁሉ በፊት መሬት ነበረች። ቀጥሎ ሰው መጣ።
ከዚያም ነገር ተከተለ። ሦስቱም ተቆራኝተው ይኖራሉ።
ምናልባት ፍጻሜያቸውም በአንድነት ይሆናል።

በድሮ ጊዜ በአፍሪቃ ውስጥ የጎሳ፡ የነገድ ልዩነት
ነበረ፡ ቀጥሎ በሃይማኖት መከፋፈል መጣ። ደግሞ እንደ
ገና በቀኝ ገዢዎች ተነጣጠለ። አሁንም እንደገና በሐሳብ
ልዩነት ተበጣጠመ። አዲስ ነገር አይደለም። በየአህጉራቱ
የደረሰ፡ የኖረና የሚገኝም በጎታ ነው። በአንድ ሃገር ው-
ስጥ ያለመግባባት፡ መቀናጠል፡ ኃይልና ገና ለማግኘት
ሲባል የሚነሳ ግጭት አለ። ቢበርድም እንኳ ያመረቅዛል።
ስለሆነም ለማጥፋትም ባይቻል ማቀዝቀዝ ይቻላል። የች-
ግር፡ ያለመግባባትና ያለመስማማት ሁሉ ምንጩ በንቀት
አስተያየት፡ በኃይል እርምጃ፡ ሊቃለል አይችልም።

በአንድ ሃገር ውስጥ የጎሳና የሃይማኖት ብጥብጥ በተ-
ነሣ ጊዜ ለነገሩ መነሻ የሆኑት ጉዳዮች በዝርዝር መጠናት
አለባቸው። በምን ምክንያት ያለመግባባቱ ተነሣ? እነማን
ገፋፍተውትና እነማን ጀምረውትስ ተነሣ? ጭምን ይዞታ
ላይ ነው? እንዴትስ ሊበርድ ይችላል? ተብሎ ከተጠየቀና
ከተወያየበትም በኋላ፡ በአስተዳደር፡ በፖለቲካ፡ በልማ-
ትና በትምህርት የሚወሰዱ የሥራ ክፍሎች አሉ።

ብዙ ሰዎች “በአንድ ሃገር ውስጥ ደም መፋሰስ በተ-
ጀመረ ጊዜ የኃይል እርምጃ ሊያጠፋው ይችላል። በሃገር
ጉዳይ፡ በሃገር ውስጥ የፖለቲካ ትብትብ አያስፈልግም”
ይላሉ።

የንደርሷል ተብሎ በ፲፱፻፶፮ ዓ. ም. ታምኖ ነበር ። አሁን ግን በተባበሩት መንግሥታት አማካይነት እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፷፮ ዓ. ም. በተደረገው የሕዝብ ቆጠራ 13. 940 000 መድረሱ ታምኖበታል ። ከፍ ብሎ በተጠቀሰው ዓ. ም. በወጣውም የየጉሣው ማመዛዘኛ ስታትስቲክ መሠረት በሃገሪቱ ውስጥ የሚኖሩት ነገዶች ብዛት ።

፩ኛ አረቦች ከመቶ	፴፱
፪ኛ አፍሪቃዊያኖች ደቡባውያን	፴
፫ኛ ምዕራባዊያኖች (ሱዳኖች)	፲፫
፬ኛ ኑቭያዊያን (የኑቪያ ተወላጆች) ፫	
፭ኛ ኑቫ	፮
፮ኛ ቢጀ	፮
፯ኛ ሌሎች ተወላጆች (ነገዶች)	፫

እነዚህ በየነገዳቸው ከተዘረዘሩት ሱዳኖች መካከል ደቡባዊያን ፣ ምዕራባዊያንና ኑባዊያን ከጠቅላላ የሱዳን ሕዝብ ብዛት ፵፱ በመቶ ይሆናሉ ። ሰሜናዊ የሚባሉት ደግሞ ይበልጣቸዋል ናይጀሪያዊያን ናቸው ። እነዚህም ነገዶች በየጊዜው ወደ መካ ሲመለሱ ስለነበረ በመጨረሻ በሱዳን ለመኖር የመረጡ ናቸው ይባላል ። ስለዚህም በሱዳን ውስጥ በተለይም ጊዚራ በተባለው ዙሪያ ወደግማሽ ሚሊዮን የሚጠጉ ናይጀሪያዊያን ይኖራሉ ። ቢሆንም የሰሜናዊ ሱዳን ተወላጆች ከደቡባዊያኖቹ ተወላጆች የተለወጠ አልሆነም ። ሁኔታውም እየከፋ ሄደ ።

በሰሜን ሱዳን ተወላጆች አካባቢ አንድ እምነት ነበረ ። ይኸውም እነዚህ ናይጀሪያዊያን ከደቡብ ሱዳን ተወላጆች የሚለዩበት የለም የሚል ነበረ ።

አንድሚታወቀው ሁሉ ሱዳን የሰሜኑ ክፍል ከ፲፪ ወደ ፳፪ (የመሬት አግዳሚ መስመር) ላቲቲውድ እስላሞች የሚኖሩበትና ይበልጣቸዋል የዓረብ ተወላጆች ናቸው ። አስተዳደሩም በስድስት ጠቅላይ ግዛቶች የተከፈለ ነው ። ይኸውም ሰሜናዊ ፣ ከሰላ ፣ ካርቱም ፣ አባይ ፣ ኮርዶፋንና ደርፈር ናቸው ።

ከ፬ ወደ ፲፪ ላቲቲውድ ያለው ደግሞ ደቡብ ተብሎ ይጠራል ። ይህም በ፫ ጥቅላይ ግዛቶች ተከፍሎ በውስጡ አፍሪቃዊያን የሚኖሩበት ነው ። ጠቅላይ ግዛቶቹም ባሕረል ፣ ጋዛል ፣ አኳቶሪያና የላይኛው አባይ ይባላሉ ።

ደቡባዊ ሱዳንና ሕዝቡ ።

የደቡባዊ ሱዳን ነዋሪዎች ወደ ፫ ሚሊዮን ተገምተዋል ። ነገር ግን ይህ ቍጥር ትክክለኛ አይደለም ተብሎ ብዙ ጥያቄዎችን አምጥቷል ። ይኸውም ቆጠራው የተጀመረው ደቡባዊያኖቹ አምባገነናዊነት አስነስተው ወደየጉራቤት ሃገሮች ከሄዱ በኋላ በመሆኑ ነው ። ሌሎቹ ከአረቦቹ ጋር ባለመስማማታቸው ወደ በረሃ ሲገቡ ብዙዎችም እየተያዙ ሲታሰሩ ፫ ሚሊዮን ይሆናሉ መባሉ ከግምት የራቀ ሆኖ ተገኝቷል ። ደቡባዊያኖቹ በሚኖሩበት ቀበሌ ሁሉ

ማንም የውጪ ሃገር ዜጋ እንዳይገባ የተከለከለ በመሆኑ ሁኔታው አስቸኳይ እየሆነ ሄደ ። ይህም የክልከላ አዋጅ የመንግሥት ባለ ሥልጣኖች ወይም በሥራ ላይ ያሉ መከራከያዎች፣ ያለዚያም በተዘዋዋሪ መንገዶች ከልሆኑ በቀር የሱዳን ዜግነት የሌላቸው ማናቸውም ሁሉ በሱዳን ውስጥ በተከለከሉ ቀበሌዎች ልዩ ፈቃድ ከአገር ግዛት ሚኒስቴር ወይም ጉዳዩ ከሚመለከታቸው የአውራጃ ገዢዎች ካላ ገኙ በስተቀር ለመግባትም ሆነ ለመነገድ አይችሉም ።

ሱዳኖችም ቢሆኑ በተለይ ስማቸው በሚጠቅሰው ክፍሎች ለመግባት አይፈቅድላቸውም ። የተከለከሉትም ክፍሎች ኤኳቶሪያ ፣ ላይኛው አባይና በሐርል ጋሐዛል ጠቅላይ ግዛቶች እንደዚሁም የኑባ ተራራ አካባቢ ፣ የምዕራብ ዳርፈር ጠቅላይ ግዛት የፈንጃ ወረዳ ደቡባዊ ግዛትና የአባይ ጠቅላይ ግዛትም በዚህ አዋጅ ተጠቅሰዋል ይላል ።

እነዚህም የተባሉት ክፍለ ግዛቶች አፍሪቃውያን በሆኑ የሰሜንና የደቡብ ተወላጆች የተያዙ ናቸው ። ይህ የወጣ ሕግ ወይም ትእዛዝ በእንግሊዞችና ግብፆች ኃላፊነት እንዲጠበቅና በሥራም ላይ እንዲውል ተደረገ ። ያለዚያ ግን አፍሪቃውያኖቹና አረቦቹ በብርቱ እርስ በእርሳቸው ደም ለመፋሰስ ተነሳስተው ነበር ። አፍሪቃውያኖቹ አረቦቹን ሲጠሉ አረቦቹ ደግሞ በአፍሪቃውያኖቹ ላይ ንቀት ነበረባቸው ።

ይህን ሕግና ትእዛዝ ግን የሰሜን ሱዳን ወጣቶች (የተማሩት) ሃገሪቱን ለመከፋፈል አምፔሪያሊስቶች የወጡት ዘዴ ነው ሲሉ ተቃውሟቸው ። የመጀመሪያውንም የተቃውሞ እንቅስቃሴ እ. ኤ. አ. በ፲፱፵፪ ዓ. ም. አደረጉት ። ፪ኛውም የተቃውሞ እንቅስቃሴ በሰሜናዊው በአስተዳዳሪዎችና በፖለቲካ ቡድኖች አነሳሽነት እ. ኤ. አ. በ፲፱፵፮ ዓ. ም. ተደገመ ።

ከነፃነት መገኘትም በኋላ ሁሉም ነገር ተረሳ ። አስቀድሞ የወጣው ትእዛዝም እንደገና በጥብቅ እንዲሠራበት አስፈላጊ ሆኖ ተገኘ ። የአረብ ገዢዎችም በዚሁ አመኑ ይልቁንም የውጭ ሃገር ተወላጆችና አዲሶቹ ገዢዎች (አረቦች) በየቀበሌው እንደፈለጋቸው ለመዘዋወር እንዲመቻቸው የአፍሪቃ ተወላጆች በሚኖሩበት ቀበሌ ሁሉ ልዩ ተመልካቾች እያስቀመጡ መሣሪያቸውን እንዲያስረክቡ ረዳት የሌላቸውን የደቡብ ሱዳንን ዜጎች አስቸገሩዋቸው ።

ታ ሪ ክ ።

በ፲፱ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ ቱርኮችና ግብፆች ወደ ሃገሪቱ እንደምፆ ሊገቡ እንደቻሉ በመጠኑ የሚታወቅ ታሪክ አለ ። በ፲፱ኛውና በ፲፫ኛው መቶኛ ክፍለ ዘመን ከአረብና ከግብፅ እየፈለሱ ወደ ሱዳን ሲገቡ የነበሩት ስደተኞች በሞሮያና በስናር የነበረውን የክርስቲያን መንግሥት እንደ ገለበጡት ይነገራል ።

ከዚያም ተከታትሎ አረቦች የሃገሩን ተወላጆች መኖሪያ ሁሉ ወሰነው የራሳቸውን ቋንቋና እምነትም በየቀበሌው መሠረቱ። ይህም ሁኔታ በተወሰነ አካባቢ ብቻ ሳይሆን ከሐልፋ እስከ ስናር ከዚያም ከኢትዮጵያ ደንበር እስከ ዳርፊሪ ድረስ መስፋፋቱን ቀጠለ። ስለዚህም የዛሬው ደቡብ ሱዳን በውጪኛው ዓለም የማይታወቅ ሆኖ ኖረ።

መሐመድ አሊ የሚባል ወረሻ እ. ኤ. አ. በ፲፰፻፳ ዓ. ም ሱዳንን ወረረና የቱርክ-ኢጅፕቲያን አቶማን መንግሥት ጠቅላይ ግዛት እንዲሆን ቀላቀለው። ይህም የቱርክ-ኢጅፕቲያን ዘመን በ፲፰፻፹ ዓ. ም. እስከተፈጸመ ድረስ “ቱርክያ” በሚል ስያሜ ይጠራ ነበር። ከ፲፰፻፹ እስከ ፲፰፻፺፭ ዓ. ም. ድረስም ማሕዲያ እየተባለ ይጠራ ነበር። በነዚህም ዓመታት ውስጥ የደቡብ ሱዳን ዜጎች ግብጾች ሰሜናዊ ሱዳኖችና አንዳንድም አውሮፓዊያን የባሪያ ንግድ ያስፋፋበት ነበር።

ይህም የባርያ ንግድ የአንግሎ ኢጅፕቲያን ግዛት በ፲፰፻፺፭ ዓ. ም. ሲመሠረት ተሻረ። ነገር ግን ግማሽ ክፍለዘመን ያህል የገዛው የአንግሎ ኢጅፕቲያን ሥልጣን በባሪያ ንግድ ምክንያት በደቡብና በሰሜን ሱዳን የተፈጠረውን ጥላቻ ሊፍቀው ሳይችል ቀረ። የደቡብ ሱዳን ዜጎችም ራሳቸው ለራሳቸው አስተዳዳሪዎች የመሆናቸው ፍላጎት ሁሉ በብዙ ምክንያቶች የማይሳካላቸው እየሆነ ሄደ።

በአንግሊዞችና በግብጾች ዘመን የነበረው

የደቡብ አስተዳደር።

የአንግሊዝና የግብጽ አስተዳደር ደቡብ ሱዳንን ከሰሜኑ ክፍል ጋር ሊያቀራርበው ችሎ ነበር። ሆኖም እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፪ ዓ. ም. በጊዜው የነበረው መንግሥት ሁለቱ ክፍሎች ተለያይተው እንዲተዳደሩ አሰበ። ጉዳዩ ግን አዲስ አልነበረም። የኢኳቶሪያ ክፍል አገረ ገዥ የነበረው ጀኔራል ጐርዶን ይህንኑ አሳብ በግብጽ ለነበረው ቱርካዊ አስተዳዳሪ አቅርቦ ነበር። ይህንም አስፈላጊነት የፈጠረው ዋናው ምክንያት በደቡብና በሰሜን ሱዳን መካከል ያለው የጅ አግራፊ የዘር፣ የሃይማኖትና የባህልም ልዩነት ነው። በደቡብ ክፍል ተበታትነው የሚኖሩትን አረማዊያን እየሰበሰቡ እንዲያስተምሩ ለክርስቲያናዊያን ሚሲዮኖች የተፈቀደላቸው በመሆኑ እንግሊዞች ቋንቋ ሊስፋፋና ሰንበትም የዕረፍት ቀን ሊሆን ቻለ። ይህንም የመሳሰለው የደቡብ ሱዳን የውስጥ ጉዳይ ሁሉ ለ፶ ዓመታት ያህል ኖረ።

በሌላው በኩል የተገኘው ችግር ደግሞ ደቡባዊው ሱዳንን በጥብቅ ቁጥጥርና ሕግም ሥር ለማድረግ ችግር ሆኖ ሳለ፣ የሰሜናዊው ሱዳን በኤኮኖሚ ዕድገትና ብልጽግና በትምህርትም የተቃና ርምጃ እንዲያገኝ የተወሰደው የአስተዳደር ልዩነት ነው።

ሚሲዮናዊያን ያቋቋሙት ያጃኛ ደረጃ ት| ቤት ብቻ በደቡብ ሱዳን በቂ ያለመሆኑን በመረዳት እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፳፯ ዓ. ም. የሱዳን መንግሥት የሚሲዮናዊያን ት| ቤቶች እንዲሰፋፋ ፈቀደ። ይህም ብቻ አልበቃም በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. መንግሥቱ ከሚሲዮናዊያን ጋር ጉን ለጉን ት| ቤቶችን ማስፋፋት ጀመረ። ስለዚህም በ፲፱፻፵፰ ዓ. ም. ደቡብ ሱዳን የመጀመሪያውን የጃኛ ደረጃ ት| ቤት አገኘች። ይኸውም ረምበክ በተባለው ቦታ የሚገኘው ብቻ ነበረ።

በኤኮኖሚም ረገድ የሆነ እንደሆነ የሱዳን መንግሥት በዛንድ ውስጥ የነበረውን 20.000 ስኩዬር ማይልስ መሬት 180.000 ለሚሆን ሕዝብ አከፋፍሎ ለየሻው ቤተ ሰብ እያንዳንዱ ሰው ከሁለት እስከ ሶስት ስኩዬር ማይልስ መሬት እንዲያርሰው በመወሰንና በዚህም መሠረት እያንዳንዱ ሰው የተወሰነ ድርሻውን በረጅም ጊዜ እንዲያለማተደረገ።

ይህም አቅድ ደቡባዊው ሱዳን ራሱን እንዲችል ረዳው። ደቡብ ሱዳንም አጥጋቢ ልማትና የፋብሪካ ውጤት ልታገኝ ቻለች።

እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፵፰ ዓ. ም. ጨርቃ ጨርቆች ሣሙና ዎችና ስኳር በፋብሪካ እየተዘጋጁ በደቡብ ሱዳን መሸጥ ጀመሩ። ስለዚህም የኤኳቶሪያ የልማት ሥራዎች ሁሉ ፈሳቸውን ችለው በጠቅላይ ገዢው ቁጥጥር ሥር እንዲተዳደሩ ሆነ። ከዚህ በኋላ ደቡባዊያን ስለንግድ ይዞታ ፈሳቸውን ችለው ማንቀሳቀስ የሚያስችላቸውን ትምህ

ርት ጀመሩ። እቅዱም መልካም ውጤት እየሰጠ ሄደ። በተገኘውም የሥራ ልምምድ በመደሰት ለጽ ዓመታት ያህል ሳያቋርጥ በመቀጠሉ ደቡባዊያን አዲስ ሕይወት ለማግኘት በተስፋ የልማት ሥራቸውን ቀጠሉ።

ነገር ግን እንዳሰቡት አልሆነም። እ. ኤ. አ. በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. ይህ የአስተዳደር አመራር ተለወጠ። ይኸውም መንግሥቱ የደቡብ ክፍል ከሰሜኑ ጋር ስለሚቀላቀልበት ሁኔታ አጥብቆ ስለአስበበትና እርምጃም ለመውሰድ ያደረገው ዘዴ ነው። በዚህም ምክንያት የደቡብ ሱዳን የምትቀላቀልበትን ማናቸውንም ነገር የሚያጠና ከሚቴ በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. ጠቅላይ አገረ ገዢው አቋቋመ። ስለዚህም በደቡብ ሱዳን ውስጥ ያልነበረ የፖለቲካ ፓርቲ ተቋቋመና ከአስተዳደሩ ክፍል ጋር ሆኖ ይህንኑ ጉዳይ እንዲያጠና ሆነ።

ነገር ግን የደቡብ ሱዳን የፖለቲካ ፓርቲ ሳይኖራት ስለራሷ ለመነጋገር የማትችል መሆኗ የታወቀ በመሆኑ ወቅሳ ተከተለ። ሆኖም በዚህ በአስተዳደር አመራር ደቡብ ሱዳን የፖለቲካ ፓርቲ ቢኖራት ወይም ባይኖራት ከዚህ ጊዜ ጀምሮ ስለ ወደፊት ዕድሏ እንድታስብበት የምርጫ መብት አስቀድሞ ኖረም አልኖረ የአስተዳደሩ ውሳኔ ይኸው ሆነ።

ነገር ግን ደቡባዊያን በዚህ ስብሰባና የፖለቲካ ፓርቲ ተከፋዮች አልሆኑበትም ይህም የመጀመሪያ ጊዜያቸው

አልነበረም ። በ፲፱፻፲ ዓ. ም. በጠቅላይ ገዢው ምክር ቤት በ፲፱፻፳፬ ዓ. ም. በአማካሪ መምሪያና በ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. በተደረገውም በአንግሎ ኤጀንቲያን ስምምነት ተካፋይ አልነበሩም ። በዚህም ምክንያት ደቡባዊያን የአንግሊካን አስተዳደር ለመውቀስ ዋና ምክንያት ሆኖቸው ።

ይኸውም ደቡብ ሱዳን ያለምክርና ያለፈቃዷም ከሰሜናዊው የአረብ ክፍል እንድትቀላቀል ተወሰነበት ተባለ ። ይህን የመሳሰሉትም ምክንያቶች ተደማመሩና መቀላቀሉ ትክክለኛነት እንዲኖረው ለማድረግ ከቀረቡትም ምክንያቶች ፣ ደቡብ ሱዳን በተፈጥሮው በአባይ ማዶ የሚገኝ ስለመሆኑ ፣ በዚህም ክፍል ለሚገኘው ሕዝብ ክርስቲያንነት ተስማሚውና አስፈላጊው ስላለመሆኑ ፣ በኤኮኖሚም ራሷን ችላ መበልጸግ ስለማይገባት ከዚህም ሌላ የደቡብ ሱዳን ጉዳይ ከኃይል ይልቅ በመጠኑ መመካከርና ጥንቃቄ እንዲደረግበት የሚያሳስቡ ነበሩ ።

ሆኖም እነዚህ ምክንያቶች ተቀባይነትን ሳያገኙ ቀሩ ። በዚህም ጊዜ በአባይ ወንዝ ምክንያት ተቀባይነት ቢኖረውም ባይኖረውም በጎረቤት ሃገሮች ያለመግባባት ተፈጠረ ። ዩጋንዳ ፣ ሱዳን ፣ ግብፅ ፣ እንደዚሁም በእውነተኛው ነገር ኢትዮጵያ በአንድነት ሊገናኙበት የሚገባ ምክንያት አለው ። ሁሉም በአባይ ወንዝ የተሳሰሩ ናቸውና ነው ። በዳኑብ ሸለቆ ያሉትም ሃገሮች ሁሉ ተመሳሳይ ዕድል አላቸው ።

የተለዩ ሕዝቦች ስለሚቀበሉት ማለት ስለሚከተሉት የሃይማኖት ተስማሚነት ወይም ያለመስማማት መወያየት ውጤት የማይኖረው ጉዳይ ነው ። ስለ ሃይማኖት ተስማሚነት የሚያስፈልግ ውሳኔ ይኖረዋል ወይ? ዘር? ቀለም? ጠባይ? አካባቢ? የትኛውን ሊያጠቃልል ይችላል? ለደቡብ ሱዳን ወይም ለአፍሪቃዊያን ክርስቲያንነት ተስማሚ ካልሆነ እንደምንና እንዴትስ አስልምና ተስማሚ ሊሆን ይችላል? ለደቡብ ሱዳን እስልምና ተገቢና ተስማሚም ይሆናል ተብሎ በአስገዳጅነት የሚሰጥ ምርጫ ሲሆን ለሌሎቹ ሃገር ሕዝቦችስ? የቱን ያህል ተቀባይነትና ምሳሌነት ይኖረዋል?

ለአንድ ሃገር ነፃነት የኤኮኖሚ ዕድገት አስቀድሞ የሚጠየቅ ከሆነ አስቀድሞ ነፃነት የነበረውን ሃገር እንደጦርነት በመሰለ አደገኛ ለውጥ ለመያዝ መሞከርም የኤኮኖሚ ውድቀቱን ማስቀደም ስለሚሆን ለሌሎች ቅኝ ግዛት ለመሆን የሚያስፈልግበት ምክንያት ይመጣል? ማርሻል ፕላን ተብሎ የሚጠራው የአሜሪካ ፕላን ማንኛውንም አውሮፓዊ ሃገር ለቅኝ ተገዢነት አግልፎ አልሠጠውም ። በተረጋገጠ ማስረጃ እንደሚታየውም ሁሉ እውነተኛው አደገኝነት በደቡብ ሱዳን ውስጥ የተዘረጋው ያለመወያየትና የኃይልም እርምጃዎች ባስከተሉት ውጤት ነው ።

መንግሥቱ ከወሰደው የአስተዳደር እርምጃም ላይ ለመረዳት እንደተቻለው በደቡብ ሱዳን ውስጥ የጦር

ኃይሉ የፖሊሱ ኃይል የፍርድ አቁዋዎችና የንግድ ድርጅቶች ሁሉ የተያዙት በአረቦች እጅ ነው። የአረብኛ ቋንቋ ዋናው ብሔራዊ ቋንቋ እንዲሆን ተወስኗል። ዓርብም የዕረቦች ቀን እንዲሆን እንደዚሁም የእስልምና ሥነ ሥርዓቶች ሁሉ እንዲሠራባቸው ተደርጓል። በዚህ ዓይነት የኃይሉ እርምጃ ውጤት የተሻለ ሊሆን ይችላል? የሰሜን ሱዳን ክፍል በደቡብ ሱዳን ላይ የአቀረቡዋቸውን ምክንያቶች ደግሞ ብንመራመራቸው።

፩ኛ የአስተዳደሩን አንድነት ለመመሥረት ክርክሩ የተጀመረው በ፲፮፻፺፮ ዓ. ም. ነው። በሆንም ይህው ሐሳብ ውድቅና የማይታመንም ሊሆን የቻለው በእንግሊዞችና በግብጾች አስተዳደር ጊዜ ነው ተብሏል። የሆነ ሆኖ ከቅኝ ገዢዎች በለሥልጣኖች በቀረበው ጥናትና ሐሳብ መሠረት እንደደቡብ ሱዳን የመሳሰሉት ሃገሮች ለየግል ነፃነት ከማወጅ ይልቅ በአንድነቱ እንዲሆኑ የተሻለ መሆኑን ያስረዳል። ለዚህም ዋናዎቹ ምሳሌዎች ሕንድ ፓኪስታን፣ እንደ ሴኔጋልና ማሊ የመሳሰሉት ሃገሮች ናቸው።

የአስተዳደር አንድነት የማይዘባ ሊሆን የሚችለው በሕገ-መንግሥት አንድነት፣ አስቀድሞም በነበረው ነፃነታዊ አቁዋም ላይ እና የልዩነቶችም ዘርፎች ተጠንተው ሲታሉ ነው። ግን በሰሜንና በደቡብ ሱዳኖች መካከል ይህን የመሳሰለው ጉዳይ አልቀረበም።

፪ኛ በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. ሰኔ ፲፪ ቀን በጄ.ባ ውስጥ የተደረገውን ስብሰባ ደቡባዊ ሱዳኖች ለአንድነቱ ፈቃደኝነትና ውለታ እንደገቡበት አስመስለው ሰሜናውያኖቹ አምነውበታል። ለምሳሌም ያህል አሊ ባልዶ በደረገት ንግግር “በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. ስለደቡብ ሱዳን ጥቅምና ዕድል በጄ.ባ ከተደረገው ስብሰባ ወዲህ ደቡብ ሱዳን ለምን ጊዜውም መቀላቀል ይኖርባታል” ብለዋል። እንደዚሁም ደግሞ አስማኤል አልሐዛሪ የዚሁን የጄ.ባን ስብሰባ እንደተከከለኛ ይዞታ አድርገው ሲጠቅሱ “በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. ጄ.ባ ላይ በተደረገው ስብሰባና በተወሰነውም ሐሳብ መሠረት ሱዳን የተባበረች መሆን አለባት” ብለዋል።

የጄ.ባ ጉባኤ የሰሜን ሱዳን በደቡብ ላይ ሊኖራት ወይም ያላትን ጥያቄ በለሥልጣንነት በመጠኑም እንኳ በሆን አላብራራውም። በስብሰባው ጊዜ ለአንድ ደቂቃ ጊዜ እንኳ ያህል ስለሁለቱ ሃገሮች መቀላቀል የሰነዘረው ሐሳብ ወይም ሐሳቡን ለማቅረብም ማቃለያውን ዘዴ አልተነጋገረበትም። ይህንም ወሬ እውነተኛ የሆኑ የሱዳን መንግሥት ምንጮች ገልጸውታል። ሁኔታውን ሲከታተል የነበረ ክፍል የሚከተለውን ጽፏል።

“በስብሰባው አጀንዳ ላይ ደቡብ ሱዳን ለምክር ቤቱ እንደራሴዎቿን ለመላክ ወይም ራሱን የቻለ የአማካሪ ክፍል እንዲቋቋምላት ለመወያየት ነው” ይላል። ይህም ሐሳብ በ፲፱፻፵፱ ዓ. ም. ለሰሜናዊው ሱዳን ቀርቦ እንደነበረው ዓይነት ነበር። በሆንም ለዚህ ቀርቦ ለነበረው አጀ

ንዳ የተላለፈ የውሳኔ አንቀጽ አላገኘንበትም፡፡ ይላል።

እንግዲህ የጁባው ስብሰባ ይህን በመሰለ ሁኔታ የተዘጋ ከሆነ ደቡብ ሱዳን ቀዋሚ የሆነ የውሳኔ እረቂቅ ሣይሰጣት ለአንድነቱ እንደምን ተገቢ ሆኖ ትገኝ ኑሯል? ስለዚህም የደቡብ ሱዳን ሁኔታ ፍጹም በሆነ ሕጋዊ መንገድ የአንድነቱ አቋቋም አልተዘረጋለትም ነበር ማለት ነው።

፫ኛ ደግሞ በጁባ ስብሰባ ተከፋይ የነበሩት የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ከ፪ ቀናት በኋላ የሚከተለውን ራፖር አስተላልፈዋል።

“አንድ የሰሜናዊ ሱዳን ደጋፊ ስብሰባው በተጀመረ በት ቀን ስለ ደቡብ ሱዳን አንድነት ንግግር ሲያድርግ ደቡባዊያኖች እንዲቀመጥ ጩኸውበት ነበር።

የአንድነቱን ዓላማ የመቃወሙም ጉዳይ በጣም ጠንካራ ስለ ነበረ ስብሰባው ከአንዳች ውጤት ሳይደርስ ለመበተን ተገደደ። በዚያውም ሰዎች ፲፪ ቀናት በተለይም ሌሊት የአረብ ፖለቲከኞች በሚቻለው ነገር ሁሉ ለመስማማትና ለመግባባትም የደቡብ ሱዳን ተወካዮች እያንዳንዳቸውን አነጋግረዋቸዋል።

ግን ጉቦ ወይም ገጸ በረከት አልነበረበትም። ቢሆንም በዚህ ጊዜ የተደረገው ክርክር ሁሉ ደቡብ ሱዳን በአስተዳደር የሰሜኑ ክፍል ተከታይ ሆኖ እንድትኖር የሚያደርግ ስለሆነ ተቃዋሚዎች ሳይቀበሉት ቀርተዋል።

ቢሆንም የአስተዳደር አንድነት ሊገኝ የሚቻለው ሁለቱም ክፍሎች በግልጽ ሲወያዩና ሲግባቡም መሆኑን አብራርተው አስረድተዋል። የሕገ መንግሥቱ መሠረታዊ ነገር እንዲብራራ አስፈላጊ ሆኖ በመቅረቡ እስካሁንም ለችግሩ ማቃለያ አልተገኘለትም ይላል።

፬ኛው ጉዳይ ደግሞ የሕገ-መንግሥቱ ኅብረትና ስምንት ደቡብ ሱዳን ራሱዋን ችላ በምትተዳደርበት ጊዜ መወሰንና ማለቅም ነበረበት።

፭ኛም “የደቡብ ክፍል ከሱዳን ጋር ለመቀላቀል በመሠረተ ሐሳቡ ላይ ተስማምታለች፡፡ የሚል ማስረጃነት የሌለውና ያልተረጋገጠ ዘዴ ተፈጥሮ ተነገረ። ግን ይህን መግለጫ የሚደግፍ ምንም ማረጋገጫ አልተገኘም። ስለዚህም አዝማሚያው ኃይልን የተመረኮዘ አቅጣጫ አመለከተ።

፮ኛም መከራው ከአውነተኝነቱ ይልቅ ኃይልን ለመመርኮዝ መከራና ሰላምነቱም አጠራጣሪ እየሆነ በመገኘቱ ደቡባውያን በጁባ ስብሰባ ለመቀላቀሉ ተስማምተዋል። ነገር ግን ሐሳባቸውና ስምምነታቸው ለደቡብ ክፍል የሚሰማማ አልነበረም። ምክንያቱም የደቡብ ክፍል ሕዝብ ዕድሉን ራሱ እንዳይወሰን ተክልክሎ ስለነበረ ነው። ከዚህም በቀር ተስማምተዋል የተባሉት ደቡባዊያን በመንግሥቱ አስተዳደር ውስጥ ተመራጭነትን ያገኙ ነበሩ።

፯ አንዳንድ ሰሜናዊያን በደቡብና በሰሜን ሱዳኖች

መካከል ያለውን እውነተኛውን የሐሳብ ልዩነት ይከዱት ነበር። ለምሳሌም ያህል የመጀመሪያው የሰሜናዊው የላይኛው አባይ ጠቅላይ አገረ-ገዥ ለናይጄሪያዊያን “ከንቱ ሐሳብ” በሚል አምነት ባደረጉላቸው ውይይት ... በደቡብና በሰሜን ሱዳን መካከል አለ እየተባለ በብዛት የሚታተመው ዜና ሁሉ ከእውነተኛነቱ ይልቅ ከንቱ ሐሳብና ምኞት ያለው መሆኑን አረጋግጥላችኋለሁ። ቢሆንም በሁለቱ ክፍሎች መካከል ጥላቻና ያለመግባባት እንዲሰሩ፣ የእንግሊዝ ባለሥልጣኖች ሚሲዮናዊያንም የተከሉት የዛፍ ፍሬ አለ። ግን አማሩ በሆነ ሁኔታ ሐሳባቸውና ድካማቸው ሁሉ ወድቋል” ብለዋቸው ነበር።

እርግጥ ነው የልዩነቱን እውነተኛነት ለማወቅ ለሚፈልግ ሁሉ ነገሩ ማስረጃ ለማስጨበጥ የሚያመች መሰሉ ነበር። ለሁሉም በ፲፱፻፵፯ ዓ. ም. ለቅኝ ግዛት ጽ/ቤት ቀርቦ የነበረውን ሪፖርት እንመልከት።

... የደቡብ ሱዳን ውጥንቅጥ ለፃገሪቱ ሰዎች የመጨረሻውና ታላቁም አስቸጋሪያቸው ነው። ግብጾች በእነርሱ ላይ እንደሚያደርጉባቸው ሁሉ የተማሩት ሱዳናዊያንም በደቡብ ሱዳን ተወላጆች ላይ ልዩ ጥንቃቄ ባለው ጥበቃ ይከታተሉዋቸዋል። የዚህም ውጤቱ ከብርን ለመጠበቅ ሲባል ጥላቻ ይመጣል። ዛሬም ቢሆን አንድ ፍራቻ አለ። ይኸውም የደቡብ ሱዳን ብልጽግናና አቁዋም ሁሉ ለሱዳን ነፃነት ምቹና ተገቢም ይሆናል ተብሎ ስለሚታመን በት ነው።

እንደ ሰሜናዊው ክፍል ሁሉ ደቡብ ሱዳንም ለግብጾች የፋብሪካ ሠራተኞችና የቤትም አገልጋዮች በርካሽ ለማግኘት ምቹ ቦታ ስለሚሆንላቸው ነው። ሆኖም በሌላ ማለት ወደኋላ በተገኙ ምክንያቶች የደቡብ ክፍል ከሰሜናውያኑ አረቦች ጋር ላለመቀላቀል ቆርጠው ተነሱ። በሰዎቹ ታሪክ ውስጥ እንደተገለጸው ሁሉ የደቡብ ሱዳን ክፍል ለ ግዛት የአፍሪቃውያን ነው። ይላል።

ጅኛው ነገር ደግሞ ሰሜናዊው ሱዳን ወደ ደቡብ ክፍል በሚበትነው ገንዘብ ላይ ጥያቄው መሠረቱን ጣለ። የደቡብ ሱዳን ባላባቶችና የጎሣ መሪዎች በተሰበሰቡበት አሊ ባልዩ የሚከተለውን መግለጫ ሰጥቶበታል።

... ይህ የገንዘብ ጥያቄ ነገር በሚገባ የተጠናና የታወቀ አይደለም። ገንዘብ የሌለው የወረዳም ሆነ የጠቅላይ ግዛት ምክር ቤት ውጤቱ አጥጋቢ የሆነ ሥራ ለማበር ከት አይችልም። እንደምታውቁት ሁሉ ደቡብ ሱዳን በጣም ድሀ ነች። ስለዚህም ሰሜናዊው ክፍል ከጠቅላላው ወጪው ጂውን እጅ ወደዚህ እየሰደደ ይረዳል። ሆኖም በሌሎቹ ዘንድ አላስደሰተም” ብለዋል። እዚህ ላይ ግን ከመቶ ዘጠና የሚሆነው ገንዘብ ለደቡብ ሱዳን ወጪ ሆኗል ማለቱ ትንሽ የሚከብድ ማጋነን የተጨመረበት ነው። ይሁንና በደቡብ ክፍል ውስጥ የነበረው የነፃነት ሁኔታ የማያወላዳ በመሆኑና የሥራ ፋይሎችንም አግኝቶ ለማመሳከር ፈጽሞ አስቸጋሪ ስለ ነበር በትክክል የወጣ

ውን ገንዘብ ለማነፃፀር አልተቻለም ። ጥያቄው ግን ቀልድና ራስንም ማታለል ነበረበት ። ምክንያቱም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ የደቡብ ክፍል ከሰሜን ሱዳን ገንዘብ ጠይቆ አያውቅም ።

ደቡብ ሱዳን የግል አስተዳደሩዋን ወይም ነፃነቷን እንደዚሁ አንጠልጥላለመተው ያልፈለገችው የካርቱም መንግሥት ለመተዳደሪያ ብሎ የመደበላት ባጀት በቂ ባለመሆኑና እርግጥም የነፃነቷ ድጋፍ ባለመሆኑም ነበር ። የተመደበላትም ባጀት እስከዛሬም ዋጋ የማይገኝበት ነው ። ይህንም ስናመዛዝን የነፃነት ከፍተኛነት አልታወቀም ለማለት እንደፍራለን ።

ይሁንና ሰሜናዊ ሱዳን ያነሱ የተለመደውን ባጀት ለደቡብ ሱዳን ከመሰደድ ያቋረጠበትና ደቡብን ወደ ድሀነት የጣላት ምንድር ነው?

ለደቡብ ሱዳን ልክ የሌለው ገንዘብ ይወጣል የሚለው ማጉረምረም እየተባባሰ ሄዷል ። ነገር ግን አንድ አድልዎ የሌለው ተመልካች ለደቡብ ሱዳን ተመድቦ የነበረውን ባጀት እንደምን ሲወጣ እንደነበረ ቢመለከተው ትክክለኛ ሆኖ አያገኘውም ። ለደቡብ ሱዳን ተመድቦ የነበረው ባጀት በሚከተለው ዘዴ ተመልሶ ወደ ሰሜናዊው ክፍል ይገባ ነበር ። ይህም በደቡብ ሱዳን የቅኝ ገዢነትና የአረባዊያንን ይዘታ ለማጠንከር ታስቦ የተደረገ ነበር ።

በደቡብ ሱዳን የነበረው ብዛቱ አስገራሚ የነበረው

የጦር ኃይል የሰሜናዊው ሱዳን ተወላጅና ከዚያው የመጣ ነበር ። በአስተዳደሩ መሥሪያ ቤቶችና በፖሊስም ውስጥ የነበሩት አባሎች ለገዢነትና ለተቆጣጣሪነት ከሰሜን ክፍል የተዛወሩ ነበሩ ። ሁሉም ደመወዛቸውን የሚያገኙት ከደቡብ ሱዳን ባጀት ላይ ነበር ።

የሰሜን ሱዳን ተወላጆች በልዩ ልዩ ሥራ በብዛት ወደ ደቡብ ሱዳን በመዛወራቸውም በደቡብ ክፍል የነበረውን የዕረፍት ቀን ከእሑድ ወደ ዓርብ እንዲዛወር ለማድረግ ዋናው ምክንያት ሆነ ። አሌ ባልዶ የተናገሩትን እዚህ ላይ ብንጠቀሰው በቂ ይሆናል ።

“... በመንግሥት ድርጅቶች ተቀጥረው የሚሠሩትን ባለሥልጣኖች ስታትስቲክ ብናመዛዝነው አስላሞችንና ክርስቲያን ያልሆኑትንም ብክፍለ ሃገሩ ከሚገኙት ክርስቲያኖች ጋር ልናነጻጽረው እንችላለን ።

የደቡብ ሱዳን ክርስቲያኖች ከ“ጅ” መደብ ጀምሮ ወደ ላይ ያሉት የሚያገኙት

፲፬

መደብ “ጄ”

፪፻፲፯

የሰሜን ሱዳን አስላማዊያን ከ“ጅ” መደብ ወደ

ላይ ያሉ የሚያገኙት

፪፻፴፰

መደብ “ጄ”

፫፻፴፰

ከኤን. ቢ. መደብ “ጅ” በዓመት የሚያገኙት

፬፻፹

ፓውንድ መደብኛ

ከመደብ “ጄ”

፪፻፹

ይህም ሁኔታ የሚያመለክተው መደበኛ ደመወዝን ድልድል ነው።

ይህ ትንተና በመንግሥቱ ልዩ ልዩ መቤቶች ውስጥ የሚገኙት ክርስቲያኖች ናቸው። እየተባለ ሲተች ለነበረው ትክክለኛ ያልሆነ አስተሳሰብ በቂ ማረጋገጫ ሊሆን ይችላል።

ሆኖም በዚያው ትክክል ባልነበረው ክርክር ውስጥም እንኳ በሆን ብዛቱ ከመጠን በላይ የነበረውን የእስላም ጦር ወታደር አልጨመረም ነበር።

ከዚህም ሌላ አሁንም በደቡብ ክፍል የሚገኙት የሁለት ጠቅላይ ግዛቶች ሁኔታ እጅግ የከፋም ነው። አሊባልዶ ስለዚህ ጉዳይ በሰጡት ማብራሪያ እውነቱን አፍረጥ ርጠው ተናግረውት ስለ ነበረ ደቡባዊያን ተከታትለውት በሆን ኑሮ እርግጥ ነው፤ አረቦችን ይጎዳ ነበር።

እነዚያም እውነት ነገሮች የጦር ሠራዊቱ በሙሉ አረብ መሆኑን፣ በአብዛኞቻቸውም የመንግሥት መቤቶች ሰሚናዊያን እንደያዙት የሚያረጋግጡ ነበሩ። ይህም የተደረገ በት ምክንያት አልተገለጸም ነበር። ሆኖም ለእነዚያ ሁሉ ሠራተኞች የሚከፈለው ደመወዝ ከደቡብ በጄት ላይ ሆነ።

በንግድም ረገድ የሆነ እንደሆነ ሁሉም ነገር በአረቦች እጅ ነበረ። እንደምንም ብለው ደቡባዊያኑ የሚያገኙበት ገንዘብ በገበያ ዋጋ ወደ ሰሚናዊያኖቹ እጅ ትተላለፍ ነበረች።

በደቡብ ክፍል የሚገኙት የምግብ እህል ዓይነቶች ሁሉ በርካሽ ዋጋ ለአረቦች ይሸጡና በየመጋዜኑ ተቀምጠው ውድ በሚሆኑበት ጊዜ ደግሞ እንደገና ለደቡባዊያኑ ይሸጡላቸዋል።

ስለዚህም ከደቡብ ሱዳን ወደ ሰሚናዊው ክፍል ከብቶች በያይነቱ ቆዳ፣ የዝሆን ጥርስ ማር፣ በርበሬ፣ ምንጣፍ፣ ቡና፣ ትንባሆ፣ እንጨት፣ በያይነቱ ባምቦ የመሰሰሉት ሁሉ ይላካሉ። የእነዚህም ሼቀጣ-ሼቀጥ ዋጋ የካርቱምን በጄት አጠንክሮታል። ሰሚናዊያን “ብዙ ገንዘብ ለደቡብ እናወጣለን” እያሉ የሚያውጁትም ከሰሜኑ ክፍል በገቢ የተሰበሰበ አይደለም። ለደቡብ የሚላከው ገቢ ግን ሲገኝ የነበረው የሱዳንን ኢኮኖሚ በይበልጥ ሲረዳ ከነበረው ከጊዜራ የእርሻ ሥራ ነበረ።

የገንጠቱን ኢኮኖሚ ለማዳበር ከፃ ዓመታት በፊት የእንግሊዝ መንግሥት ከፍተኛ ሂሳብ ወጪ አድርጎ ያሠራው ስለነበር በእንግሊዞች አስተዳደር ጊዜም መልካም የገቢ ምንጭ ሊሆን ችሎ ነበር። ሆኖም ሌሎቹ ጠቅላይ ግዛቶችና ዝተለይም የደቡብ ክፍል እንደተረሱ በድህነት ዕድል ላይ ቀሩ።

ይህም ስለተባለ አረቦች ምርጫውን ካልተቀበሉት ማለት የሀገሪቱን መነጣጠል ካልፈቀዱ በስተቀር የጊዜራውም ልማት በሆን ለሰሜናዊው ክፍል ተብሎ በተለይ አልተቋቋመም ነበር። ስለዚህ ሰሚናዊው ክፍል ደቡቡን

ይረዳል እየተባለ ሲነገር የነበረው ሁሉ ተደማጭነቱ እየ
ቀነሰ ሄደ ። እንደ እውነቱ ከሆነ ግን ሰሚናዊያን ባለሥ
ልጣኖችና ነጋዴዎች የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ዕድል እን
ዲቃናና ወደ ብልጽግናም እንዲሸጋገሩ ያደረጉላቸው
ምንም ዓይነት የገቢ ምንጭ የሚገኝበት የልማት እቅድ
አልነበረም ።

የሱዳንና የደቡብ ሱዳን የፖለቲካ ሁኔታ ።

ደቡብ ሱዳን ተከፋይ ያልሆነችበት የአስተዳደር ጉባኤ
ኢ. ኤ. አ. በ፲፱፻፺፮ ዓ. ም. በተደረገ ጊዜ ለሱዳን ሕዝብ
አንድ የፖለቲካ ጨዋታ ወይም ወጋ ወግ ተከፈተለት ።
የሃገሪቹ መቀላቀል፤ የሕግ አውጪው ምክር ቤትና የአ
ስፈጻሚውን ምክር ቤት ለመሾም ስለሚቻልበት ሁኔታ
ሁሉ ውይይት ተደርጎበታል ። ከነዚህም ማለት ከ፲፪ቱ
አባሎች ግማሾቹ ሱዳናዊያን ስለሚሆኑበት ጉዳይ ነበረ ።
ይህም ሁሉ በዚሁ በአስተዳደሩ ጉባኤ ከተጠና በኋላ
እንዲጸድቅ ለጠቅላይ አገረ ገዢው ተላለፈ ። ከዚያም
እንደገና ለበላይ ባለ ሥልጣን ውሳኔ ቀረበ ። በዚህም ጊዜ
የግብፅ የበላይ ገዢነትና ባለመብትነት በዚሁ ረቂቅ ላይ
ባለመወሰን ግብፅ ተቃወመች ።

ሆኖም ታላቋ ብርታኒያ በነበራት ኃላፊነት ረቂቁን
ስለ ተቀበለችው የሱዳን ሕገ መንግሥታዊ እርምጃ እን
ዲቀጥል ተደረገ ።

ታላላቅ ጽፎ ቀን ፲፱፻፺፮ ዓ. ም. የሕግ አውጭው
ምክር ቤት ሲከፈት ፲፫ የደቡብ ሱዳን አባሎችም ተገኝ
ተውበት ነበር ። ሆኖም ለእነርሱ ይህ የመጀመሪያው የፖ
ለቲካ ልምምዳቸው ነበር ።

በእንግሊዛዊው ተወላጅ በሚስተር አስታንሊ ቢከር
ሊቀ መንበርነት መጋቢት ፳፯ ቀን ፲፱፻፺፩ ዓ. ም. ጠቅላይ
ገዢው የሕገ መንግሥቱ መሸሻያ ኮሚሽን እንዲቋቋም
አደረጉ ። የዚህም ኮሚሽን ዋናው ዓላማ ራሱን የቻለ
አስተዳደር ሊወስደው የሚገባውን እርምጃ አጥንቶ ለጠ
ቅላይ አገረ ገዢው ለማቅረብ ነበረ ። በዚህም ስብሰባ ደቡ
ባዊያን ተገኝተውበታል ።

ሆኖም በደቡብ ሱዳን ሕገ መንግሥታዊ አቋዋም
ወይም በመለየቱም ሳይስማሙ ከጉባኤው ገበታ እየተ
ነሱ መውጣታቸው ተነገረ ።

ይኸው ኮሚሽን በመጨረሻ በሰጠው ውሳኔ ለደቡብ
ሱዳን ደንበኛ ጥበቃ እየተደረገላት እንድትተዳደር ከአ
ደራ ማስታወሻ ጋር ረቂቁን አቀረበ ስለሆነም ይህ ረቂቅ
የደቡብ ሱዳንን አቋዋም በሙሉ የጠቅላይ ገዢውን ሥል
ጣን የሚያረጋግጥ ነበረ ። ይህም የሚለው “ጠቅላይ ገዢ
ው የሥራ አስፈጻሚና የአስተዳደር ሥልጣን ይኖረዋል”
ይላል ።

የሆነው ሆኖ ይኸው ረቂቅ ሐሳብ እንዲጸድቅ ለመው
ሰኛው ምክር ቤት ቀረበ ። ስለዚህም ጉዳይ ለመነጋገር

ሚያዝያ ፯ ቀን ተጀምሮ ሚያዝያ ፳፫ ቀን ፶፫ ዓ. ም. የተፈጸመው ከሰሜን ሱዳን ክፍል ተመርጠው የሕገ መንግሥቱን ማሻሻያ ረቂቅ ያሳለፉት ተመልሰው ኃይለኛ ተቃውሞ ስለ አቀረቡ ከፓርላማው ውጪ እስከ መደባደብ የደረሱበት ሁኔታ ተፈጠረ።

ስለዚህም የመወሰኛው ምክር፡ ቤት ለጊዜው በጉዳዩ መነጋገሩን አቋረጠ። በዚህም ጊዜ በዚሁ ሁኔታ ላይ ተቃውሟቸውን ለመግለጽ የካረብ ጋዜጣዎች አጋጣሚ አገኙ። ለታቃውሞውም በጋዜጦች አርእስት የሆነው “የቀኝ ገዢዎች ጨዋታ የሚል ነባር። በሃገራችን ውሳኔዊ አስተዳደር ጣልቃ የገባ የውጭ አስተዳደር። ለመለያየት በምሥጢር የሚሠራ ተንኮል። የሚሉና የመሳሰሉ ሐሳቦች በጋዜጣዎች ላይ ተደጋግመው መገለጽ ጀመሩ። ሕዝቡም ለደቡብ ሱዳን በተሰማው የግል መብትና ጥበቃ ላይ ማጉረምረም ጀመረ። ለደቡብ ሱዳን ሊሰጥ የታሰበው የሕገ መንግሥትና የዋስትና ሐሳብ ሁሉ እንዲወገድ በግልጽ መቃወም ጀመረ።

ኅዳር ፪ ቀን የደቡብ ሱዳን ጉዳይ ድምፅ እንዲሰጥበትና እንዲጸድቅ በተወሰነም ጊዜ የሰሜን ሱዳን ክፍሎች የደቡብ ሱዳን ሕገ መንግሥት እንዲቀር ለማድረግ ስለሚቻልበት ሁኔታ ለመነጋገር ወደ ካይሮ መመላለስ ጀመሩ። እርግጥ ነው ለደቡብ ሱዳን ሊሰጥ የታሰበውን የሕገ መንግሥት ተጠባቂነት ተቃውሞች ። ምንም እንኳን (ዋጋ ቢስ)

ቢባልም ካይሮ የሚከተለውን ውሳኔ አስተላለፈች። . . .

“በመልካም አድራጎት ፍርድና ፍትሕን በሚገባ ለመጠበቅ በመላው ሱዳን ውስጥ ያሉትን ነዋሪዎች በሚገባ ለማስተዳደር ጠቅላይ አገረ ገዢው ልዩ ኃላፊነትና ሥልጣንም አለው። ይላል። ከዚህም ሌላ ደቡባዊያን ራሳቸውን የቻሉ ካቢኔዎች ያሉዋቸው ሁለት የሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶች ስለሚተዳደሩበትም ጥብቅ የመቆጣጠር ሥልጣን ሁሉ ወስና ካይሮ አስተላለፈች።

እንግዲህ ይህን ሁሉ የተመለከተ ማናቸውም ሰው ቢሆን ለደቡብ ሱዳን ቀርቦላት የነበረው ሁለተኛው ምርጫ የቱን ያህል ከዲሞክራሲ ሕገጋት የወጣ መሆኑን መገመት ይችላል። አረቦች እንደደለጉትም ከ፲፭ቱ ውስጥ ሁለት የሚኒስቴር መ/ቤቶች አቁዋም በደቡብ ሱዳን እንዲቋቋም የታህዛውን ደቡብ ሱዳን ያለውዴታዋ ተቀበለች።

የካቲት ፲፪ ቀን ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. በዋናው በሕገ መንግሥቱ አቁዋም ላይ ሣይሆን የየቡኩላቸውን አስተሳሰብ አቅርበው የአንግሎ ኤጀንሲያን ስምምነት ተፈረመ። በዚህም ጊዜ በሱዳን ውስጥ በሲቪል ተግባር ሲያገለግል የነበረ እንግሊዛዊ የሚከተለውን ሐታታ ጻፈ። ደቡብ ሱዳን የሕገ መንግሥት ዋስትና ሣታገኝና ጥበቃም ሳይደረግላት በዝቅተኛ ዜግነት መተዳደር አትችልም። አሁን በተወሰደው እርምጃ ከሆነ ግን ደቡባዊያን ለሰሜን ሱዳን ውሃ ቀጅና እንጨት ተሸካሚዎች ሆነው ይቀራሉ

ማለት ነው። ይህን ለማስቀረት ከተፈለገ ደግሞ በመካከለኛው መሠረታዊ ልዩነት የሌለበትን እንደቋጥኝ ሽቦት የተለጠፈውን ማስወገድና እውነትን ለመደበቅም የተደቀነውን እንቅፋት ነቅሎ መጣል ያስፈልጋል።

ከዚህ በኋላ ከእንግሊዝ ጋዜጦች ሁሉ “ኢስት አፍ ሪቻና ሮዲሽያ” ነቀፌታቸውን ሰነዘሩ። መንግሥቱን ሰደግኑ የነበሩት የኮንሰርቫቲቭ መማክርት ጭምር ውሉን ተቃወሙ።

በ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. መጋቢት ፳፩ ቀን ጠቅላይ አገረ ገዢው የስምምነቱን አንቀጽ ለሕዝብ ባስታወቁ ጊዜ የደቡብ ና የሰሜን ሱዳን ተወላጆች ኃይለኛ ስሜት አሳደረባቸው። ይህም ስሜት ሰሜናዊያኖቹ በደስታ። ደቡባዊያኖቹ በኃዘን የተዋጡበት ነበረ። ስለዚህም በሰሜን ሱዳን ውስጥ በዓሉ በታላቅ ደስታ ተከበረ። በዚህም ጊዜ በደቡብ ሲኖሩ የነበሩ ፋናቲካዊያን አረቦች በደቡባዊያኖቹ ላይ ይዝቱባቸው ጀመር “ከጥቂት ጊዜ በኋላ በአግራችን ጫማ ሥር ትሆናለችሁ” ይህም ንግግር በመላው ዓረባዊ አንደበት ተደጋግሞ መነገሩ ስለ ተዘወተረ ደቡባዊያን ሊቋቋሙት ጀመሩ። በመጀመሪያም በኤኮቶሪያ ውስጥ “ቶሪት” በተባለው ቀበሌ ግጭት አስነሣ። በዚህም ጊዜ ቁጥራቸው የበረከተ አረቦች የመቀሰል አደጋ ደረሰባቸው ስለዚህ ጥቂቶች ደቡባዊያን እየተያዙ ወደ ፖሊስ ጣቢያ ተወስደው ታሠሩ። በዚህም ጊዜ “ሎቱኩ” የተባሉት ጉሣ

ዎች ጥንታዊውን የጦር ትጥቃቸውን እንግበው ወደ ፖሊስ ጣቢያው በሰልፍ በተጓዙ ጊዜ ፖሊሶቹ እስረኞቹን ለቀቁዋቸው።

በግል አስተዳደሩ ጊዜ የነበረው የደቡብ ሱዳን ሁኔታ።

ለሱዳን ምክር ቤት አዲስ ምርጫ ተጀመረ። በዚህም ጊዜ ማለት በ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. በኅዳር ወር የነበሩት የፖለቲካ ፓርቲዎች ለሱዳን ሙሉ ነፃነት ተሰልፎ የነበረው የኡማ ፓርቲ ሱዳን ከግብፅ ጋር መቀላቀል አለባት በሚል ዓላማ ተቋቁሞ የነበረው የኖሽናል ዩኒዮን ፓርቲ፤ እና ነፃነት ወይም ከግብፅ ጋር መዋሀድ “የይሆን የደቡብ ሱዳን ነፃ አውጭ በሚል ዓላማ የተቋቋሙት ነበሩ። ሆኖም ምንም እንኳን የፓርቲው ዓላማ በግልጽ ባይታወቅም ስለ ሕገ መንግሥቱ መብትና ክብርም ሲሉ ደቡባዊያን መዋጋትን መረጡ።

በመምሪያው ምክር ቤት ውስጥ ከነበሩት 97 (፺፯) ደቡባዊያን አማካሪዎች ውስጥ 22 (ሀያ ሁለቱ) ወደ ቤታቸው (ደቡብ ሱዳን) ተመለሱ። ከዚህ በኋላ ልዩ ልዩ ችግሮች ተቀሰቀሱ። ደቡብ ሱዳን የጠየቀችው ሁሉ በግልጽ ክርክር እየፈጠረ ሄደ። ጠበቃዎች ወደ ስሜን ፓርቲ ተቀላቀለው የኃይል እንቅስቃሴን ፈጠሩ። አንዳንዶችም ለችግሩ ማቃለያ ይፈለግለት በሚል እምነት ወደ ሰሜናዊ ክፍል ገቡ።

በዚህም ጊዜ በምክር ቤቱ የነበሩት አብዛኞቹ የደቡብ ተወላጆች የሰሜን ተወላጆች ፓርቲ የፌዴራል አስተዳደርን መሠረተ ሐሳቦች ለመረዳት እና ለመደገፍ ምኞት የሌላቸው መሆናቸውን ስለ ተማመኑበት በኋላ የወሰዱትን እርምጃ ለመጀመር ፈለጉ።

የናቨናል ዩኒቶን ፓርቲ ከዘጠና ሰባት መቀመጫ ውስጥ ፶፩ ወንበሮች አግኝቶ ምርጫውን ባጥነፈ ጊዜ በ፲፱፻፶፬ ዓ. ም. ሚስተር መሐመድ አልሐዛሬ የመጀመሪያው የሱዳን ጠቅላይ ሚኒስቴር ሆኑ። በዚህም ጊዜ ራሳቸው መሐመድ አልሃዛሬ ደቡባዊያን ተብብረው ፓርቲያቸውም ኃይል ያገኘ እንደሆነ የራሳቸውን የውስጥ ጉዳይ ራሳቸው እንዲወያዩበትና እንዲጨርሱ።

የሰሜናዊያኖቹ ቅንነትና መተባበር እንዳይጓደልባቸው የሚያሳስብ መልእክት አስተላለፉ። ስለዚህም ለደቡብ ወያኖች ተስፋ ተሰጣቸው። ይህንም ተስፋ ወዲያውኑ ችግር ተጋጠመው።

የካቲት ፳ ቀን ፳ አባሎች ያሉበት የሱዳናዊነት ኮሚቴ ተቋቋመ፤ ሆኖም ደቡባዊያን አልተገኙበትም ነበረ። ይህ ኮሚቴ በሐምሌ ወር ስብሰባውን እንደጨረሰ ፳፻ በሚሆኑ መሥሪያ ቤቶች ውስጥ ሱዳናዊያን እንዲቀጠሩ አሳሰበ። ስለዚህም የሠራተኛ ማስተዳደሪያ መ. ቤት ተቋቁሞ በመንግሥቱ ልዩ ልዩ መ. ቤቶች ተቀጥረው የሚያገለግሉ ሱዳናውያን እንዲሰለጥኑ ሲወሰን የደቡብ ሱዳኖች ተከፋይ

ነት አልተራጋገጠም ወይም አልተገለፀም። የሆነ ሆኖ ልዩ ልዩ የመንግሥቱ መ. ቤቶች የኮሚቴው ተባባሪና ምክር ተከፋይ እንዲሆኑ ተደረገ። ስለዚህም ከ፳፻ው ደረጃዎች ውስጥ ለደቡባውያን የተገኘላቸው ሥራ የወረዳ ግዛት ምክትል ኃላፊነት እና የመሳሰለውም አንስተኛ ሥራ ነበረ። ከዚህ በኋላ ደቡባዊያን አስፈሪዎችና አሥሪዎች እየሆኑ ሄዱ።

በዚህ ጊዜ ጊድገሬ ደንግ ኪዮር የተባሉ ደቡባዊ የሚከተለውን ማስታወሻ ለደቡባዊያን የምክር ቤት አባሎች ጽፈውላቸዋል። “... ስለሱዳን ብሔረዊ አንድነት ወይም “ሱዳናዊነት” የተጀመረው ንግግር አጥጋቢ ባልሆነ ውጤት ተወሰነ። የተገኘው ሥራ የወረዳ ግዛት ኃላፊነት ከሆነ ልን... ሁኔታው የዚግነታችን ዋጋ በዚህ ከተገመተ ወንድሞቻችን ሰሜናዊያን ሱዳኖች እንደገና ለመቶ ዓመታት የቀኝ ተገዢዎች ሊያደርጉን ያስባሉ...”።

ያለመግባባት፣ ጥላቻ በደቡብ ሱዳን ውስጥ ሥር እየሰደደ ተሠራጨ። በየገጠሩ የሚኖሩት ተራ ባለጋሮች ሁሉ በሁኔታው ተባሳፍበት። ይህን ሁኔታ ሲከታተል ከነበረው አጥኝ ጓድ እንደተገኘውም... ደቡባዊያን አዲስ ከተጀመረው ሱዳናዊነት (ዜግነት) ያገኙት ብቃት ከጥንቱ አስተዳደራቸው ያልተሻሻለ ሆኖ አግኝተውታል። ስለዚህ ነፃ የመሆን የነፃነት ግብ ሆኖ ያገኙት አስተዳዳሪዎች የመለወጡ ነገር ብቻ ነው። ለኛ እንደተሰማንና

ተመራምረን እንደደረሰንበት ከሆነ ደቡባውያን በሃገራቸው ውስጥ በ፪ኛ የዚግነት ደረጃ እንዲተዳደሩ በተደረገው ውሳኔ በጣም አዝውና ተበሳጭተውበታልም። ይላል። የመለያየቱና ያለመግባባቱ ተግባር በጠቅላላው እየተበባሰበት የሄደው በደቡባዊያኑ የምክር ቤት አባሎች ሲሆን ከዚህም ሌላ በናሽናል ዩኔዶን ፓርቲ ውስጥ ሆነው ነገሩን ለማቃለል ሲጣጣሩ በነበሩትም ላይ እንደዚሁ ያለመግባባት ፈጠረ። ለእነርሱውም የተሰማቸው የተላለፈው ተስፋ ያዘለ መልእክት ሁሉ እንደማታለያ ሆኖ ነው።

ደቡባዊያን ከሰሜኑ ክፍል ይደርሱባል ብለው የስጉት የንቀትና የኃይል እርምጃ ሁሉ እየተበባሰና ምልክትም እየሰጠ በመሄዱ በሁለቱ ክፍሎች በኩል ጥላቻና መናናቅም እየተተካበት ሄደ። በዚህም ጊዜ በደቡብ ሱዳን ውስጥ በሲቪል ሥራ ሲያገለግል የነበረ አንድ የሰሜን ሱዳን ተወላጅ። ... ከ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. ጀምሮ የደቡብ የሰሜን ሱዳን ግንኙነትና ወዳጅነትም እንዳልተሻሻለ ተስምቶኛል። ከሁሉም የሚያሳዝነው ግን በአቅጣጫው ጥላቻ እየተስፋፋ በመሄዱ ነው ብሏል።

በደቡብ ውስጥ እያደር የአስተዳደሩ ሥልጣን በሱዳናዊያን እጅ መያዝ ሲስፋፋ ሰሜናዊያኖቹ ዓረቦች በቱላይም ነጋዴዎቹ በደቡባዊያኑ ላይ በሚያሳዩት ንቀትና ጥላቻ መሠረት ሁኔታው እያደር እየተበላሸ ሄደ። በዚህም ጊዜ ሰሜናዊያኑ ደቡቦችን “አቢድ” ባሪያ እያሉ

ይጠሩዋቸውና በዝቅተኛነትም ይመለከቱዋቸው ጀመር።

በተለይም በኢኳቶሪያ ጠቅላይ ግዛት ውስጥ ሰሜናዊያኖቹ በአስተዳደሩ ጣልቃ እየገቡ ማስቸገር ጀመሩ። እንደ አንድ ዜጋ መገመታቸውና መጠበቃቸው ቀርቶ ለሰሜናዊያኑ ልዩ ጥበቃና ጥንቃቄም በአስተዳደሩ በኩል ስለተደረገላቸው ነገሩን እያበባሰው ሄደ። ይህም የተደረገበት ምክንያት ሰሜናዊያኑ በደቡባዊያን ላይ እንደልዩ ተቆጣጣሪዎችና የበላዮችም ሆነው ስለተገመቱ ነበረ። ይህንንም ሁኔታውን ሲከታተል የነበረው ኮሚቴ... ከደቡብ ሱዳን ክልብ የሚገባ ወይም ከእነርሱም ጋር አዘውትሮ የሚገናኝ አገረ-ገዥ እንኳ ሰሜናዊያኑ አይቀበሉትም ነበረ፣ ሲል ጽፏል። ለምሳሌም ያህል ደቡባዊያኖችን እንደዓረቦች በመመልከቱና በቀጥተኛነቱም የተጠላው የኢኳቶሪያ አገረ-ገዥ የነበረው ዳውድ አበዶ ኤል ላቲፍ እንዲዛወር ተደርጓል።

በ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. መጀመሪያ ላይ የደቡብ ሱዳንን ሁኔታ ራሳቸው ለማየት ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለጉብኝት ሄዱ። በጁባም አይሮፐላን ማረፊያ የተቀበሉዋቸው ዓረባዊያን ነጋዴዎች ብቻ ነበሩ። በከተማውም አዳራሽ ባደረጉት ንግግር ደቡባዊያኖቹ እያቋረጡዋቸው ወጡ። ጠቅላይ ሚኒስትሩም ሁኔታውን ለማቃለል ብለው ለደቡባዊያኑ የደሞዝ ጭማሪ እንዲደረግላቸው አሰቡ። ነገር ግን ይህ መከራቸው በደቡባዊያኑ ዘንድ እንደጉቦ ተቆጠረ። ስለ

ዚህ በአልሃዘሪ የሚመራው የሱዳን መንግሥት አልተጨነቀበትም።

በዚህ ችግር ምክንያትም በደቡባዊ ዓረቦች ዘንድ ከባድ ጭቆና እንዲወስድባቸው ለዓረባዊያን አገረ ገዥዎች አዲስ ትእዛዝ ተላለፈ። ስለዚህም ደቡባዊያን የምክር ቤት አባሎች በጁባ ውስጥ ስብሰባ እንዲደረግ አሳሰቡ። ያንም እቅድ በናሽናል ዩኒየን ፒርቲ አባሎች በኩል አልሃዘሪ እንደሰሙ የሚከተለውን መግለጫ ሰጡ።

“... ራሱን የቻለ መንግሥትም ቢኖረን በሽግግር ላይ ነን። የአግሎ አጅብ ሽያጊነትም ስምምነት በመሸር ላይ እንገኛለን። ስለሆነም የእነርሱን ጥናት እንዳ ናፋልስ በጣም መጠንቀቅ ይኖርብናል። ሆኖም ውሉ የሱዳንን ፍጹም አንድነት ይመለከታል። ይህን መብት ለማስከበር ደግሞ ቸልተኞችና ባለይቅርታዎችም መሆን አያስፈልግም። የራሳችን የመንግሥታችን የጦርም ሆነ የፖሊስ ኃይል አለን። ታላቅነታችንም በጃችን ነው።”

ያም ሆነ ይህ ደቡብ ሱዳን በፌዴሬሽን ከሱዳን ጋር ለመተዳደር የሚያስችለውን ሁኔታ ለመመከከር በጥቅምት ፲፱፻፶፬ ዓ. ም. የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ጁባ ውስጥ ተሰበሰቡ “ፌዴሬሽን” የሚለው ቃል ለደቡባዊያን የተለመደ ንግግር ሆነ። አንድ ነፃነት የጠማው እንዲህ ብሎ ጻፈ “... የሆነ ሆኖ “ፌዴሬሽን” የሚለው ጥያቄ በጥቂቶቹ በተማሩት ወጣቶች አማካይነት በመላው ግዛት ተሠ

ራጭቶ ነበረ። ከዚያም ለጉዳዩ መሪዎችና ለመንደር አለቃዎች ተዳረሰ። የሰሜን አረቦች የኃይል እርምጃም ሁሉ ለደቡባዊያን ፍርሐትና ጥላቻ ምክንያት እየሆነ መጣ።

እንደገናም ደግሞ የሸጫ ፓርቲዎች በሐምሌ ወር ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. በጁባ ውስጥ እንዲሰበሰቡ እቅድ ወጣ። ይህም ስብሰባ እንዳይደረግ የሚያደናቅፉ ሰዎች ከካርቱም ተላኩ። ስለዚህም ጉዳይ ሁኔታውን ሲከታተል የነበረው ኮሚሽን የሚከተለውን ጽፏል።

“... ልንቋቋመው ያልቻልነው ያልመተማመንና ሥጋት አድርብን ነበር። ይህም እንዲሆን ከመንግሥት የተላከ ጣልቃ ገብነት እንደነበረ ተሰምቶናል (ብቻ ከየትኛው ክፍል እንደነበረ ምንጩን አላገኝነውም) ስለዚህም ሁኔታውን አብራርተን ለመላክ አልቻልንም። እውነት ነው ስብሰባው እንዲጭበረብር ሆኗል። ያልተጣሩ የቴሌግራም ቃላትና ፊርማዎች ወደካርቱም ተላልፈዋል። እነዚህም የመንግሥቱን ዓላማ የሚደግፉና የጁባን ስብሰባ የሚያደናቅፉ ነበሩ። ይህንም ሁኔታ ለማመዛዘን ያህል “ያምቢዬ” ለሚባለው ቀበሌ ምክትል ከምሽከር የነበረው ፲፫ የዛንድ ነገድ ባለባቶችን ወደ ጽሕፈት ቤቱ ጠርቶ ከተወያዩ በኋላ በእነርሱውም ስም ሆኖ ቴሌግራም አስተላልፎ ነበር። ይህን የመሳሰለው ሁኔታ ስብሰባውን ሊያጨናጉለው ቻለ።

“ኢላ ኩይዚ” የተባለው የምክር ቤት አባል የያምቢዮ ቀበሌ ምክር ቤት ከምሽት የነበረውንና ባለባቶቹን በፖለቲካ ጉዳይ ውስጥ ገብተው ስለፈጸሙት አደናቃፊነት በስብሰባ ላይ ወቅሱዋቸዋል። በዚህም አድራጎቱ ማለት የቀበሌውን ባለሥልጣናት ደፍሮ በመውቀሱ እርሱና ሌሎች አራት የደቡብ ሱዳን የፖለቲካ መሪዎች ወደቀበሌው ፍ. ቤት ተወስደው በሰባት ዓመታት እሥራት እንዲቀጡ ተፈረደባቸው። በዚህም ጊዜ ሁኔታውን አጣሪ የነበረው ከሚቲ “ፍትሕን በፈለገው አቅጣጫ ለመለዋወጥ ኃይለኛው መኪና” ብሎ ተችቶበት አልፏል።

ስለሆነም የአላዛሪ አመራር በደቡባዊያን ላይ ቁጥጥሩን እያጠበቀው ሄደ። ስለዚህም ለኢኳቶሪያል ልማት ተብሎ ተቋቁሞ በነበረው የፍዛራ የጥጥ ኢንዱስትሪ ውስጥ ሲሠሩ የነበሩትን ፫፻ ደቡባዊያን የዓረብ ባለሥልጣናት አስወጡዋቸው። ከሥራ በተሰናበቱትም ደቡባዊያን በታሰረዋል። ይህንም አስተዳደር በመቃወም ሐምሌ ፳፮ ቀን ደቡባዊያን ሰላማዊ ሰልፍ በደረጉ ጊዜ የጦር ኃይሎችና ፖሊሶች ጥይት እንዲተኩሱባቸው ተዘግቧል። የሰሜን ሱዳን ተወላጆች የሆኑትም ሲቢሎች ከወታደሮቹ ጋር ተባብረው ተኩስ ከፈቱባቸው። ስለዚህም ሁኔታ ጉዳዩን አጣሪ የነበረው ከሚቲ “... በግጭቱ ጊዜ ሙሐመድ አሊና አባስ ሐሰን የተባሉ የሰሜን ክፍል ተወላጆች ወደተሰበሰቡት ደቡባዊያን ጥይት ሲተኩሱ ነበር። ይዘውት የነበረውም መሣሪያ ጥንታዊና ዘመናዊ ነበር” ብሎ የዕለቱን ሁኔታ መዝግቦታል።

በደቡባዊያን ላይ በደረሰው የሥራ መውጣትና እንቅፋት አጣሪው ከሚቲ እንደሚከተለው ጽፈዋል። “... የሰሜን ሱዳን ተወላጆች የሆኑት ባለሥልጣናት ዘመዶቻቸውን ለመተካት ሲሉ ደቡባዊያንን በኃይል ከሥራቸው አስወገዱዋቸው። በተወሰነ ኑሮም እንዲተዳደሩ ግፍ ፈጸሙባቸው” ብሏል።

በ፲፱፻፶፮ ዓ. ም በደቡብ ሱዳን ውስጥ በተደረገው ብጥብጥ ምንም እንኳን ቀጥረው በትክክል ባይታወቅም በሰሜን ሱዳን ተወላጆች ከተገደሉት ደቡባዊያን መካከል ፕላሲዶ፣ ሎቦክ የተባለው ደቡባዊው የፖሊስ መኰንን ይገኝበታል። በመንግሥት በኩል ግን የተሰጠው መግለጫ ከ፳ በላይ ያለመሞታቸውን ሲያሳይ የደቡባዊያኖቹ ግምት ያግኖ እጅግ ከፍ በሎ አስከ ፫፻ የሚሆኑ ደቡባዊያን እንደ ሞቱ ይናገራሉ።

የሞቱትና የቄሰሉት ሰዎች እርግጥም በርከት ያለ እንደሚሆን ጉዳዩን ያጣራው ከሚቲ ገምቶታል። ይኸውም ከተራ ጠመንጃዎች ሌላ ዘመናዊ የአቶማቲክ መሣሪያዎች በተሰበሰበው ሕዝብ ላይ ሲተኩሱ ነበር። ለምሳሌ ካንደኛው መትረየስ መስል መሣሪያ ሂ ጥይት ከሌላው ጠመንጃ ደግሞ ፳ (ሃያ) የሚሆኑ ጥይቶች ተተኩሰው እንደነበር ታውቋል።

ይህ በናዛራ ሠራተኞች ምክንያት ተቀስቆሶ የነበረው ችግር በደቡብ ሱዳን ውስጥ የቱን ያህል የሕዝብ አእምሮ አበሳጭቶ እንደነበረ በጉዳዩ አጣሪ ከሚቱ ዘንድ እንደሚ ከተለው ተገልጿል። “... ይህ አደጋ በደቡባዊያን ዘንድ ያቀረበው ትችት የጦርነት መጀመሪያ እንደሆነ ያህል ሆኖ ነው። በዚህም ምክንያት በአስተዳደሩ በኩል የነበራቸው መተማመን ሁሉ ፈጽሞ ሊጠፋ ችሏል” ሁኔታው እንዲ ጣራ የደቡብ ሱዳን የምክር ቤት አባሎች ለመንግሥቱ አቅርበውት የነበረው ጥቅም ተቀባይነትን ከማግኘቱ ይልቅ ይህን የመሳሰለው ግጭት ቢፈጠር የበለጠ ጥብቅ እርምጃ የሚወስድ መሆኑን የሚገልጽ ማስጠንቀቂያ ከካርቱም ተላለፈ። ስለዚህም የሰሜናዊ አረቦች የኃይል እርምጃ ደቡባዊያንን እጅግ የሚያላስባቸውና የሚያስፈራቸው ሆኖ ተገኘ።

የአንቅስቃሴውንም ሁኔታ እያከፋውና እያፋጠነውም ከመጣው ምክንያት ዋናው ከጠቅላይ ሚኒስትሩ አልሃዛሪ በደቡብ ሱዳን ውስጥ ይገኙ ለነበሩት የሰሜን ተወላጆች አስተዳዳሪዎች የተላለፈው ቴሌግራም ነው። ጉዳዩን ሲያ ጣራ ከነበረው ከሚሸን ሪፖርት ላይ የተገኘውም የቴሌግ ሬም ቃል የሚከተለው ነው።

“... በሶስቱ የደቡብ ሱዳን ጠቅላይ ግዛቶች ለምት ገኙ አስተዳዳሪዎች ሁሉ።

በራስ የመተዳደርን ሥልጣን የሚያዘውን አንቀጽ ፈር

ሚያለሁ። የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የሚያቀርቡትን ያል በሰለ ጥያቄ ሁሉ እንዳትቀበሉ። የሚያስቸግሩ ቢሆን ግን በማናቸውም ምክንያት ቢሆን በጥብቅ እንድትቀጥሩ ውና እንድትቁጣጠሩዎቸው ሥልጣን ሰጥቻችኋለሁ። በዚ ህም በተሰጠው የአገዛዝ ሥልጣን ሳይሠራበት የተገኘ ባለ ሥልጣን እንደ ሕግ ተላላፊ ተቈጥሮ ተገቢው ቅጣት ይፈ ጸምበታል። ይህን በትክክል ከሠራችሁ ግን በሚቀጥሉት ሶስት ወራት ውስጥ በአንድነት ተሰብስባችሁ ስለ ፈጸማ ችሁት ሥራ የምትደሰቱበት ጊዜ ይሆናል”።

ስለሆነም ሰሜን ሱዳኖች ይህ ቴሌግራም አልደረሰ ንም ቢሉምና ማስረጃም ተገኝቶበት በይረጋገጥ ደቡባዊ ያኑ ለሁኔታው እውነተኝነት ተከራክረውበታል።

ጉዳዩ በማናቸውም ይዘታ ላይ ቢገኝም በደቡብና በሰሜን ሱዳኖች መካከል የነበረው ግንኙነትና መቀራረብ በልዩ ነት መንፈስ ላይ እያደር ተስፋፋ።

ቀጥሎም ለአንድ ወር ጊዜ ያህል (በሐምሌ) ወር ውስጥ በደቡባዊያን መካከል የቴሌግራም መለዋወጥ ተጀመረ። ጉዳዩን ለማድከም ያለዚያም በደቡባዊያኑ አእምሮ ውስጥ የተቀረፀውን ፍራት ለማቀዝቀዝ መንግሥቱና ባለሥልጣ ኖቹ የወሰዱት ርምጃ አልነበረም።

በሰሜናዊ ሱዳኖች ላይ ደቡባዊያን የነበራቸው የው ስጥ ጥላቻ በ፲፱፻፶፭ ዓ. ም ነሐሴ ፲፰ ቀን ጥቀት በግ ልጽ ፈነዳ። በዚህ ቀን ሣልህ አብደል ማጅድ የተባለ የዓ

ረብ መኰንን አንዱን የደቡብ ተወላጅ ወታደር በሽጉጥ በገደለው ጊዜ ቶሪት በተባለው ቀበሌ የነበሩት የደቡብ ሱዳን ተወላጅ የሆኑት ወታደሮች አድራጎቱን በመቃወም ጠብ አስነሱ። በዚህም ጊዜ በሰሜን ተወላጆች መኰን ኖች ላይ ሲነሳሱባቸው ጥቂቶች ሲሞቱ ብዙዎች አመለጡ። ሁኔታው እንደ ሰደድ እሳት ተስፋፋ። የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የነበሩት ወታደሮች፣ ፖሊሶች፣ ዘበኞችና ሲቪሎችም በሰሜናዊያኖቹ ላይ ተነሳሱባቸውና እንቅስቃሴው በመላው ተዳረሰ።

ስለዚህም ከጁባ በስተቀር በኢኳቶሪያ ጠ፣ ግዛት የነበሩት ከተማዎች በደቡባዊያን እጅ ገቡ። በባሕር ኤል - ጋዛል ውስጥ የነበሩት የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የአረብ አስተዳዳሪዎችና አገረ ገዢዎች ሃገሪቱን ለቀው አንዲወጡና የራሳቸውን አስተዳደር እነርሱው የሚመሩት መሆናቸውን አስታወቁ። እርግጥም የአስተዳደሩን ሥልጣን እነርሱው ያዙት።

ስለሆነም በላይኛው አባይ ውስጥ ማላካል የምትባለው ከተማ ብቻ በሰሜን ተወላጆች ተቂጣጣሪነት ነበረች። ሌሎቹ የደቡብ ጠቅላይ ግዛቶች ግን ከሰሜን የኃይል አስተዳደር በራሳቸው ኃይል ነፃ ወጡና አስተዳደራቸውን ራሳቸው መምራት ጀመሩ። ይህም ሁኔታ በሚስተር አልሐዛሪ ሲመራ የነበረውን መንግሥታዊ አቅዋም ከችግር ላይ ጣለው። ስለዚህም ደቡቦችን መልሶ በጦር

ኃይል ማጥነፍ አስፈላጊ መስሎ ተገኘ። ስለዚህም ሁኔታ በቦታው የነበሩ አንድ የእንግሊዝ ተወላጅ (ሚስተር ዳን ካን) የሚከተለውን ማብራሪያ ሰጡ። “... በጊዜው የሱዳንን መንግሥት አጋጥሞት የነበረው ኃላፊነት የደቡብን ጠብ ቆስቋሾች ማጥነፍ ነበር። ይህንም ለማድረግ የሱዳኖች እንጅ የኛ ተግባር ሆኖ መቆዩት የለበትም። ምክንያቱም የሱዳንን መንግሥት የበላይነት የሚቃወም ስለነበረ ነው” ብለዋል።

ደቡብ ሱዳንን እንደገና በኃይል መያዝ ይገባል የሚለውን አስተሳሰብ ሚስተር አልሐዛሪ ተቃወመ። ይህም አስተሳሰብ አደናጋሪ ሆኖ ነበር። ምክንያቱ አስቃቂ በሆነው ጦርነት ሊገኝ የሚችለውን ውጤት በመጠራጠር ይሁን ወይም ደግሞ የሰሜን ተወላጆችን የጦር ልምድ በለመተማመን ይሁን፤ ወይም ሊደርስ የሚችለውን ከፍተኛ እልቂት በመስጋትም እንደነበረ አልታወቀም። ስለዚህ የኃይሉን እርምጃ ትተው ሌላ አቅድ አወጡ። ይህም ዘዴ እንግሊዞች በመካከሉ እንዲገቡበት ማድረግ ነበር። ስለዚህም ጉዳይ አስቀድመው ጠቅላይ አገረ ገዢውን ማነጋገርና መወያዩትም ፈለጉ። አገረ-ገዢውንም ለማነጋገር የፈለጉበት ዋናው ምክንያት ሱዳን ገና ነፃ አልወጣችም ነበርና ነው።

ስለዚህም ጠቅላይ ሚኒስትሩና አገረ-ገዢው ከተነጋገሩ በኋላ ደቡብ ሱዳንን በቀጥታ በሰሜን ሱዳን ሥር

ለማንበርከክ የሚቻል መሆኑን ስለተነገራቸው ሙሉ እምነትና ተስፋ አገኙ።

ብርታኒያ በዚያ በነበረች ጥቅምና አስቀድሞም የዘረጋቸውን የአስተዳደር መሠረተ-አቁዋም ለመጠበቅ ከነዚህም ሌላ የስዊዝ ካናል ጉዳይ ውሳኔ ያልተሰጠው ስለነበረ በ፲፱፻፲፫ ዓ. ም. የተፈረመውን የአግሎ ኢጅብቲያን ስምምነት መሠረት በጣድረግ በየጉዳዩ መግባት አስፈላጊ ሆኖባት ነበር።

ይልቁንም የራሷን የአስተዳደር እምነት ወይም የባሕልና የታሪክ ተከታይነትን ለማግኘት እንደገና ለማጽናት በምትሰናዳበት ጊዜ፣ በተለይም አንድ በነፃነት መድረክ ላይ ያለ መንግሥት ጣልቃ ገብነቷን በጠየቀበት በዚያን ስዓት ሁኔታውን ችላ ብትለው፣ ምናልባትም ከአፍሪቃ ነፃ ሃገሮች አንደኛው ከደቡብ ሱዳን ጋር ተባባሪነት ቢያደርግ የብርታኒያ ጥቅምና ፍላጎት ሁሉ እንቅፋት ያጋጥመው ስለነበረ ሁኔታው እጅግ አሳሳቢ ሆኖ ቀረበ።

እርግጥ ነው ጠቅላይ አገረ ገዢው በጉዳዩ ገብቦት ስለዚህም አንድ ጊዜ የኢኳቶሪ ያልም ጠ አገረ-ገዢ የነበረበትን ቀጥሎም የእርሳቸው የግል አማካሪ የነበሩትን ስር ዊልያም ሉሲንና የምክር ቤታግራም በማከታተል ወደ ደቡብ ሱዳን ሰደዱ። ስለዚህም ደቡባዊያን በብርታኒያ ላይ ሙሉ እምነት ስለነበራቸው አጃቸውን ሰጡ።

ደቡብ ሱዳን የግል ነፃነትን ጠያቂም ብትሆን በብርታኒያ

ኒያ ጣልቃ ገብነት ለጊዜው አልተቆጣችም ነበር። በኋላ ግን በሁለት ምክንያቶች የቁጣውና የሀዘኔታዉ መስመር ተነሳሳ። ይኸውም ፩ኛ የብርታኒያ ጣልቃ ገብነት ሊወስድ የሚገባውን የመጨረሻውን ማቃለያና ትክክለኛ አቁዋም የማይሰጥ በመሆኑና የሰሜን ሱዳን የጦር ሠራዊቶች በብርታኒያ አውሮፕላን ወደ ደቡብ የመጓዝቸው ሁኔታ ብርታኒያ ከሰሜን ሱዳኖች ጋር እንደተባበረች አስመስሎ በደቡባዊያን ዘንድ አስገመተ።

የሰሜን ሱዳን ተወላጆች የሆኑ ወታደሮች ሀዳር ፲ ቀን ፲፱፻፲፭ ዓ. ም. በሮያል አየር ኃይል ወደ ጁባ መወሰዳቸው በምሥራቅ አፍሪቃና በሮዲሽያ በኩል ተነገረ።

የሱዳን ነፃነትና የደቡብ ሱዳን ሁኔታ።

የአዛከሪ መንግሥት የሱዳን ነፃነት በአስቸኳይ እንዲታወጅ በማድረጉ የደቡብ ሱዳን ሕመም እያደረጠና በአንድ አቅጣጫ እንዲጓዝ ምክንያት ሊሆነው ደረሰ።

በ፲፱፻፲፫ ዓ. ም. የተፈረመው የአንግሎ ኢጅብቲያን ስምምነት የሱዳን የውስጥ አስተዳደር ጊዜ አልቆ የነፃነቱ አዋጅ የሚነገረው ከ፫ ዓመታት በኋላ ነው የሚለውን አዛከሪ አስደናቂ በሆነ ሁኔታ በ፲፱፻፲፬ ዓ. ም. ጥር ፲፪ ቀን ጀምረው ሻሩትና ታሕሣሥ ፲፱ ቀን ፲፱፻፲፭ ዓ. ም. የሱዳን ነፃነት አወጁ። ይህም የተፋጠነ አደገኛ ርምጃ የተወሰደው በፖረብ አገሮች ተገፋፍተው እንደሆነ ተረጋገጠ።

በዚህም ሁኔታ ለደቡብ ሱዳን ማቃለያ የሚሆን ማረጋገጫ ሳይቀርብ የሱዳን ነፃነት መታወጁን የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የነበሩ የፓርላማ አባሎች ተቃውሟል። ብርታኒያና ግብፅ የሱዳንን ነፃነት አወቁ። እርግጥ ነው ለሁለቱም ሃገሮች ከዚህ የተሻለ ምርጫና ርምጃ አልነበራቸውም። የሚያደርጉትም እርምጃ ይኸው ነበር። ምንም እንኳን የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የሆኑት የፓርላማ አባሎች የደቡብ ሱዳንን ችግር ውሳኔ ለመስጠት እንዲቻል ቀጥታ ምርጫ አዲረግና የተበበሩት መንግሥት ታዛቢዎችም ወደ ቀበሌው እንዲላኩ፣ ያለዚያም የዓለም ቀይ መስቀል ድርጅት ወደ ደቡብ ሱዳን እንዲላክ የሱዳንን መንግሥት በጥብቅ ቢጠይቁም እነርሱው ባሉበት የሱዳን ነፃነት በዓል ተከበረ።

የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ያቀረቡትንም ጥያቄ በ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. የካቲት ፲፪ ቀን የተፈረመውን የአንግሎ አጅብቲያን ስምምነት እንደመጣስ ይቆጠራል በማለት ሱዳንና ብርታኒያ ሳይቀበሉት ቀሩ።

የብርታኒያም ሐሳብ በሚቀጥለው መግለጫ የተገለጸ ነበር።

“ባለፈው ጊዜ የነበረው ሁኔታው በየትኛውም አካላት እንደነበረ ቢሆንም ጠቅላላ ጉዳዩ በ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. የካቲት በተፈረመው የአንግሎ አጅብቲያን ስምምነት የተዘጋ ነው። ስለዚህ የተበበሩት መንግሥታት ተመልካቾች ወደ

ደቡብ ሱዳን ቢላኩ፣ ራስን ለመቻል በሚል እምነት የሚደረገውን የደቡብ ሱዳንን ንቅናቄ ያበረታታዋል።

ከዚህም ሌላ በደቡብና በሰሜን ሱዳኖች መካከል ከፍተኛ ልዩነትን ስለሚፈጥርና የአንግሎ አጅብቲያንንም ስምምነት የሚያናጋው ስለሚሆን የደቡብ ሱዳን ጉዳይ በውስጥ ደረጃ መታየት ይገባዋል።

የግርማዊነታቸው መንግሥት፣ (ብርታኒያ) የወደፊቱ የሱዳን አቅዋም ሊጠበቅና ሊጸናም የሚችለው የባለሥልጣኖቹና የመንግሥቱ ተከክለኛ ርምጃና ጠንካራነት ሲኖረው ብቻ መሆኑን ያምንበታል። የሚል ነበረ።

በአንድ አቅጣጫ ወይም በአንድ ክፍል ብቻ ተጠንቶ ነፃነቱን ያወጀው የሰሜኑን ክፍል የሊቨራሉን ክፍል ደግሞ በነበረበት እንዲጸና ምክንያት ሆነው። ይህን የመሳሰለውን ያለመግባባት ለማስቀረት የደቡብ ሱዳን የምክር ቤት አባሎች የፌደራል መንግሥት እንዲቋቋም አቅርበውት የነበረውን ሐሳብ ሊሰጥ ይችላል የነበረውን ጥቅም በመረዳት የሰሜን ሱዳን ፓርቲዎች ተቀብለውት ቢሆን ኑሮ ለነፃነቱ አቁዋምና ርምጃ ሁሉ እጅግ የተቃና በሆነ ነበር።

ሆኖም የሊቨራል ፓርቲው ክፍል በፌዴሬሽን መንግሥት አቋቋም ለመተዳደር ስለሚቻልበት ጉዳይ የነበራቸውን አስተሳሰብ ለምክር ቤቱ አቀረቡ። ይህንም በእንቅስቃሴ መልክ የተቀረጸ ሐሳብ እንዲመክርበት ሲያቀ

ርቡ እርግጥ ነው ራሳቸውን ለመሥዋዕትነት እንደሰጡ ተሰምቶአቸው ነበረ ። የሰሜን ሱዳን ተወላጆች የፖለቲካ አባላቸውም ይኸው የፌዴሬሽን ሐሳብ በጥንቃቄ እንዲነበብና በምክር ቤቱም በሕግ ተደንግጎ እንዲሠራ በት አሳስበዋል ።

ይህ አዲሱ ለምክር ቤት የቀረበው ሐሳብ ታንጣሥ ፲፱ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. ውይይት ተደረገበትና ተደገፈ ። ይህም ታላቅ ተስፋ የተጣለበት የምክር ቤት ረቂቅ የደቡብ ሱዳን የምክር ቤት አባሎች ተማመኑበትና ጥር ፩ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. በተደረገው የነፃነት በዓል ተከፋዮች ሆነዋል ። ግን በኋላ እነርሱን ለማታለል የታሰበ ዘዴ እንደነበረ ሊገነዘቡት ፖሎ ። እንደእውነቱም ከሆነ ደቡብ ሱዳናዊያን መልካም መግባባት ያቸርፋል ብለው ተስፋ ጥለውበት የነበረው እምነት ሁሉ በሰሜን ሱዳን ተወላጆች ያለ መስማማት ተቃወሰባቸው ። ከዚያም በኋላ የደቡብ ሱዳን ችግር ማቃለያ እንደማይገኝለት የተረጋገጠ ሆነ ።

ይህም ሁሉ ሆኖ የነፃነቱ ክብረ በዓል ለሰሜን ሱዳናቸውም ቢሆን የሚያሳዝናቸው አልነበረም ። በተለይም በደቡብ ሱዳን የነበሩት ሰሜናዊያን ተከበው ነበር ። ደቡባዊያናቸውም የነፃነቱ ክብረ በዓል ተከፋዮች አልነበሩም የሰሜን ሱዳን ተወላጆች ወታደሮች በደቡባዊያኑ ላይ ይፈጽሙት የነበረው ግድያና ጭቆናም አልበረደም ነበረ

በዚያን ጊዜም 300 ያህል የሚሆኑ ደቡባዊያን ተገደሉ ። እሥራቱና ግርፋቱም በየቀኑ ይሠራበታል ።

በየቀኑ እስረኞች በልዩ ልዩ የሐሰት ማስረጃ ይቀጠቀጡ ጀመር ለከባድ ሥራም 2.000 (ሁለት ሺሕ) የሚሆኑ የደቡብ ሱዳናቸው ወደ ሰሜን ክፍል በእስር ተወሰዱ ። የእስረኛነታቸውም ጊዜ ከዓመታት እስከ ዕድሜ ልክ እንዲሆን ሆነ ። በደቡብ ሱዳን ውስጥ በእስር የሚገኙትን የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ቁጥር አጣሮ ለማወቅ ዛሬም ድረስ አልተቻለም ። በየመንደራቸው መረገጥና መከራም ቢበዘባቸው 30.000 (ሰላሳ ሺሕ) የሚሆኑ ደቡባዊያን ወደ ጎረቤት ሃገሮች ዩጋንዳ ኬንያ፣ ኩንጋ ወደ ማዕከላዊ አፍሪቃና ኢትዮጵያ ተሰደዱ ። ስደቱ ሳያቋርጥ ጎረፈ ። የሱዳን ነፃነት የተመሠረተውና የተከበረውም ይህን በመሰለ ሁኔታ ሆነ ።

በ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. በመስከረም ወር የመጨረሻ ውሳኔ የሚሰጥበት ሕገ መንግሥት እንዲያርቅ (እንዲያዘጋጅ) የሱዳን መንግሥት የናሽናል ኮሚቴውን አዘዘ ለዚህም ኮሚቴ አባሎች የሚሆኑ ከፖለቲካ ክፍሎች የተውጣጡ ዶክተሮች ጠበቃዎች ከእስልምና ማኅበሮች ከክርስቲያን ክፍሎች የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች እና ከንግድ ማኅበሮች ተመረጡ ። አርባ ስድስት አባሎች ነበሩ ። ከነዚህም ፫ቱ ደቡባዊያን ነበሩ ። ከእነዚህም ቢሆን ሁለቱ የሊብራል ፓርቲን፣ አንዱ ደግሞ ቤተ ክርስቲያንን የሚወክሉ ነበሩ

ደቡባዊያንም የተመረጡት ሰዎች ቁጥር እጅግ አንስተኛ በመሆኑ ያለመስማማታቸውን ገልጸው ሰሚናዊያኖች በፈለጉበት ሁኔታ ሁሉ ያለምንም ክርክር ጉዳዩን ለመጨረስ ማሰባቸውንም በዚህ ሊረጋገጥ ቻለ። ወዲያውም ሰሚናዊያኖች “በዙው ክፍል የተስማማበት ነው” ብለው የአገዛዝ ሕገ መንግሥት አጸደቁ። ምንም እንኳን ቁጥራቸው አንስተኛም ቢሆን የደቡብ ሱዳን አባሎች ይህን አዲሱን ውሳኔ በጥብቅ በመቃወም በታኅሣሥ ፲፱፻፶፭ ዓ. ም. ምክር ቤቱ ተቀብሎት በነበረው ረቂቅ መሠረት የፌዴሬሽኑ አቁዋም በመጀመሪያ እንዲጸድቅ በተቻለቸው ሁሉ ደክሙ። ግን ጥያቄያቸው ተቀባይነት ሳያገኝ ቀረ። ግራ ቀኙም በሐሳብ ተለያዩ።

የዓረቦችም ክፍል ራሱ በስምንት የበታች ኮሚቴ ተከፋፍሎ የየበኩሉን ረቂቅ ማውጣትና ሕግ ሆኖ እንዲሠራበትም ለማድረግ ጥረቱን ቀጠለ። በዚህም ጊዜ የደቡባዊያኖቹን ቁጣ ለማብረድ ሲባል “የበታች ኮሚቴ” ተብሎ በበኩሉ እንዲቋቋምና የፌዴሬሽን አስተዳደር እንዲመሠረት የጠየቁበትን ምክንያት ሁሉ እንዲያጠና ሆነ። ግን በዚህም የበታች ኮሚቴ እንኳ ቢሆን ሰባት ዓረቦችና ፫ ደቡባዊያን ሁነው ይከፈሉበት ነበር።

በታሕሥሠ ወር ፲፱፻፶፯ ዓ. ም. በዓረቦቹ በኩል የተቋቋመው የበታች ኮሚቴ የፌዴሬሽን መንግሥታዊ አቁዋም እንዲመሠረት ቀርቦ የነበረውን ሐሳብ መቃወሙን

ገለፀ። በዚህም ጊዜ ደግሞ ፫ቱ ደቡባዊያን ኮሚቴን በቱ ኮሚቴ ለቀው ወጡና ሰባቱ ዓረቦች የአስልምና ሃይማኖት የሃገሪቱ ሃይማኖት ሆኖ የዓረብኛ ቋንቋም የሃሪቱ ቋንቋ እንዲሆን ሕገ-መንግሥቱን አረቀቀ።

ጥር ፲፰ ቀን ፲፱፻፶፰ ዓ. ም. በ፲፱፻፶፯ ዓ. ም. የተፈጸመው የሕዝብ ቆጠራ ዝርዝር ለመጀመሪያ ጊዜ ሲታተም ከጠቅላላው ከሱዳን ሕዝብ ከመቶ ሰላሳው እጅ የደቡብ ክፍል እንደሆነ ታወቀ። ይሁንና በየካቲት ወር በተደረገው የምክር ቤት ምርጫ ለደቡብ ሱዳን እንደ ሕዝቡ ብዛት ከመቶ ሰላሳ እጅ ከመሆን ፈንታ ከመቶ ሃያ ስድስት መቀመጫ እንዲያገኙ ተፈቀደላቸው። ስለዚህም ትክክለኛው መደብ ሰሚን ሱዳን ፻፳፯ ደቡብ ሱዳን ደግሞ ፵፯ መቀመጫዎች አገኙ። ሰሚናዊያኖቹ ሱዳኖች የምክር ቤቱን መቀመጫዎች በምኖሯል ከመያዛቸውም ሌላ በአስተዳደሩ በኩል የደቡብ ሱዳንን እንቅስቃሴ በሥልጣናቸውና በምኞታቸው ሥር አዋሉት። በሥልጣን መመካትና የግል ጥቅም ፍለጋም ተጨመረበት። ለዚህም በረንክና በከፍታ ወረዳዎች የተመረጡት ሁለት ዓረቦች በቂ ማስረጃ ነው። በአስተዳዳሪዎቹ ፍጹም ሥልጣን የደቡባዊያኖቹ መብት ተጥሶ ተመረጡ።

እርግጥ ነው፤ ይህን የመሳሰለው ሕገ-ወጥ ተግባር በተቻለ መጠን እንዲቀር የሊቫራሉ ፓርቲ በሚገባ ታግሎበታል። ስለሆነም የአስተዳደሩ ሥልጣን በዓረቦች እጅ

በመሆኑ ችሎታ ያልነበረቸውና ተገቢዎች ያልሆኑ ሰዎች ሁሉ ተመረጡበት ። ካፖታ በተባለው አውራጃ በተደረገው ውድድር ሲ ሉኮርያንግ የተባለ ሰው በሊቨራል ክፍል ለመመረጥ ቀረበ ። ግን በሁለት ምክንያቶች ተገቢ ሆኖ በአውራጃው ባለሥልጣኖች ዘንድ አልተገኝም ተባለ ። ይኸውም ፤ በ፲፱፻፶፫ ዓ. ም. ሃያ ስምንት ዓመታት ያህል ዕድሜ እንዳለው ሲገመት በ፲፱፻፶፰ ዓ. ም. ደግሞ በተደረገው ውድድር እንደዚሁም ከዚህ ዕድሜው በላይ አይሆንም ተብሎ ከምርጫው ታገደ ። በምርጫ ጊዜ ያለ መጠን የሚባከነውን ገንዘብ ለማስቀረት የቀረበውም የመ ምሪያ ደንብ ሁሉ ሳይሠራበት ቀረ ።

በግንቦት ወር ዓረቦቹ የበኩላቸውን ሕገ-መንግሥታዊ ረቂቅ ለምክር ቤቱ አቀረቡና ቀዋሚ የሕገ-መንግሥቱ መሠረት ሆኖ እንዲሠራበት ከልመና ጋር ጠየቁ ። በዚህም ጊዜ እንደ ተለመደው ደቡባዊያኖቹ ከምክር ቤቱ ወጥተው ሄዱ ። የመጨረሻውም የመቋቋምና የቆራጥነት ሰዓት ደረሰ ።

ለብዙ ጊዜም በሰሜኑ የፖለቲካ መሪዎችና በደቡቡ የሌቮራል ቡድን መካከል ስብሰባ ተደረጎ ነበር ። ሆኖም የተገኘው ውጤት አጥጋቢ ስለአልነበረ ደቡባዊያኖቹ ወደ ምክር ቤቱ ሄደው እንደገና ሐሳባቸውን ገለጹ ። ሰኔ ፲፮ ቀን ፲፱፻፶፰ ዓ. ም. የደቡብ ሱዳን ተወላጅ ለፓርላማው ባሰሙት ንግግር ውስጥ “ሚስተር ፕረዚዴንት ።

ደቡብ ሱዳን በምንም ነገር ቢሆን ሰሜኑን ክፍል የመቃወም ሕመም አለከፋትም ። ዋናው ጥያቄዋ ግን በሱዳን እንደነታዊ አቁዋም ውስጥ የራሱዋን የውስጥ ጉዳይ ራሱዋ እንድታከናውን ሥልጣን እንድታገኝ ነው ፤ እንጂ ከሰሜን ክፍል የመገንጠል ወይም የመለየት ፍላጎት የለባትም ። ግን ይህ የመለየት መንፈስ እንደ ዋና ምክንያት ሆኖ ሲገመት ነበረ ። የመነጣጠል ፍላጎት ላላቸው ሁሉ በመሬት ላይ ቦታ እንደማይኖራቸውም የታመነ ነው ። ከሰሜኑ ሱዳን ጋር በፌዴሬሽን ለመቀላቀል ደቡብ የጠየቀችበት ዋናው ምክንያት ነፃ ለሆነ ሕዝብ ሁሉ የሚገባውን የዲሞክራሲ መብት መሠረት በማድረግ ራሱን የቻለ የውስጥ አስተዳደር መብት እንዲሰጣት በማሰብ መሆኑ መዘንጋት የለበትም ።

ስለሆነም የሰሜን ሱዳን ምኞቱዋ የሚሆን ከሆነ ደቡብ ሱዳን ለመገንጠል ትችላለች ። ይህም የሰሜን አርምጃ በቀጥታ ወይም ቀጥታ ባልሆነ ዘዴ ይፈጸም ይሆናል ። የደቡብ ሱዳንን የፖለቲካ ፣ የማሕበራዊ አቁዋም የኢኮኖሚን መሠረታዊ ይዘቶች በሚመለከተው ጉዳይ ላይ ሁሉ የተጣለ ነው” ብለዋል ።

ከዚህ ንግግር በኋላ የሊቨራሉ ፖርቲ ክፍል ከሕገ-መንግሥታዊው ምክር ቤት ፈጽመው ወጡ ። ስለሆነም ይህ ንግግር በደቡባዊያኖችም ሆነ ሰሜናዊያን መካከል በሰፊው ተነበቢነትንና ተፈላጊነትንም አገኘ ። ከሁለት ወራት

በኋላ ጉዳዩ በአፍሪቃዊያን መካከል ሰፊ የንግግር አርሶ ስት ከፈተ። ደቡባዊያኖቹም ራሳቸውን ማስታወቅ ስለራሳቸው ሌላው እንዲያውቅላቸው ፈለጉ።

ነሐሴ ፲፫ ቀን በምሥራቃዊ ሱዳን የሚገኘው የቢጃ ጉሳ ተወላጅ የሆኑት ሚኒስትሮች የምክር ቤት አባሎች ጠቅላይ ሚኒስትሩ አብደላ ካሌልና የሥራ ተከፋዮቻቸው የሆኑት ወደ ፖርት ሱዳን እንዲሄዱላቸው ጋበዙዋቸው።

ስለዚህም የፓርላማ አባሎችና የየጉሳው ተጠሪዎች እንደዚሁም ሕዝቡ በተሰበሰበበት የምክር ቤቱ አባሎች ፲፪ ዋና ዋና ጉዳዮች በትሕትና አቅረቡ ከቀረቡትም ጉዳዮች አንዱ ቢጃ በውስጥ አስተዳደሩዋ ራሱዋን የቻለች እንድትሆን ዕድል እንዲሰጣት ነው። ወዲያውም የካቢኔ አባሎቹ በጉብኝዎች የማስታዎሻ መዝገብ ላይ ሐሳባቸውን እንዲያሰፍሩ ተጠየቁ። አስተያየቱም መልካምና ቀና መንፈስ ያደረበት ከጥያቄዎቹ ጋር የተደጋገፈ ነው ተብሎ ተገልጿል።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ወደ ካርቱም ከተመለሱም በኋላ ቢሆን ተመሳሳይ ጥያቄ ቀረበላቸው። የደርፉር እና የኮር ዶፋን ጠቅላይ ግዛቶች ባለባቶችም ኤል-አቢይድ በተባለው ቦታ በሚያደርጉት ስብሰባ ጠቅላይ ሚኒስትሩና የሥራ ተከፋዮቻቸው እንዲገኙላቸው ጠየቁ። ይህንም ስብሰባ ያዘጋጁት ከካርቱም ቀጥጥር በመጠኑ ለመውጣትና ራሱን የቻለ የአስተዳደር ስልት ለማግኘት እንዲችሉ የተ

መኙት የሁለቱም ጠቅላይ ግዛቶች የምክር ቤት እንደራሴዎች ናቸው።

በዚህም ጊዜ የተደረገው ንግግርና ውይይትም ሱዳንን በሚያክል ሰፊ መሬት ባለው ሃገር ውስጥ ሕዝቡን በተቻለው ዘዴ ሁሉ እርስ-በርስ አስማምቶ ማስተዳደር የሚቻለው ውስጣዊ የአስተዳደር ኃላፊነት ሲገኝ መሆኑን በማብራራት የደቡብ ሱዳን ያቀረበቸውን ጥያቄም ችላ በማለት እንደዚሁም የንቀትና የማቃለልም አስተያየት ያረፈበት ነበረ። ግን ይህንኑ የውስጥ አስተዳደር ጉዳይ በመጀመሪያ ደቡብ ሱዳን አነሳስታው በኋላ ችላ በባልም የችግሩ ሁሉ ማቃለያ መሆኑን ሌሎችም ሊገነዘቡት ችለዋል።

በብዙ ምክንያቶች ልባቸው የቆሰለው የካርቱም የፖለቲካ ጠበብቶች ማናቸውንም ነገር በአንድማን አምካይ ነት ሊመለከቱት ችለዋል።

በሱዳን ውስጥ የሚኖሩት አፍሪቃዊያን ተወላጆች ከመቶ ሃምሳ ስምንት እጅ በሃገሪቱ ውስጥ የፌዴራል የአስተዳደር አቅጣጫ እንዲመሠረት የሚጠይቁና የሚስማሙም መሆናቸውን በለሥልጣኖቹ ሊያረጋግጡ ቻሉ። ከነርሱም መካከል አንዱ ሚስተር አብደላ ካሌል በጊዜው ጠቅላይ ሚኒስትሩ የነበሩት ናቸው። በእርሳቸው እምነትና ፈታድ የመንግሥቱን ሥልጣን የወታደሩ ክፍል እንዲይዘው ወደዱ። የወታደሩም ክፍል በሰሜን ሱዳን ተወላጆች በሙሉ ተይዞና አብዛኞቹም መኰንኖች የዓረብ

ተወላጆች ነበሩ። ስለዚህም በዚያን ጊዜ የአልጋ ማዛውሩን ተግባር የወታደሩ ክፍል ያለደም መፋሰስ ጓዳር ፲፯ ቀን ፲፱፻፶፮ ዓ. ም ያዘ።

የአልጋ ማዛውሩ ተግባር ከተከናወነ ከ፫ ቀኖች በኋላ ሥልጣናቸውን የለቀቁት የድሮው ጠ። ሚኒስትር የፓርላማ አባሎች የነበሩትን የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ወደቤታቸው ሄደው እንዲያነጋግሩዋቸው ጋብዘዋቸው በነበረ ጊዜ ባደረጉላቸው የወዳጅነት ጭውውት ውስጥ “... በደረግሁት የሥራ ልምድ ላይ ለመረዳት እንደቻልኩት ይህ ሃገር ለዲሞክራሲ አስተዳደር ገና ያልበቃ ነው። ስለዚህ ከአማካሪዎቼ ባገኘሁት ሐሳብና እራሴም በመንኩበት መሠረት የዚህን ሃገር የአስተዳደር ቀንበር የወታደሩ ክፍል እንዲይዘው መረጥኩ። ስለዚህም የፖለቲካ ፓርቲዎች ሁሉ እንዲበታተኑ ሆነ። ይሁንና የኢማና የደቡብ ሱዳን ሕዝቦች በአንድነት ተግባብተውና ተስማምተውም እንደሚተዳደሩ አምናለሁ” ብለዋቸዋል።

ሱዳን ለግማሽ ክፍለ ዘመን ያህል በዓለም ላይ ከፍተኛ በሆነ የዲሞክራሲ ሙብትና መንፈስ ባለው ሕዝብ ስትተዳደር የኖረች ሃገር ሆና ሳለ፡ ለዲሞክራሲ አስተዳደር የበቃች አይደለችም ብሎ ማሰብና መናገር ስሕተት ነው። የዲሞክራሲው ዓላማና አስተዳደርም እንዳይሠራበት አሽ ቀንጥረው የጣሉት የአሁኑ ወቃሽ ነበሩ።

ከዚህኛው ምክንያት ይልቅ ዋናውና ትክክለኛውም እውነት የዲሞክራሲ መሠረታዊ አቋም በተጣመረ ሕገ መንግሥታዊ ሚዛን ከመምራት ፈንታ የደቡብ ሱዳንን ሐሳብ በመቃወም በወታደር ኃይል ለማስተባበር የአረብ የፖለቲካ መሪዎች በመጣጣራቸው መሆኑ አይካድም።

የአሁኖቹ የሰሜን ሱዳኖችን ዓላማና ደቡብ ሱዳንንም ለማስተዳደር የተከተሉትን ፖለሲ በጥልቅ የመረመርነው እንደሆነ የአፍሪቃን ተወላጆች (ጥቁሮችን) በፍጹም አጥፍቶ አረባዊነትንና እስልምናን በደቡብ ሱዳን ውስጥ ለመተካት እንደሆነ መረዳት እንችላለን። ይህም እረብነትን ለማስፋፋት የሚደረገው ትግል በክፍለ አህጉሩ ውስጥ እንዲሰራጭ ለማድረግ ጥረት ይደረግበታል።

የአረብ ፖለቲከኞች ከነፃነታቸው በፊትም ሆነ በኋላ ከላይ የተጠቀሰውን እምነት ከሥራ ላይ ለማዋል ሲደክሙ በትም ነበረ። ለምሳሌም ያህል አሊ አብደል ራሕማን የተባለው ከካይሮ እስላማዊ ዩንቨርስቲ ውስጥ ተመርቆ የወጣውና በኋላም ያገር ግዛት ሚኒስትር ለመሆን የቻለው “ኤል አፒድ” በተባለው ቦታ በሰጠው መግለጫ ውስጥ “... ሱዳን የአረብ ዓለም ፍጹም ክፍለ አካል ናት። ስለዚህም በሃገሪቱ ውስጥ ሁለቱ የእስልምና ሃይማኖት መሪዎች የአመራር ኃላፊነት መኖርና ተቀባይነትም ያስፈልገዋል። ማንም ሰው ይህን እምነት በይቀበል ከሃገሪቱ ውስጥ መውጣት አለበት” ብሏል።

ከሱዳን የውጭ አመራር ፖሊሲ ውስጥ ደግሞ የሚከተሉት ዐረፍተ ነገሮች ይገኙበታል።

“... ከአረብ ሊግ ጋር ያለን ግንኙነት ከረጅሙ ታሪካችን ጀምሮ በደማችን ውስጥ የተሳሰረ ነው። ስለዚህም ከአረብ ሊግ፣ ከመንግሥታቱና ከሕዝቡም ጋር ሊኖረን የሚገባው መተሳሰር ማጥበቅና ማጠንከር ዋናው ዓላማችን ይሆናል። ግንኙነታችንም ሆነ ሥራችን በእውነተኝነትና ፍጹም በሆነ አንድነት መጠንከር አለበት። ሱዳን በቋንቋ በሃይማኖትና በልሳውም ነገር ሁሉ የአረብ አካል ናት። እምነታችንም የአረብን ሴግና የአረብን ክፍለ ዓለም ማጠንከር፣ መርዳትና ማስፋፋትም ነው”...

የ፲፱፻፶፰ ዓ. ም. የመንግሥቱ ፖሊሲ ደግሞ የሚከተለው ነበር።

“ዋናው የመንግሥቱ አመራር የሃይማኖትን ትምህርት ለማስፋፋት ነው። የሃይማኖቶች ጉዳይ መጠንቀቂያ ዋናው ኃላፊነቱ ይኸው ይሆናል። ስለዚህም የመሐደን (የእስልምና ትግል) አመራር ማሳደግና ማሻሻል ዋናው የመከላከያው ኃይል ይሆናል” ይላል።

የእነዚህ የአመራር እምነቶች ዓላማ በደቡብ ሱዳን ላይ ገብቶ፣ በፖለቲካ፣ በአስተዳደር፣ በትምህርት በኢኮኖሚ በማኅበራዊ ኑሮና በሃይማኖት ጉዳዮች ላይ ከፍተኛ ችግርን ቀስቅሷል። የሰሜንን ተወላጆች መብትና ነፃነትንም ሲጠብቅ የደቡቦቹን ለፍጹም ባርነት ቀንበር ለውጧቸዋል።

የፖለቲካው ጉዳይ ።

የጁባ አገረ ገዢ የነበሩት አሊ ባልዶ በ፲፱፻፷፩ ዓ. ም. በደረጉት ንግግር ላይ የሚከተሉት ዐረፍተ ነገሮች ይገኙበታል። እነዚህም ንግግሮች የፖለቲካውን ሁኔታ በሚገባ የሚገልጹ ናቸው።

... አስቀድሞ ለአምላክ ምስጋና ይድረሰው በአምባገነን ኃይል መንግሥቱን የሚመራው አቁዋማችን የሰጠን ውጤት ሃገሪቱን ፍጹም አንድ አካል አድርጎ የሚያኖራት ይሆናል። ፖለቲካዊያን የሚያሰሙትን ሰይጣናዊ ንግግር ለማዳመጥ የማይሰማ ጆሮን ቢያዙሩበት ባለፉት ዓመታት የነበሩትን (የሰማናቸውን) እምነቶች ነው የሚሰማው። ስለዚህም አንደኛ የደም መፋሰስ ብጥብጥ በደቡብ ሱዳን ውስጥ እንዳይቀሰቀስ እንፈልጋለን። በማናቸውም ማኅበራዊ ኑሮና የሰላም መንፈስ ውስጥ ጣልቃ የሚገባ ሁሉ አንድ ባንድ ለመነጣጠል አንደሆነ ሁላችሁም የምታውቁት ጉዳይ ነው።

የምክር ቤቱ አባላት ለመመረጥ ሲጣጣሩ በነበሩበት ሆነ ውይይት በተደረገበት ጊዜ ሁሉ ለደቡብ ሱዳን የፌዴራል መብት ያለው አስተዳደር እንዲሰጣት እያሉ የሚጮሁላት ጠበቆቹዋ ነበሩ። ይህን የመሳሰለው ሐሳብም የፖለቲከኞች እምነት ነው” ይላል።

በዛሬው ጊዜ ደቡብ ሱዳን በሱዳን አስተዳደር ውስጥ መብት የላትም። በ፲፱፻፶፰ ዓ. ም. በተፈጸመው የመንግ

ሥት ለውጥ በተከተለው እምነት መሠረት እንደሌሎቹ ሁሉ የሊቨራል ፓርቲም ተደምስሷል (ተከልክሏል) የሰሜኑን አመራር እምነት የሚቃወም ቢገኝ በሲቪልም ሆነ በወታደር ኃይል ፈጣንና ከባድ እርምጃ ይወስድበታል ።

ሱዳን ነፃነቷን ካገኘች ወዲህ ጀምሮ የታሠሩትን የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ቁጥር ለማወቅ አይቻልም ። እንዲያው በቀላሉ 5,000 ያህል ታሥረዋል ብንል ማጋነን አይደለም ። ከታሰሩት ሰዎችም መካከል የሚከተሉት የፓርላማ አባሎች ይገኙበታል ።

ስ ም

ሁኔታው

1. ኢዝቦኒ ምንዲረ የምክር ቤት አባል
10 ዓመት ግን በ፲፱፻፳፪ መስከረም የተለቀቀ ።
2. ፓውሊኖ ዶጋል ከ12 ዓመት ወደ 5 ዓመት የተለወጠለት ።
3. ዶሚኒክ ሙርወል 10 ዓመት ተፈርዶበት በ፲፱፻፳፪ ዓ. ም. መስከረም የተለቀቀ ።
4. ጀምስ ጆክዊዝ 5 ዓመታት
5. ካሚሎ ዶሆል ኪዋች 3 ዓመታት
6. ሳሙኤል ረንዚ 5 ልዩ ቅጣት

7. አማር ሱሌይማን (የሊቨራል ፓርቲ ጸሐፊ ። 7 ዓመት

8. ሎጅሒት ሎኮስ „ ዋና 17 ዓመት ።

ከነዚህ ሌላ ደግሞ በ፲፱፻፳ ዓ. ም. የገና ዋዜማ ዕለት እንዲያዙ የተወሰነባቸው የሊቨራል ፓርቲ አባሎች ነበሩ ። ነገር ግን ይህንኑ የምሥጢር ውሳኔ አስቀድመው በመስማታቸው ከሱዳን ፖሊሶች አምልጠው ወደ ዩጋንዳ ለመግባት በመቻላቸው ከፖለቲካ እንቅስቃሴ ታግደው የመኖር ዕድል ተሰጥቷቸዋል ።

እነርሱም ፤

1ኛ. ፈረንዲናንድ አዳየንግ የምክር ቤት አባል የነበረና የማዕድን ሚኒስትር የነበረ ።

2ኛ. ጆሴፍ አዲሁኖ የምክር ቤት አባል የነበረ ።

3ኛ. ሳቱርኒኖ ሎሒውር „ „

4ኛ. ናትናኤል አየት „ „

5ኛ. ፖንስራዚኦ አሲየንግ „ „

6ኛ. ማርክ ሩሚ „ „

7ኛ. አሌክሲ መባሊይ የሊቨራል ፓርቲ ዋና ጸሐፊ በባሕር ኤል ጋዛል ።

8ኛ. ዊሊያም ደንግ የጥንት የፖለቲካ ኤደሲ ናችው ።

በድንገት እየተያዙ መታሠር ፤ ንብረት መቃጠል እሥራት የሕዝብ ዕልቂትና ሌሎችም የግፍ ሥራዎች ሁሉ በአረባዊያን አስተዳዳሪዎችና ወታደሮችም አማካይነት

በደቡብ ሱዳን ውስጥ ይፈጸማሉ። በሃገሪቱም ተወላጆች ላይ ፍርሃትና ጨለማ ገብቷል።

በኢኳቶሪያ ጠቅላይ ግዛት ብቻ 10.000 የሃገሪቱ ተወላጆች ቤቶች በአረብ ባለሥልጣኖችና ወታደሮች ተቃጥለዋል። ሌላም ምሳሌ እንደሰድ። በ፲፱፻፺፯ ዓ. ም. የይ በምትባለው ወረዳ ብቻ ፯፻ ቤቶች በአረብ ተወላጆች የጦርና የፖሊስ አባሎች ተባባሪነት ተቃጠሉ።

በኢኳቶሪያ ምሥራቅ ውስጥ የሚከተሉት መንደሮች ፈጽመው ወደመዋል። እነዚህም ማደክ፣ ሐፍረሬ፣ ላላንጋ፣ ቱያ፣ ሉቢራ፣ ሎዶር፣ ዲዲንጋ፣ ሊሐረይ፣ ሚጅቱባ፣ ሎንጋሪዮ፣ ሎሞ፣ የተባሉት መንደሮች ሲሆኑ ከዚህም ሌላ 500.000 ከብቶች በጉችና ፍየሎች ከደቡብ ተወላጆች ተቃምተዋል። ከነዚህም አንስሳት ገሚሶቹ ወደ ጉረቤት ሃገሮች ሲሸጡ የቀሩት ደግሞ ለአረባዊያን ቤተሰቦች ፍላጎት ውለዋል።

የአረብ ተወላጆች የሆኑት ባለሥልጣኖች ማለት አገረገዢዎች፣ የየወረዳው ኃላፊዎችና የየክፍሉ መጠቀሚያ ቤቶች ኃላፊዎች ሁሉ ከደቡብ ሱዳን የተወረሱትን የቤት እንስሳት ሊከፈሉና የሥጋ ፍላጎታቸውንም ሊያረኩ ችለዋል። የአንስሳዎቹም ቆዳዎች በየቤቶቻቸው ተነጥረዋል። ቆዳዎቹንም እያበጃጁና እያሳመሩ እንዲሠሩ የተፈረደባቸው ደቡባዊያኑ አስረኞች ነበሩ። “ከቦታ” ለሚባለው ወረዳ ገዢ የነበረው እንኳ የ፪፳ የአንስሳ ቆዳና ጌጣ ጌጥ ሥራ ለኛ

ረብ ነጋዴዎች ሺወል። የዚህም ተመሳሳይ የቶርቲ ወረዳ ገዢ ደግሞ በየቀኑ እንዳንድ የበግ መክት ያርድ ነበር እንደዚህ ሆኖ የደቡባዊያኖቹ ንብረት ጠፋ።

የአስተዳደሩ ዓይነትና ሁኔታ።

በላዕሊት ምዕራፎች ማናቸውም ሥልጣንና ኃላፊነት ሁሉ በአረቦች እጅ መሆኑን አመልክተናል። የደቡብ ሱዳን ተወላጅ ሆኖ ለአገረ ገዢነት፣ ለምክትል ገዢነት ለወረዳ ገዢነት፣ ዕድልና ኃላፊነት የደረሰ በደቡብ ውስጥ የለም። አርማጥ ነው፤ አንድ ሁለት ተብለው የሚቆጠሩ በቀበሌ አስተዳዳሪነት የተመደቡም ቢኖሩ ከደቡብ ተወላጆች ጋር እንዳይገናኙ ሩቅ ወደሆነው ወደ ሰሜን ክፍል ተዛውረዋል።

በጦርና በፖሊስ ውስጥ የሚያገለግሉት ወታደሮች ሁሉ የሰሜኑ ሱዳን ተወላጆች ናቸው። ጥቂቶችም የደቡብ ተወላጆች በውትድርና በቀጠሩም ወደ ዕቃ ቤቶች እንዲገቡ አይፈቀድላቸውም። መሣሪያም ሆነ ስንቅ የላቸውም። ዋናው ሥራቸው ግን በየወታደሮቹ ክበቦች የጉልበት ሥራ ማከናወንና የሰሜኑን ተወላጆች ማገልገል ነው። በከፍተኛ ሥልጣን ላይ ደግሞ አንድ የደቡብ ተወላጅ ብቻ ለሚኒስትርነት ደርሷል። ይሁንና በዚህም ሰው ላይ ደቡባዊያን እምነት የላቸውም። በሱዳን የውጭ ጉዳይ አመራርም ውስጥ ለአስተናጋጆቹ አገልጋዮች እየ

ሆኑ የሚሠሩ ጥቂቶች ደቡባዊያን ይገኛሉ። በሱዳን አምባሲ ውስጥ ለሚሠሩም ቤተ ሰቦች የሚያገለግሉ እንደዚህ ጥቂቶች አሉ እንጂ በመንግሥታዊ አስተዳደር ሥልጣን የያዙ የሉም።

ለአስተዳደርም ሆነ ለውጭ ሥራ ፈተናቸውን የሚያልፉት የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የአረብኛ ቋንቋ የእነርሱ ቋንቋ ያለመሆኑን ያደርጉት የነበረው ተቃውሞ እስከሁንም ድረስ የክርክር ምንጭ እንደሆነ ነው።

የአስተዳደሩ ሚዛን፣ ነጋዴዎች ነዋሪዎችና በደቡብ የሚገኙት የመንግሥት ሠራተኞች ሁኔታ የቱን ያህል የተጠበቀና ምቹነትም እንዳለው ታኅሣሥ ፲፩ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ. ም. የወጣው „ራኤል አም” የተባለው በአረብኛ ቋንቋ የሚታተመው ጋዜጣ በሚከተለው አኳኋን ገልጾታል።

“ስሜን ሱዳኖች ታላቅ ሀብትና ጥሩም ኑሮ ማግኘት ችለዋል። የኔን ጥልቅ ሀዘኔታ የተረዱልኝ ግን በጣም ጥቂቶች ናቸው።

በዚህ በደቡብ ሱዳን ውስጥ ያሉት ስሜናዊያን አገረገዥዎች ወይም ነጋዴዎች ናቸው። ትርፍ ይፈልጋሉ። ግን ቆሻሻና ጥቅም የማይሰጣቸው ሀብት ነው። የተራቆ ቱትና የተጥገሩትንም ሰዎች ደም ይመጣሉ። ግማሽ እንግሊዞች ሆነዋል። ወጣቶቹም ተቀጣሪዎች በአእምሮአቸው ውስጥ ንቀትና ጥላቻ ስለሠረዘባቸው ውድቀትና መከራን ለሌሎች የሚያስተላልፉ ሆነው ተገኝተዋል። የስሜን

ሱዳን ተወላጆች የጊዜው ሁኔታቸው ይኸው ነው። ግን ከእግዚአብሔር መንገድ ያልወጡ ጥቂቶችም አሉባቸው።

በ፲፱፻፳ ዓ. ም. የጠቅላይ ግዛቶች አማካሪዎች በሚል አቅድ መሠረት አዲስ የአስተዳደር ዘዴ በወታደራዊው አገዛዝ በሥልጣናት ተመሠረተ።

ይህንም አዲሱን የአስተዳደር ዘዴ የጥንቱ የኢኳቶሪያ አገረገዥ የነበሩት አሊ ባልዶ “ከፌዴሬሽኑ አስተዳደር ይልቅ ይህ ለችግሩ ሁሉ ማቃለያና የተሻለም ነው። ለደቡብ ሱዳን ጥያቄም የተሻለ ውጤት ይሰጣል” ሲሉ በሙሉ ደስታ ተቀብለውታል።

“የውስጥ ጉዳያቸውን ርስ በርሳቸው ተወያይተው ለመወሰን ለሚችሉ ሕዝቦች ሁሉ፤ የጠቅላይ ግዛቶች ምክር ቤቶች መቋቋም የሚረዳና የተሻለም ይሆናል።

ከዚህም ምክር ቤት ሌላ የሥራ አስፈጻሚ ምክር ቤት ይቋቋማል። የጠቅላይ ግዛቱ ኃላፊዎችም ይገኙበታል። ይህም አቅዋም የየክፍሉን ኃላፊዎች በአንድ ምክር ቤት ውስጥ እንዲሰሩ ይረዳቸዋል” ይላል። አዲሱ የጠቅላይ ግዛቶች የአስተዳደር ደንብ።

ከሥራ ላይ ለማዋል በተጀመረ ጊዜ ግን ይህ ሐሳብ በሁለት አቅጣጫ ተለወጠ። ፩ኛው የወታደሩን ኃይል በአስተዳደር መልክ አስተባብሮ በሥራ ላይ የማዋሉ ተግባር ሲሆን፤ ፪ኛው ደግሞ ከሕዝብ ግልጋሎት ኃላፊነት ለብዙ ጊዜ ተወግደው የኖሩትን የደቡብ ሱዳን ተወላጆች እን

ደገና የማሰልጠኑና የማስተባበሩ ጉዳይ ነው። ለጊዜው የደቡብ ተወላጆች በጠቅላይ ግዛቱ ምክር ቤት ውስጥ ከሰሜኑ ተወላጆች ጋር በስብሰባ ተቀመጡ። ግን ለይስ ሙሉ ብቻ ነበር። ምክንያቱም በአስተዳደሩ አፈጻጸም ውስጥ የደቡብ ተወላጆች ስላልነበሩበት ባለ ሙሉ ሥልጣን ኃላፊዎች የሰሜኑ ተወላጆች ስለ ነበሩ ነው።

የትምህርት ይዞታው።

ምንም እንኳን በትምህርቱ አመራር ልክ ነው ተብሎ ባይገኝም የሱዳን መንግሥት ሁለት ዓይነት የትምህርት ደረጃዎች አሉት። እነዚህም ሾኖ በሰሜን ክፍል ለሚገኙት አረቦችና ሁለተኛው ለደቡብ ክፍል የሚሆኑ አመራሮች ናቸው። እንደዚሁም በሰሜን ክፍል አቀራቢያ በሚገኙት ቀበሌዎች ለነበሩት አፍሪቃውያን የተመደበ ትምህርት ነበር።

በሰሜኑ ክፍል የመንግሥት ት| ቤቶችና የግል ትምህርት ቤቶች ነበሩ። (ለምሳሌ ያህል የአንዳንድ አረቦችና የሚሲዮኖች እንደዚሁም የልዩ ልዩ ዜጋዎች ንብረት የሆኑ ትምህርት ቤቶች ነበሩ። እነርሱም ቢሆኑ ሁሉም ለየ ግላቸው በየግላቸው አስተሳሰባቸው የሚሠሩ ነበሩ።

ስለሆነም እነዚህ የተለያዩ ት| ቤቶች ለመንግሥቱ ት| ቤቶች ዋና ረዳቶች ናቸው ተብሎ ይታሰብ ነበር። እንደዚህ ስለ መሳሰሉት ት| ቤቶች የሱዳን አልማናክ በ፲፱

፻፳ ዓ. ም. የወጣው በ፲፭፱፻፶፫ው ገጽ የሚከተሉትን ዐረፍተ ነገሮች ጽፏል።

“የመንግሥቱ የትምህርት አመራር በልዩ ልዩ ዜጋዎች በሚመሩ የግል ት| ቤቶች የሥራ ተከፋይነት ይደግፋል። እነዚህም የግል ት| ቤቶች የሱዳንን ሕፃናት በልዩ ልዩ ትምህርት ያጉለምሳሉ።

እነዚህም ሌላ ከመንግሥቱ ዋስትና የተሰጣቸው የአረባዊያን ንብረት የሆኑት ቁጥራቸው በርከት ያሉ ት| ቤቶች ለመንግሥቱ የትምህርት አመራር በቂ ድጋፍና ርዳታን ሰጥተዋል፣ ብሏል።

በሌላው በኩል ደግሞ፤ በደቡብ ሱዳን ውስጥ የነበሩት የግል የሚሲዮን ት| ቤቶች ሁሉ ሱዳን ነፃነቷን እንደተቀዳጀች በመንግሥት ተይዘው እንዳያስተምሩም ተከለለዋል። ስለዚህም ለደቡብ ሱዳን ተወላጆች ማናቸውም ዓይነት ት| ቤት እንዳይከፈት ተከለከለ። በዚህም ረገድ ፈጽመው ተረሱ። ወይም የትምህርት ደረጃው ከሰሜኑ ተወላጆች ጋር ተመሳሳይ እንዲሆንና ፈጽመውም የሰሜን ሱዳን ጥገኞችና ተገዥዎችም እንዲሆኑ የታሰበና የተጠና ዘዴ ነበረበት። በ፲፱፻፷፩ ዓ. ም. የታተመው የሱዳን አልማናክ መጽሐፍ በገጽ ፻፹፯ የሚከተለውን ጽፏል።

“በሚዚያ ወር ፲፱፻፶፯ ዓ. ም. መንግሥቱ የሚሲዮኖችን ት| ቤቶች ከዘጋ ወዲህ በቺቱ የደቡብ ጠቅላይ ግዛ

ቶች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር የሆኑ ትግል ቤቶች መቋቋሚያው የሃገሪቱን የትምህርት እቅድ የሚያጠነክር ይሆናል ።

አስቀድሞ የወጣውን የትምህርት አመራር እቅድ እነዚህ ትግል ቤቶች ስለ ሚደግፉትና በመንግሥቱም ቁጥጥር ስር ሆነው መተዳደራቸው የትምህርቱን ደንብ ያጠነክሩታል ።

የደቡብ ሱዳን ተቀናቃኝ በሆነችው በሰሜን ሱዳን የትምህርት ደንብ የደቡብ ክፍል የትምህርት አመራር ቀስ በቀስ የተጣመረ እንደሆነ አንድ ዓይነት የሆነ የትምህርት ውጤትና ርምጃም ሊገኝ ይችላል ።

ይህ ቀደም ብሎ የወጣው የትምህርት አመራር በሰሜን ለሚገኙት የአረብ ወላጆች ሁሉ ልጆቻቸውን እንዲያስተምሩበት ተሰጥቷቸው የነበረ ትምህርት ሲሆን፤ ይህም ደግሞ የደቡብ ሱዳኖች ማናቸውም ዓይነት ጉሳዎች በሆኑ መንግሥቱ የሚያምንበትን የአስልምና የትምህርት አመራር በትምህርት ቤት አማካይነት ወይም እንደዚሁ እንዲቀበሉ የሚያስገድድ ነበር ።

ሌላው ያልታሰበበት የሱዳን ዓረባዊ የትምህርት አመራር የወደፊቱ ዕድል ደግሞ የአረብ ሕፃናት የትምህርት ዘለቂታ የሚወስነው እንደ ሕፃናቱ የአእምሮ ተቀባይነት ነው ።

የሰሜን ሱዳን ዓረባዊያን ሕፃናት (ወጣቶች) ለአራት

ዓመታት ያህል የ፩ኛ ደረጃን ትምህርት ከተከታተሉ በኋላ በሰሜን ሱዳን በተስፋፋት ክቡሮች ለትምህርት ወይም እንደዚሁ ይገባሉ ። በዚህም ለአካለ መጠን ከደረሱ በኋላ ደንበኛ ያልሆነ ትምህርት ይሰጣቸዋል ። በዚህ አንፃር ደግሞ አፍሪቃዊያኖቹ ወጣቶች የትምህርት አቅዳቸው ራሱን የቻለ ነው በየመንደሮቹ የሚገኙት ትምህርት ቤቶች በተላሉ የሁለት ዓመታት ትምህርት ይሰጣሉ ።

ይህ ማስጠንቀቂያ ሊሆን ይችላል የነበረ ሁለት ዓይነት የትምህርት አመራር በሰሜን የነበሩት ትግል ቤቶች በአረብ ሕፃናት ሲጣበቡ፤ በደቡብ ክፍል የተቋቋሙት ጥቂቶች የመንግሥት ትግል ቤቶች ደግሞ የአፍሪቃዊያንና የአረቦች ሕፃናትን ያስተምሩ ነበር ። እያደር ግን እነዚህ ትግል ቤቶች ፈጽመው የአረባዊያን ሆነዋል ። ከነዚህም በተለይ ደግሞ በማላካልእና በጂባ የነበሩት ትግል ቤቶች በሙሉ የአረቦች ሆኑ ። ይህም ደግሞ የጊዜ ጉዳይ ነበረ ። በደቡብ ሱዳን ውስጥ ትምህርት ከመጀመሩ በፊት አስተዳደሩ የአረቦች ምኖሯል ሆኖ ቆይቷል ። ስለ ትምህርት እስካሁን ያነበብ ነውን ሐተታ በሚከተለው ማነፃፀሪያ መገመት ይቻላል ። ይህም ስታትስቲክ በ፲፱፻፷ ዓ. ም. ከወጣው የሱዳን ጉል ማናክ ከገጽ ከ፻፹፬ - ፭ - ባለው ዜና ላይ ነው ።

የትምህርት መጠን :		ቁጥራቸውና ዓይነት		ክፍሉ (አቅጣጫው)		
		የመንግ ሥት	የግል	ድምር	ሰሜን	ደቡብ
መካከለኛ	(ወንዶች)	122	75	197	180	17
"	(ሴቶች)	26	30	56	55	1
የትግበረ ዕድ ት/ ክፍል ወንዶች		12	5	17	14	3
፪ኛ ደረጃ	(ወንዶች)	33	18	51	49	2
"	(ሴቶች)	4	10	14	14	—
፪ኛ	3፻፲ ድ ት/ ሴት	3	—	3	2	1
"	ትግበረ ዕድ ት/ ሴት	3	—	3	3	—
"	ዩ ኢ ሲ ር ስ ቴ ዎ ች	1	3	4	4	—

ማንም ቢሆን ከዚህ በላይ የተሰጠውን መግለጫ ተመልክቶ በደቡብ ሱዳን የነበረው የትምህርት አመራር እጅግም አስፈላጊነት እንዳለነበረው ሊያመዛዝን ይችላል። ሌላም ማረጋገጫ እንጨምርበት። ለምሳሌ ያህል በ፲፱፻፷ ዓ. ም. በካርቱም የንብርስቲ ውስጥ ፩ሺ ፪፻፲፯ ተማሪዎች ነበሩ። ከነዚህ ውስጥ ፷ የሚሆኑት የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ነበሩ። (ይህም ስለተባለ ደግሞ በሰሜን ክፍል በነበሩት በካይሮ ቅርንጫፍ የንብርስቲዎች ውስጥ አንድም የደቡብ ተወላጅ አልነበረም) እንደዚሁም በ፲፱፻፷ ዓ. ም. በካርቱም የትግበረ እድ ት. ሴቶች ውስጥ ፩ሺ ተማሪዎች ነበሩ። ከነዚህም ውስጥ ፴ዎቹ የደቡብ ተወላጆች ናቸው። ሱዳን ነፃነቷን እንዳገኘች የዓረብኛ ቋንቋ በየትምህርት ሴቶቹ እንዲስፋፋ የወሰደቸው ርምጃ አስቀድሞ በአ

ንግሊዝ እስተዳደር ጊዜ በደቡብ ሱዳን ውስጥ ተመሥርቶ የነበረውን የትምህርት እቅድ ከመሠረቱ አፋላሽው።

ይህም ሁኔታ ደቡብ ሱዳንን እንደገና ወደ ፲፱ነኛው ክፍለ ዘመን መለሳት። የጥንቶቹ የደቡብ ሱዳን የተማሩትም በአሁኑ በሱዳን የትምህርት ሚዛን መሠረት እንደ መሐይም ተቆጠሩ። የደቡብ ሱዳን ተወላጆች ካጋጠማቸው ብርቱ ችግር ዋናው ደግሞ የዓረብኛ ንባብና ጽሕፈት በለመቻላቸው ሥራ ለመያዝ እና ሠርተው ለመኖር ፈጽሞ አቃታቸው።

የሱዳን ነፃነት በተቃረበበት ጊዜ ደቡብ ሱዳን በጥሩ ሁኔታ የተመሠረተ የትምህርት እቅድ ነበራት። ለማናቸውም ሕፃን የመጀመሪያው የእንግሊዝኛ ትምህርት ለ፪ ዓመታት ያህል ይሰጠዋል። ቀጥሎም እንደየሕፃናቱ ችሎታ እየተመጠነ የንባብ መጻሕፍት ይሰጣል። የመምህራን ማሰልጠኛም በያመቱ ወጣቶቹ እየተመረቁ ለመምህርነት ሥራ ይመድቡ ነበር። በ፪ኛ ደረጃ ትምህርት ሴት እየወጡ ቀደም ብለው በካርቱም ውስጥ ሥራ የገዙት ወጣቶች ከውጭ ሃገር የንብርስቲዎች ተመርቀው ከሚመጡት ጋር የሥራ ተከፋይነታቸውን ስለአሳዩ የትምህርት ሴቶቹ ፍሬዎች ናቸው።

ከነፃነቱ ወዲህ ግን ማናቸውም አፍሪቃዊ ወጣት በመጀመሪያ የሚቀርብለት ትምህርት ዓረብኛ ሆነ። ይሁንና በቂ የመማሪያ መጻሕፍትና ብቁ መምህራን አልነበሩ

በትም = ይበልጠዋል ማለትም የሚያስተምሩት እንኳ ለሁለት ዓመታት ያህል የንረብኛ ቋንቋ ጥናት የተካፈሉት የደቡብ ተወላጆች ነበሩ። እነርሱውም እንኳ ቢሆኑ ለጥናቱ በሚሰጠው አጭር ጊዜና በቋንቋውም በብርቱ ችግር ላይ ሆኑ። የንረብኛ ቋንቋ አጣርተው የሚውቁት የተሻለ ኑሮና የሥራ ቦታ ያገኛሉ። ስለሆነም ወደ ደቡብ ሲመጡ አጠዛኝዎቹ ጊዜያቸውን የሚያጠፉት ሕፃንነት በተቀላቀለው ተግባር ነበር። ይኸውም ስለአንድነት፣ ስለእስልምና ሃይማኖትና ስለዓረብ ወንድማማችነት ነበር። የጆኛ ደረጃ ትምህርቱን ለመፈጸም ሊጓጓ የነበረው ወጣት ያገኘው የትምህርት ውጤት መጠነኛ ዐረፍተ ነገሮችን ከቀራን ማጥናት ነበር። ግን ጽሕፈቱና ንግግሩ ከተለያዩበት ትምህርት ለምንም ነገር የሚያገለግለው አልነበረም። በመካከለኛ ደረጃ በሚገኙትም ትምህርት ቤቶች ቢሆን ለወጣቶቹ የሚሰጠው ትምህርት በንረብኛና በመጠኑም በአንግሊዝኛ ነበረ። ከአራት ዓመታት ጥናት በኋላ ለፈተና ሲቀመጡ ግን አጠዛኝዎቹ የደቡብ ተወላጆች በሁለቱም ቋንቋዎች ይወድቁ ጀመር።

ከዚያም ቀጥሎ የነበረው ፅድል ማናቸውም የደቡብ ተማሪ ወገኖቹን ደቡባዊያያንን እንዲሰብክና እንዲያሳምን ወደ እስልምና መምህርነት ይወስዳል።

ይህንም ለማረጋገጥ የማቻለው ከጁባና ከማላከል ከመካከለኛ ት. ቤቶች በፈተና የሚወድቁት ወጣቶች ማና

ቸውንም አፍሪቃዊ ወጣት እንዲሰብክና በተመሳሳይ ሙያ እንዲያሳምኑ ይመደቡ እንደነበረ ማስታወስ ይበቃል።

የንረብኛ ቋንቋና ባሕል እንዲስፋፋለት የሱዳን መንግሥት የተከታተለው ዓላማ ክርስቲያኖቹ በንረብኛ ቋንቋ ጭምር ማናቸውንም ነገር እንዲጽፉ አስገደዳቸው። በዚህም መሠረት “የይ” በተባለች ቀበሌ አንድ የክርስቲያን መምህር በስዕል ቤቱ ውስጥ ጸሎል ሲያስተምር በጥቁሩ ሰሌዳ ላይ በጥንቱ በሮማዊያን ቁጥር ጽፎ በመገኘቱ በ፲፱፻፳ ዓ. ም. የክርስቲያኖች መሰብሰብያ ቦታ ተዘጋና መምህሩም ወደ እስር ቤት ተላለፈ።

የኢኮኖሚ አቁዋም።

በልማት ረገድ የተመለከተነው እንደሆነ የሱዳን ደቡብ ክፍል ፈጽሞ ቸል ተብሏል። ማናቸውም የአድገትና የልማት ተግባር ሁሉ የሚናወነው ለሰሜኑ ክፍል ዓረቦች ነበር። ኢንዱስትሪዎች፣ ፋብሪካዎች የሕዝብና የግል የሆኑት የሥራ ክፍሎች ሁሉ ከደቡብ ሱዳን ወደሰሜን ተዛወሩ።

በደቡብ ሱዳን ውስጥ ተቋቋመው እጅግ አጥጋቢ የሆነ ውጤት የሰጡት የሥራ ድርጅቶች ሁሉ ወደሰሜን ክፍል ተዛውረው በደጋ ውስጥ ወደቁ። እነርሱንም ለማዛወር የተፈለገው ለሰሜኑ ክፍል ልዩ ልዩ የመሬት ውስጥ ውጤቶችን ይሰጣሉ ተብሎ ነበር።

በደቡብ ክፍል በመጠነኛ ይዘታ ከሚሠራ ይልቅ አንድ በጣም ውድ የሆነ የሱክር ፋብሪካ መንግሥት በሰሜን ውስጥ በከፍተኛ ወጪ አቋቋመ ። በደቡብ ውስጥ የሚበቅሉት ልዩ ልዩ አትክልቶችና ፍሬፍሬዎች ፋብሪካዎች በሰሜን ክፍል ተቋቋሞ በሣጥን እየታሸጉ ለገበያ ይላኩ ጀመር ። በደቡብ ውስጥ የሚበቅለው የትምባሆ ተክልም በሰሜን ክፍል ፋብሪካ ተቋቋመለት ።

ካርቱም ውስጥ የናዚራ የጥጥ ፋብሪካ ሲቋቋም የዘንዲ ፋብሪካ ይዘጋል ወይም ሥራውን ያቆም ይሆናል የሚል ሥጋቸውም ተፈጥሮ ነበር ። እውነት ነው ይህ የናዚራ የጥጥ ፋብሪካ ባስገኘው ገቢ ወጪውን ለመሸፈን ችሎ ነበረ ። በኋላ ግን በዓረብ አስተዳዳሪዎች እጅ በመግባቱ በዕዳ ውስጥ መግባቱ ታመነበት ። ይህም ደግሞ ሰሜናዊያን በደቡብ ሱዳን እድገትና ልማት ላይየቱን ያህል እንቅፋት እንደሆኑበት ማስረጃ ሆነ ።

በደቡብ ሱዳን ላይ የተጣለው የኢኮኖሚ ጭቆና ብቻም አልነበረም ። በተቻለ መጠን የዓረብ ተወላጆች ወደ ደቡብ ሱዳን እንዲሄዱ መንግሥቱ በጥንቃቄና በቅልጥፍና ይረዳቸውም ጀመር ። የለሙትና ዋጋ ያላቸው የእርሻ ቀበሌዎች ሁሉ ከደቡባዊያኑ እጅ እየተነጠቁ ለዓረቦቹ ተሰጡ ። ልማቱና ሥራውም ሁሉ ለዓረቦቹ ጥቅም እንደሚሰማማ እየሆነ ተሠራ ።

ለማስረጃ ያህል በምዕራባዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ያለው መሬት እጅግ ለቡና አገመራ የተስማማ ነው ። ግን የሱዳን መንግሥት ከእርሻ ክፍል ብድር ተሰጥቷቸው አረቦቹ እንዲጠቀሙበት አደረገ ። ለደቡባዊያኖቹ ልዩ ልዩ እንቅፋት እየተፈጠረ ለዓረቦቹ ይህ ዕድል በመሰጠቱ ሁኔታውን ከአባባሉት ምክንያቶች ጋር ተጨማሪ ሆነ ።

ለምሳሌ ያህል በ፲፱፻፷ ዓ. ም. አንድ የደቡብ ሱዳን የመላካል ተወላጅ አስላም ይይ በሚባለው ወረዳ አንዲት ትንሽ ስፋት ያላት መሬት ለቡና እርሻ እንዲጠቅም ባት ከዓረብ አዲስ ሠፋሪዎች መመሪያውን ተቀብሎ ወስዶ ነበር ። በኋላ ደግሞ በሌሎች መሬቱ የራሱ እንደሚሆን ከአስፈላጊው ማስረጃ ጋር ሰጡት ።

ለ፫ ወራት ያህል ደቡባዊው መሬቱን ካለማ በኋላ ዓረባዊው እንደገና መሬቱ የግሌ ነው ብሎ በቀጥታ ዙሪያውን አጠረበት ። ነገሩም በጊዜው ለቀበሌው አስተዳዳሪ ለነበረው ለዓረብ ተወላጅ ቀረበለት ። ያም ዳኛ በቀጥታ የመሬቱ ባለቤት ዓረቡ መሆኑን አረጋገጠለት ። ደቡባዊያኖቹ የገዛ ሃገራቸው መሬት ለማልማት ቢፈለጉ በአዲሶቹ አስተዳዳሪዎቻቸው ትእዛዝና ፈቃድ መሬቱን ይቀበላሉ ። በአገልጋይነት ወይም በልዩ ውለታ ይሰጣቸዋል ።

በ፲፱፻፷ ዓ. ም. ይይ በተባለችው ወረዳ አንድ ደቡባዊ መሬቱን ለዓረብ አላስረክብም ብሎ በመከራከሩ በዓረብ ባለሥልጣኖች ትእዛዝ ወደ አስር ቤት ተላልፏል ።

እርሱም ብቻ ሳይሆን የታወቀው ነግመንድ የተባለው የመሬዲ ባላባት መሬቱን ለዓረቦች ስለምን እለቃለሁ? በማለቱ ታሥሯል።

እንግዲህ ይህን ከተመለከትን በኋላ አብዛኛው የቡና እርሻ ሁሉ ለአረቦች ቢሰጥም አያስደንቀንም። ለማስረጃ ያህል በ፲፱፻፳ ዓ.ም. በየይ ወረዳ ውስጥ ከአስራ አምስት የቡና መሬቶች (እርሻዎች) ውስጥ ሁለት ብቻ የደቡብ ተወላጆች እንደሆኑ ሲቆዩ የቀሩትን አረቦች ወሰደዋቸዋል።

በሱዳን ውስጥ የአልጋ መዛወር ከተፈጸመም በኋላም ቢሆን በነጭ አባይ በስተምሥራቅ አቅጣጫ መንግሥቱ በመሰኖ ሊለሙ የሚችሉ የእርሻ መሬቶችን አዘጋጀ። ሆኖም በሰሜናዊያኑ ተወላጆች ኃላፊነትና ተቆጣጣሪነት ከጥቅም ላይ እንዲውል አደረገ።

የሰሜን ሱዳን አዋሳኝ የነበሩት በጣም ለምና ጠቃሚ የነበሩት እንደ ሆፍራት ኤል ናሐስ እና እንደ ማባን እንደ ደዚሁም በአወል ወረዳ የነበሩት እንደ ባሕር-ኤልጋዛል የመሳሰሉት እጅግ ለምና ጠቃሚ የነበሩት ቦታዎች ሁሉ ወደ ሰሜኑ ክፍለ ግዛት ተቀላቀሉ።

በዛንድ መሬት ውስጥ የነበሩት ተወላጆች አርባ ኤክር በሚሆን ስፋት በነበረው ቦታ ላይ ሠፍረው ከነበሩበት ተሰብስሰው በአንድ ሰፊ መንደር እንዲሰፍሩ ተደረገ። ይህም ሲደረግ ለእነርሱ የተሰጠው ምክንያት በዛንድ የል

ማት ሥራ መሠረት መሬቱ ለልማት እንዲውል ተብሎ ነበር። ነገር ግን በዶ የሆነው መሬት ሁሉ ለዓረቦች ተሰጠ። በዚህም ጊዜ የዛድ ጉሳዎች ዓረቦች መሬታቸውንም ሆነ በድካማቸው የሚያገኙትን የመሬት ስብል ሁሉ እንደሚነጥቁባቸው ስለ ተማመኑበት ፍርሐትና ተስፋ መቁረጥ አደረባቸው።

በንግድ እንቅስቃሴም ረገድ ቢሆን የደቡብ ተወላጆች ፅድል የተጣበቀ ነበር። የፅቃ ማመላለሻ መኪናዎችን ለማቅረብ፣ የምግብ አቅራቢነትን፣ ሌላም ለመንግሥቱ አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ሁሉ እንዲያቀርቡ ማናቸውንም ውል ሁሉ መንግሥት ለሰሜናዊያኑ ነጋዴዎች ሰጠ።

የደቡብ ተወላጆች ማናቸውንም ንግድ እንዳይጀምሩ የንግዱ ፈቃድ ግዴታና ውለታ ፈጽሞ የማያስችላቸው ሆነ። ምናልባት እጅግ ቢፈለግ ከብዙዎች ሰሜናዊያን አንድ ይገኝ ይሆናል። በ፲፱፻፳ ዓ.ም ደግሞ የቶሪዮት ወረዳ ኮሚሽነር ለጥቂቶች የደቡብ ተወላጆች በየቁጥቋጦው ስር ዙሪያቸውን የታጠሩ በጣም ትናንሽ (የውዱ-ገላ) ሱቆች እንዲያቋቁሙ ሲፈቅድላቸው በውስጣቸው ደግሞ ከሚፈቀደው ትንንሽ ፅቃዎች ሌላ እንዳይነግዱ የተሰጣቸውንም ትእዛዝ ቢጥሱ ፈቃዱ የሚወሰድባቸው መሆኑን አስታውቃቸው።

ይሁንና በጁባ ውስጥ ተመሳሳይ የንግድ ይዞታ የነበራቸው አረቦች ለደቡባዊያናቹ የተሰጠው ጥብቅ ደንብ ሁሉ

አይመለከታቸውም ነበር። የወረዳው ባለ ሥልጣን ዋናው ሐሳብ ግን ደቡባዊያኖቹ እየተበሳጩ ንግዱን እንዲተውትና አረቦቹን እንዲተኩበት ለማድረግ ነበር። ሁኔታው እጅግ ስለከበዳቸው እንዲቃለልላቸው የደቡብ ተወላጆች ለአገረ ገዢው አመለከቱ። ግን መሪዎቻቸው የሆኑትን አረቦች እንዲያከብሩ እንጂ እንዳይቃወሙ ታዘው ተመለሱ።

በአንግሊዝ አስተዳዳሪነት ጊዜ መጠነኛ የንግድ ሱቆች የከፈቱም ጥቂቶች ደቡባዊያን የንግዳቸውን መስመር ጨለማ የዋጠው ሆነባቸው። ስለዚህም አብዛኛዎቹ የንግድ ሱቆቻቸውን መዝጋት ግዴታ ሆነባቸው። የደቡብ ተወላጅ የሆኑ ሁሉ ከውጭ የንግድ መስመር ጋር እንዳይገናኙ ፈቃድ ተከለከሉ። የነበራቸው ፅድል በሱዳን ውስጥ ከ ሚገኙ አረቦች ማናቸውንም ሽቀጣሽቀጥ መቀበል ነበር። አንዳንዶች ደቡባዊያን ከመንግሥቱ የአመራር ፖሊሲ ጋር የተሳሰሩም ቢኖሩ አስፈላጊነታቸው አስከ ተወሰነበት ጊዜ ድረስ ነበር እንጂ የዘላቂነት ተስፋ አልነበረውም። ያውም ሆኖ ተወስኖ ከተሰጣቸው መምሪያ አልፍ አይሉም ነበር።

ደቡባዊያን በኢኮኖሚ ብቻ አልተጨቆኑም። ሥልጣኑን የጨበጡት የሰሜኑ ክፍል ተወላጆች የወታደርም ሆነ የምክር ቤት አባል ሁል ጊዜ የደቡብ ሱዳንን ተወላጆች በከፍተኛ ጥርጣሬ በመመልከት ልዩ ልዩ መግለጫዎችን እያከታተሉ ይሰጡ ጀመር።

ለምሳሌ ያህል፡ ጣሒር ቢይ የተባለው የደቡብ ሱዳን የወታደር አገረ ገዢ በብጥብጥ የወታደሩ ክፍል ሥልጣን (መንግሥት) የያዘበትን ቀን ምክንያት በማድረግ በመላው በደቡብ ሱዳን ላይ ተሰራጭቶ እንዲነበብ በተደረገው ንግግር ውስጥ መንግሥቱ ያደረገውን መሻሻል ሲገልጥ “በከርቱም የተቋቋመው የጦር መሣሪያዎች ማዘጋጃና የስንቅ ማደራጃ ሕንፃን፣ በሲናር የተቋቋመውን የሃይድሮ ኤሌት ሪክ ብርሃን ጣቢያን፣ በጽኒይድ የሚገኘውን የሱከር አገዳ አርሻን፣ የነዳጅ ማጣሪያዎችን ድርጅቶች፣ በኦሮማ የተቋቋመውን የወረቀት ፋብሪካ፣ ዘመናዊውን የክርቱሙን ድብቅ ቦታ፣ በሜናጊል የተቋቋመውን አዲስን የመሬት ልማት ቅርንጫፍ ክፍልን እነዚህንና ሌሎችንም በሰሜን ክፍል የተቋቋሙትን ሁሉ ጠቃቅሶ ተናገረና ሐሳቡን ሲደመድም ደግሞ በጠንካራ ስሜት።

“...አሁን ላስታውሳችሁ የምፈልገው ሁላችሁም እንደምታውቁት ሁሉ የደቡብ ሱዳንን ክፍለ ግዛት ለማልማት በማግኘት ላይ ያለችውን ብድር በውስጡ ያለውን ማናቸውንም ነገር ሁሉ ለማቃለል አዲሱ መንግሥት ይገፋበታል” ብሎዋል።

ማኅበራዊ ኑሮ።

በግልጽ የተፈጸመው ጥላቻና ንቀት በደቡብና በሰሜን ሱዳን ዝምድና ላይ አንድ ነጥብ አመለከተ። ጥላቻ

ውንም ያስከተለው የሰሜኑ ክፍል ተወላጆች ራሻቸውን ከፍ አድርገው በመመልከታቸው፤ ከሌሎቹም በመለየታቸውና ደቡባዊያንም በገዛቸውና በተናቀ አቀጥቶም ውስጥ በመገኘታቸው ነው። በደቡብ ሱዳን ውስጥ የተቋቋሙት የሰሜን ተወላጆች ልዩ ልዩ ክብሮች ለመናገርና ለመለያዎቹ ሁሉ ምክንያቶች ሆነውም ነበረ። አንዱ የሰሜን ተወላጅ ከደቡብ ተወላጅ ጋር ለመወዳጀትና የአብሮ መኖርም ትክክለኛነት ለማሳዩት ቢረዳ ሌሎቹ የሰሜኑ ተወላጆች ይተቸበትና ይሳለቁበትም ጀመር።

ይህን ጉዳይ ሲያጣራ የነበረው ልዩ ኮሚቴ (ባለሥልጣኖቹ) የሰሜኖቹን ተወላጆች መንፈስና ጠባይ እንደሚከተለው ገልጸውታል። “... መጥፎ አጋጣሚ ቢሆንም ነገሩ እውነት ነው። ከሰሜን ሱዳን ተወላጆች መካከል፡ በተለይም ካልተማሩት ውስጥ የደቡብ ሱዳን ተወላጆች የተናቀ ዜጎች ናቸው ብለው የሚተማመኑ ሞልተዋል። እንደዚሁም ያልተማሩትና ማናቸውንም ነገር ያልስተዋሉት በደቡብ ውስጥ የሰፈሩት የዓረብ ነጋዴዎች ይህን ነገር አጋነውታል። እነዚህም ነጋዴዎች (አረቦች) የደቡብ ሱዳኖችን ተወላጆች (አቢድ) በፊያ እያሉ ይጠሩዋቸዋል። ይህም ስድባቸው በመላው በሶስቱም የደቡብ ሱዳን ጠቅላይ ግዛቶች ተወራጭቷል። ይህም ማስተዋልና ጥንቃቄም የጉደለው አነጋገር የጥንቱን የባሬያ ንግድ ሁኔታ ለደቡባዊያኖቹ እንደገና የሚያስታውሳቸው ሆኖ ይገኛል።”

ከ፲፱፻፶፭ ዓ. ም ጀምሮ ይህ ጠባይ እየተበዛና እየተስፋፋ ሄደ። የሰሜን ሱዳን ተወላጆች ወደ ደቡብ መግባታቸው በቀጠለ ቀጥሮ ጥላቻውና መለያዬቱም በዚያው ልክ እየከፋቸው ሄደ። ምንም እንኳን በትክክል በይታወቀም (ከ፲፱፻፷፫ ዓ. ም በፊት) በደቡብ ሱዳን ዋና ዋና ከተማዎች አዲስ የሰፈሩት አረቦች ቀጥሮ እስከ ፶ ሺ እንደደረሰ ተገምቷል።

እነዚህም ሰዎች ወደ ደቡብ ሱዳን እየተወሰዱ የሰፈሩት “ዓረባዊያን” የሚለውን ቃል ከግብር ላይ ለማዋል ነበር። ራሳቸውን ለመርዳትና ሁሉንም ጉዳይ በቀላሉ ማከናወንም እንዲችሉ አስተዳደሩ ማናቸውንም ልዩ መብት ፈቅዶላቸዋል።

የራሳቸው ዜጎች የሆኑት ሴቶች ከደቡብ ወንዶች ጋር እንዳይገናኙ እየተቆጣጠሩ አረቦች ግባቸውን ለመፈጸም እንዲረዳቸው የደቡብ ተወላጅ ሴቶች ጋር ወዳጅነትና ግንኙነት ያደርጉ ጀመር። ከደቡብ ሱዳን ሴቶች የሚወለዱትም ሕፃናት ወደ ሰሜን ክፍል ተወስደው ያድጉና እንደገና ወደ ደቡብ ተመልሰው “መሬት ያባቱ ያረብ መሬት ነው” ብለው እንዲከራከሩ ይደረጋል።

በሌላው በኩል ደግሞ ምንም እንኳን የአስልምና ተከታይም ቢሆን የደቡብ ሱዳን ተወላጅ የሆነ ወንድ የሰሜን ተወላጅ የሆነችውን ሴት ያገባል ማለት ፈጽሞ የማይታሰብ ነበር። ሚስተር ኤል ኤ. ፋብኦሚ የተባለ የውጭ

ሃገር ተመልካች ይህንኑ ጉዳይ እንደሚከተለው ገልጾታል።

“... ለኔ (ለጸሐፊው) ከአንድ የሰሜን ሱዳን ተወላጅ እንደተነገረኝ መቼም ቢሆን የደቡብ ተወላጅ የሆነ ሁሉ የሰሜን ተወላጅ የሆነች ሴት ለማግባት አይቻለውም። ነገር ግን የሰሜን ተወላጅ የሆነው መርጦና በቀላሉም የደቡብ ተወላጅ የሆነችውን ቆንጆት ሊያገባት ይችላል” ብሎኛል።...

እንግዲህ አሁን በቀላሉ ለመረዳት እንደሚቻለውም በአሁኑ ጊዜ ያለው የደቡብና የሰሜን ሱዳኖች ዝምድና በጥንት በባሪያ ንግድ ጊዜ ወደነበረው ይዞታ ተመልሶዋል። ይህም ስለተባለ ራሱ የሱዳን መንግሥት የባሪያ ንግዱን ጉዳይ ገብቶበታል ማለት አይደለም።

ነገር ግን የማይካደው ጉዳይ ራሱዋ ሱዳን ለአረቦች ባሪያ የማግኘትና የአቀባይም ምንጭ ሆናለች።

ነሐሴ ፲፪ ቀን ፲፱፻፷፪ ዓ. ም. የታተመው የእንግሊዝ ጋዜጣ “ኒዮውስ ኦቭ ዘወርልድ” የተባለው አንድ ፈረንሳዊ መንገደኛ ደ. ሐርኮርት የተባለ በአረብ ሃገር ውስጥ ያየውን ጽፎ ስለሰጠው ጋዜጣው ቀጥሎ ያለውን አትጥታል።

“... የሃረብ ሃገሮች እስከሁኑንም በጨለማው ክፍለ ዘመን በነበረው ሁኔታ ላይ ይገኛሉ። ቢን ራሻይ የሚባል እንግዶች አስተዋዋቂ ስለባሪያ ንግድ ጉዳይ እንደገለጸው ከኤርትራ፣ ከሱዳን፣ ከሱማሊያ፣ እንደዚሁም ከአ

ፍጋኒስታን፣ ከኢንዲስና ከእሩቅ ምስራቅ ጭምር ሰዎች እየሞሉ የሚመጡ የዕቃ መጫኛ ትላልቅ መሣሪያዎች መኖራቸውንና የሰው ልጆች ንግድ መስፋፋቱን አጫውቶኛል። ንግግሩንም በመቀጠል “ዋናዎቹም ቦታዎች ጅዳና የአማን ቀበሌዎች ናቸው” ብለ በኋላ ራሻይ ንግግሩን ሲቀጥል።

“... ከየሃገሩ የሚመጡት ሰዎች በሁለት ምድብ ይከፈላሉ። ይኸውም ገሚሶቹ ለማዕድ ጤት ሠራተኞች”፣ ሲሆን ሌሎቹ ባሮች ደግሞ ለጭን ግርድና ነው። ራሻይ እንደገመተው በሳውድ አረቢያ ውስጥ ከሚሊዮን በላይ የሚሆኑ በባርነት ቀንበር ውስጥ ያሉ ሰዎች አሉ ብሏል። በመካሄድ እንዲያውም በአንድ ቦታ ሰባትና ስምንት እየሆኑ ይታያሉ። ለማምለጥ የሚሞክርም ቢሆን መልሶ ሲያዝ የሚሰጠው ቅጣት ሞት ብቻ ነው” ብሏል ዘርዘርታል።

የሃይማኖት ጉዳይ።

በደቡብ ሱዳን ውስጥ እስልምናን ለማስፋፋት ራሱ የሱዳን መንግሥትም ሆነ እያንዳንዱ አረብ ከፍተኛ ገንዘብ ወጪ አድርገውበታል። ስለዚህም በደቡብ ሱዳን ውስጥ ከሃምሳ ዓመታት አስቀድሞ ጸንቶ የኖረው ክርስቲያንነት ሚዛኑን ለመጠበቅ ችግር ይሆናል ተብሎ ሥጋት ሊፈጥር ቻለ ምናልባትም ደቡብ ሱዳን በሃይማኖትም ረገድ ፈጽማ የሰሜኑ ጥገኛ ትሆናለች ተብሎም ነበረ።

ይህን የመሰለው ጉዳይ የሚታመንበት ከሆነ፤ በአርግጥ ስሕተት አለበት። ክርስቲያኒቱ አውሮፓ ብዙ ሕዝቦች ወደ ክርስትና ብትመልስም የሰዎችን የግል ነፃነት በጭቆና አልያዘችም። በሱዳን ውስጥ የነበረውን ሁኔታ ግን በ፲፱፻፺፭ ዓ. ም. የተቋቋመው ጉዳዩን ሲያጣራ የነበረው ከሚቱ እንደሚከተለው ገልጾታል።

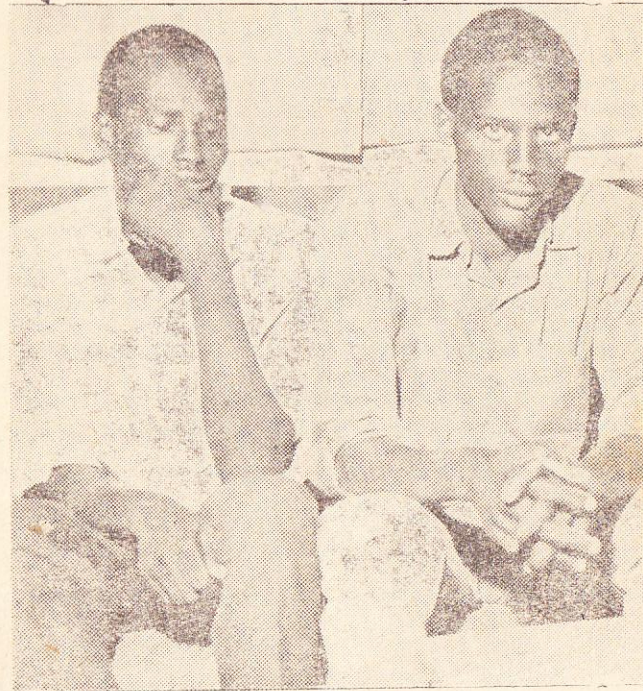
“... በደቡብ ሱዳን ቀበሌዎች የችግር ሁሉ ምንጭ የሆነው የፖለቲካ እንጅ የሃይማኖት ጉዳይ ያለመሆኑን አጣርተናል። በኢ.ኳቶሪያ ውስጥ ችግሩን ከሚያባብሱት ምክንያቶች የባሪያ ንግድና የሃይማኖት ልዩነት ጉዳዮች በመካከሉ ገብተው ይጫወቱበታል። ክርስቲያኖች፤ አረመኔዎችና እስላሞችም በየበኩላቸው የሚፈጽሙት ተግባር አለ። እንደ እውነቱ ደግሞ የሰሜን ሱዳን መሪዎች የሆኑ የደቡብ ሱዳን እስላሞች የሚፈጽሙት ፕሮፖጋንዳም አለበት። ይላል።

በደቡብ ሱዳን ውስጥ አሁን እንዲሠራበት የታሰበው የአረብ የአመራር እምነት ደግሞ አዲስ ሐሳብ አይደለም። እስልምናን ለማስፋፋት በለፉት ጥንታዊ ክፍለ ዘመናት፣ አረባዊነትና እስልምና፣ የሚል ከታሪክ ጋር የተያያዘ የወረራ ተግባር እንደነበረ ይታወቃል። ዋናውም መሠረታዊ ዓላማው የሚከተሉት ሶስት ጉዳዮች ነበሩ (ናቸውም)፤

፩ኛ. በወራሪዎቹ አረቦችና በተወረሩት ሃገሮች በሚገኙት ሕዝቦች መካከል ጋብቻ እንዲደረግ (መዳቀል)።

፪ኛ. በተወረሩት ሃገሮች ላይ የአረብኛ ቋንቋ ዋናው ልሳን (መነጋገሪያ ቋንቋ) እንዲሆን መጣጣር።

፫ኛ. በተወረሩት ሃገሮች ውስጥ የሚገኘው ሕዝብ ይባ

በስደት የሚገኙት የደቡብ ሱዳን ተወላጆች መልክ ይህን የመሰለ ሀዘኔታ ወርሶታል።

ለጠው ክፍል የአስልምና ሃይማኖት ተከታይ እንዲሆን መጣር ናቸው።

ስለዚህም የሱዳን መንግሥት እስልምናን ለማስፋፋት መስጊዶችን በብዛት በመሥራት መሐዲዎችን በማበርከት ከሐልዋሶች የእስልምናን ፕሮፓጋንዳ በማስፋፋት በተለይም “የሃይማኖት ጉዳይ መ. ቤት” መቋቋሙ ለተወሰደው እርምጃ ሁሉ ምስክር ነው።

ከዚህ ሁሉ ሌላ ዛሬ በሱዳን እስልምናን ለማስፋፋት የትምህርት ሚኒስቴር፣ የሃይማኖት ጉዳይ መ. ቤት፣ የአምዳሪማን ሬዲዮ ጣቢያ ዋናዎቹ መሣሪያዎች ሆነዋል። ይሁንና ብዙውን ጊዜ እስልምናን ለማስፋፋት የሚሰጠውን ትምህርት ወይም አቀራረቡን ጥንቃቄያዊና እና አዲሶቹ አርቶዶክሳዊያኖች እስላሞች የማይቀበሉት ሆነ።

እንደ ጊዜ የደቡብ ክፍል ወረዳ ገዢ የነበረ ባለሥልጣን አንዱን ባላባት ወደ ጽ. ቤቱ አስጠራው። ባላባቱም ወደ ጽ. ቤቱ ሲገባ ባለሥልጣኑ በእስላም ስም ጠራው። ወዲያውም “የእስላሙ መንግሥታዊ አቋም ቤተ-ሰብ በመሆንህ ደስ ይበልህ” አለውና የደመወዝ ጭማሪ የተደረገለት መሆኑን በመግለጽ በሚቀጥለው ጊዜ ሥራውና የእስልምና አባልነቱ ዜና በአምዳሪማን ሬዲዮ ጣቢያ የሚታወጅ መሆኑን ነገረው። ወዲያውም እስልምናን ለማስፋፋት ሲባል የደመወዝ ጭማሪ ያገኘና ልዩም አደራ የተጣለበት መሆኑ ቢነገረው ባላባቱ ከደስተኛነቱ ይልቅ ነገሩ ግራ አጋብቶት ተገርሞና ተደንቆም ሄደ።

በዚህ ዓይነት ከመቶ ዘጠና የሚሆኑት የደቡብ ሱዳን ባላባቶች ቢቀበሉትም በይቀበሉትም “እስላሞች ሁናችኋል” ተብለው ተጠርተውበታል። የእስልምና ሃይማኖት ተርክካሪ የሆነችው ክርስቲያንነት በደቡብ ውስጥ እንድትኖር የሰሜን ሱዳኖች አልፈለጉም። ብዙዎቹ ሚሲዮኖች ተዘግተዋል። የተረፉም ቢኖሩ በጥብቅ ቁጥጥር ሥር ናቸው። በትክክለኛውም አነጋገር ወደዚች ሃገር ለመግባት ፈቃድ የሚሰጠው የለም።

የሱዳን ነፃነት ከታወጀበት ጊዜ ጀምሮ ሚሲዮኖቹን ሁሉ መንግሥት ይዙዋቸዋል። የሚሲዮኖቹ የሥራ ድርጅቶች ሁሉ ተዘግተዋል። ከ፲፱፻፷ ዓ. ም. ጀምሮ አሐድ ተሸሮ ዓርብ የዕረፍት ቀን እንዲሆን ታወጀ። የክርስቲያን ሃይማኖት ድርጅቶች እንደ ቤተ ክርስቲያን፣ የጉባኤ ቤቶችና የካቶሊካዊያን እንቅስቃሴዎች ሁሉ ተከለከሉ። የመንፈሳዊ ትምህርት ቤቶችና የክርስቲያኖች መሰብሰቢያዎች ሁሉ ጣልቃ ገቦች ሆነዋል። በማለት አሊ ባልዶ እንደሚከተለው ገልፀውታል።

... ወይደቶች፣ ጥናቶች የሃይማኖት ትምህርት ቤቶች እንደዚሁም የመንግሥት ያልሆኑ ትምህርት ቤቶች ሁሉ በመንግሥት ጥብቅ ቁጥጥር ውስጥ ይውላሉ። የመንግሥቱም ጥናት ዓላማ እነዚህ ድርጅቶች በሙሉ ለሃገሪቱ ጥቅም እንዲውሉ ማድረግ አለበትና...።

በ፲፱፻፷፪ ዓ. ም. በግንቦት ወር የወታደሩ መንግሥት

ከፍተኛው ምክር ቤት አንድ የሕግ አንቀጽ አስተላለፈ።
የሕጉም ዋና ዓላማ የሚሰጥኝን እርምጃ የሚከለክልና
ስብሰባዎችንም የሚቆጣጠር ነበር።

ሐምሌ ፳ ቀን ፲፱፻፷፪ ዓ. ም. በወጣው የካይሮ ጋዜ
ጣ አዲሱን የሱዳንን የወታደር ትእዛዝ እንደሚከተለው
ገልጾታል።

“... አዲሱ የሚሰጥኝ ተቃዋሚ ሕግ በይፋም
አነጋገር። የሚሰጥኝ ማህበራዊ ደንብ አስተዳደር “በሚ
ል ስያሜ የታወቀው የሚያዘው፣ ምንም ዓይነት የሚሰ
ሩን አቁዋም፤ ወይም ማንም ቢሆን የሚሰሩን ተግባር
ለመሥራት በምድረ ሱዳን ውስጥ የሚኒስትሮች ምክር
ቤት ካልፈቀደ በስተቀር መሥራት አይችልም። የሚያስ
ፈልገውንም ፈቃድ ሕጉ ሲዘረዝር፤ “በተለይ ሃይማኖትን
የሚመለከት ተግባር ለመሥራት ዋናው ዓላማውና ድር
ጅቱ የሚቋቋምበትን ቦታ ለይቶ ማመልከት ይኖርበታል።
ስለሆነም ለሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚቀርበው ደንብ
ላይ የሚስማማውን ክፍል ለመለየት ወይም በጠቅላላው
የሚስሩን አቁዋም ላለመቀበል የሚኒስትሮቹ ም. ቤት
ሥልጣን አለው። ይላል።

በአዲሱ ሕግ መሠረት የሚሰጠው ፈቃድ ጸንቶ የሚ
ቆየው እስከ ታሕሣሥ ፴፩ ቀን ብቻ ይሆናል። ከዚያ በኋ
ላ ግን ፈቃዱ ይታደሳል፤ ወይም ይታረማል፤ ያለዚያም
ይሻራል ተስማሚነታቸውን። የሚኒስትሮች ምክር ቤት
ይወስናል።

ማናቸውም የሚሰሩን ክፍል ቢሆን፤ ከሚሰጠው የፈ
ቃድ ደንብ ውጭ የሚሰሩን ዓላማውን ለማስፋፋት ማና
ቸውንም ሰው ቢሆን ሌላ ሃይማኖት እንዲቀበል ለማድ
ረግ አይፈቀድለትም።

ማንም ቢሆን ሆን ብሎ በቀጥታ ወይም በሌላ ዘዴ
ሲፈጽም ቢገኝ የሕዝብን ሰላማዊ ኑሮ እንዳቃወስና ሕግና
ትእዛዝ እንደጣሰ ይቆጠርበታል።

ይህንኑ ሕግ የሚደግፈው ሌላው ክፍል ደግሞ።

“ማናቸውም የሚሰሩን ማህበር፤ ወይም ተጠሪው ማን
ንም ከ፲፰ ዓመት በታች ያለ ሰው አላዳጊዎቹ ያለዚያም
በለሥልጣኖቹ ሃይፈቅዱለት ወደየተኛውም ሃይማኖት
ለማስገባት ወይም እንዲገባ ሊያዝ አይችልም። ይህን የመ
ሰሰለ ተግባር እንዲያከናውኑ የሚመድቡም ሁሉ አስቀድመ
ው ለጠቅላይ ግዛቱ በለሥልጣኖች ማመልከት አለባቸው።

የጠቅላይ ግዛቱ በለሥልጣኖች ካልፈቀዱ በስተቀር
ማናቸውንም ሕፃን ማስተማር፤ ማሳደግና መርዳት ለማ
ንም ሚሰሩና ድርጅት አይፈቀድም። ወይም ለዚህ ተግ
ባር ከሚሾመው ሰው ፈቃድ ማግኘት ያስፈልጋል። ማና
ቸውም የሚሰሩን ድርጅት ወይም አባል ተጥሎ ያገኘውን
ሕፃን ከመውሰዱ በፊት ለክፍሉ አገረ ገዢ ወይም የፖ
ሊስ ጣቢያ አቅርቦ ማስመዝገብና ማመልከት አለበት።

የሚሰሩን ድርጅቶች ሁሉ፤ የአባሎቻቸውን ብዛት፤
ገቢያቸውን፤ እርዳታ የሚሰጣቸውን ክፍል ትክክለኛነትና

የየግል ሀብታቸውን የሚያመለክት ዝርዝር ለመንግሥት ማስታወቅ አለባቸው።

ከዚህም በስተቀር የሚሰጡን ድርጅቶች የሕገ መንግሥቱን አስተዳደር፣ የሥራ አፈጻጸም ወይም መንግሥቱ ሊፈጽመው በቀደሙ በውስጥ ጉዳይ ላይ ምንም ዓይነት ትችት ነቀፋና አስተያየት ከመስጠት እንዲቆጠቡ ያስፈልጋል። ከውጭ ሃገሮች ጋርም ባለው የወዳጅነት ጣልቃ መግባት አይፈቀድላቸውም። ስለሃገሪቱ ተወላጆችም በማናቸውም ነገር ተወክለው ከማነኛውም መ. ቤት ጋር ወይም ባለሥልጣን ጋር መነጋገር አይችሉም። ይላል አዲሱ ሕግ።

በ፲፪ኛውና በ፲፮ኛው ክፍል ዘመን በሰሜኑ ክፍል የነበረችው የክርስቲያን ሃይማኖት በአረብ እስላሞች ተደምስሷል። አሁንስ በጽኑው ክፍል ዘመን (እንደጥንቱ ወይም በጥንቱ አፈጻጸም ከደቡብ ውስጥ ልትደመስስ ነው?

መደም ደሚያ።

ዛሬ አፍሪቃዊያን የሚደርስባቸው ጭቆናና ንቀት በቆዳቸው ልዩነት ምክንያት እንጅ በሌላ እንዳልሆነ ግልጽ በሆነም አልፎ አልፎም ተጨማሪ ምክንያቶች አልጠፉም። ከነዚህም አንዱ ጉሳቸው በየመደቡ የተከፋፈለ ነው። ይሁንና አሁንም በሆን ኃይል ለማግኘት በቅተዋል።

ይህ መጽሐፍ የታተመበትም ስለሁለት ምክንያቶች ነው።

፩ኛ. ይህ ሐሳብ የሱዳንን አረቦች ፈጠራ የሆነ ዜና በማቅረብ ለማስጠላት ወይም በሱዳን ውስጥ ባሉት አፍሪቃዊያንና አረቦች መካከል የጥላቻ ስሜት እንዲነሳሳ ለማረጋገጥ ጸሐፊው ሆን ብሎ ያቀረበው ታሪክ ያለ መሆኑንና፤ ፪ኛውም ደግሞ ከለፈው ታሪክ ለመረዳትና ለማረጋገጥ እንደሚቻለው ወይም ደግሞ ጊዜው በስክተለው መለዋወጥ ደቡብ ሱዳን መቼም ቢሆን አሁን ስሜኑ ክፍል እንደሚለው የሰሜን አረብ ክፍል ሆኖ አታውቅም።

ወይም ደግሞ አሁን አረቦቹ እንደሚሉት ሳይሆን ደቡብ ሱዳን በአንድነት ተባብራ ለመኖርም ጠይቃ አታውቅም።

አውነቱ ግን የሱዳን ሪፖብሊክ የተባበሩት መንግሥታት አባል በመሆኑ በ፲፱፻፶፮ ዓ. ም. ደቡብ ሱዳንን ስለሚመለከተው ጉዳይ ለሕገ-መንግሥቱ ስብሰባ ያቀረበችው ሐሳብ ራሱ ማስረጃ ሊሆን ቻለና ጸደቀም። ባለፉት ጊዜያቶችም ሆነ በአሁኑ ጊዜ በክፍለ ዓለሙ ውስጥ የማይወራበት የሚያስቅ የባርነት ቀንበር አፍሪቃዊያኖቹ ተጭኖአቸው ኑረዋል። ቢሆንም አዲሱ ክፍል ዘመን ሸርታል።

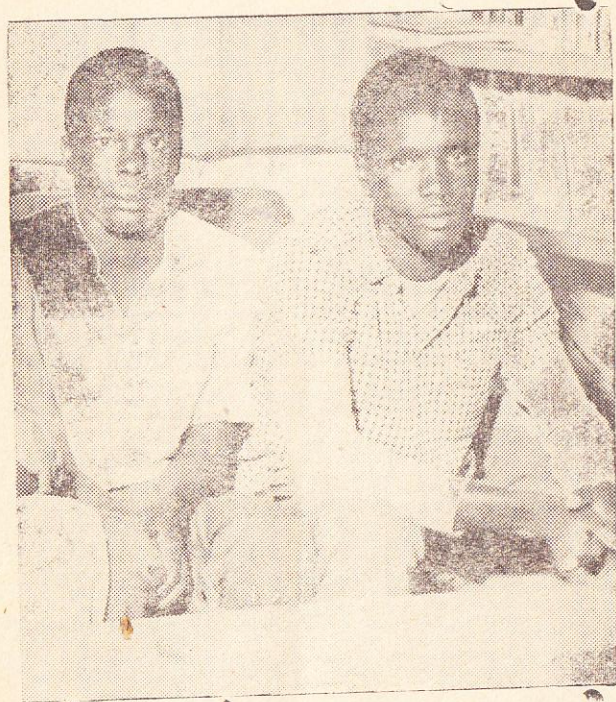
የታሪኩ ጉዞ በማያወዛግብ ምዕራፍ ላይ ይገኛል። ማንም ሕዝብ፤ ወይም ክፍል እምነት ወይም ሰው ሌላውን ሰውና ሕዝብ በባርነት ፍጹም አድርጎ ለመግዛት አይፈቀድለትም።

ይህም ቢቀር ደግሞ ጥቁሮች በዕውቀት ረገድ ራሳቸውን አልቻሉም የሚሉት ምክንያት ለወደፊቱ የሚያገለግል አይሆንም። አሁን የተገኙት ምክንያቶችና የባሕል ቅርሶች ሁሉ ሃገሮች ራሳቸውን ችለው እንዲመሩ የሚያበቁ ናቸው።

የዛሬዬቱ አፍሪቃ የፖለቲካ አይዲዮሎጂን በግልጽ ትቃወማለች። ያለፈውም ሆነ የአሁኑ ሁኔታ ለአፍሪቃ የሰጠው ነገር በሚዛንና በምጣና ላይ ይገኛል። ያለፈውም እንዳይደገም አፍሪቃ ትጥራለች። ይህ ሐሳብ ትክክል በሚያስቡ የዓለም ሰዎች ተደጋፊነት ያለው ነው። “ከፋፍለህ ግዛ” የሚለው መሠረታዊ ፍልስፍና ወጥመዱ በተዘረጋባቸው ሕዝቦች ዘንድ ከፍተኛና የማይረባ ከባድ መከፈን አስከትሎባቸዋል። እንግዲህ “የአፍሪቃ ህብረት” ወይም “የአፍሪቃ ፍጹምነት” የሚለው እንቅስቃሴ “ከፋፍለህ ግዛ” በሚለው መሠረታዊ እምነት የተመሠረተ ነው ለማለት ያስችላልን?

አስከሁን ድረስ ስለ ሁለቱ ምክንያቶች የተሰጠው ሐተታ፡ እውነቱን ለመግለጽና ለማስረዳት ያህል ነው። ሁኔታው እየቀጠለ እንዲሄድ የሚደረግ ከሆነ በጨቋኞችና በተጨቋኞች መካከል ያለ መግባባት ይመጣል። ቆይቶም አስማሚው እድል እየፈቀ አጥፊው ይተካል። ነገር ግን የአንድነቱ ጉዞ በጭቆና ላይ እንዲካሄድ የሚፈልጉ ቢሆን ይህን ለመፈጸም ጥቂቶች መበት አላቸው።

በባታቾቻቸውም የወደቁ ይገኛሉ። ስለዚህ የአፍሪቃ ኅብረት በግራ ቀኙም መካከል እንዲገባ ሌላ ትግል ይጠበቀዋል። ከጨቋኞቹ ወይም ከተጨቋኞቹ ጋር መታገል ሊኖርበት ነው።

በኢትዮጵያ ውስጥ የሚኖሩት የደቡብ ሱዳን ስደተኞች ወደ መንገደራቸው ለመመለስ “ታላቅ ተስፋ አለን” ይላሉ።

በአሁኑ ጊዜ ደቡብ ሱዳን ማንኛውንም ሕዝብ የመጥ ላት በሺታ አለከፋትም ። ታላቋ ብርታኒያን፤ ወይም የተ ባበረው የአረብ ሪፖብሊክን አልተቃወመችም ። አስቀ ድማ እንደጠየቀችው እንደነፃዎቹ ሕዝቦች ነፃ የመኖር ዕድል ነው የምትጠበቀው ። ነፃ የሆነ የጋራ ብልጽግናም ትፈልጋለች ። ለብልጽግናም በሚያመቸው በአባይ አካ ባቢ ትገኛለች ። “ሰሜንን የመጥላት በሽታ አለከፈንም ። የጠየቅነውም የውስጥ አስተዳደር መብት ነው ይህንም ካገኘን በእርግጥ ጥሩ ወንድማማችና ወዳጆች እንሆናለን” ነው የምትለው ።

በደቡብ ሱዳን ዓረቦች አፍሪቃውያንን ለመግደል ተፈቅዶላቸዋል ። እስታርን ከተባለው የጀርመን መጽሔት ተተርጉሞ

“ኢትዮጵያ” ጋዜጣ በተከታታይ ያተመው ።

ከጎርደን ትፈለር ፡

ከኛ በፊት ነጭ ሕዝብ ባላዩትና ለጥቂት ጊዜ ብቻ ባወቅናቸው አፍሪቃውያን መካከል ከከበበን አደጋ በበ ለጠ ብዙውን ጊዜ ያስቸገረኝ ጥያቄ አንዲት አውሮፓዊት ሴት ጫካ ውስጥ ሆና ልብስዋን ስታወልቅ የሰባቱ አፍሪቃውያን ስሜት እንዴት እንደሆነ መገንዘብ ነው ።

ያለነው ሱዳንን ከዩጋንዳ ከሚለያየው ወሰን መተላለፍ ክልክል በሆነበት ቦታ ላይ ነው ። ጊዜው ክረምት ስለሆነ ያባይ ውኃ ወንዙን ሞልቶ መሬቱን አጥለቅልቆታል ።

ከአጃቢዎቻችን አንዱ ዋና ትችላላችሁን? ሲል ጠየቀን ። ከነልብሳችን በመዋገት ወንዙን አቋርጠን ወደ ሱዳን ብንሻገር ምናልባት የጉዞአችን መጨረሻ ይሆናል በማለት ልብሳችንን ማውለቅ ይገባን ይሆን? ማውለቅ እንደፍራለን? በሚል ስሜት እያመነታን ራሳችንን በራሳችን አጠያየቅን ።

ከዚህም በተለይ በደንበሩ ላይ ያሉት ወታደሮች ማናቸውም ሰው ወደ ደንበሩ ቢጠጋ እንዲገድሉ የታዘዙ ስለሆነና ሌሊቱም ወደ ንጋቱ የተቃረበ በመሆኑ ለመሻገር ተጣደፍን ።

ክሎውድ ልብስዋን ስታወልቅ ሸኝዎቻችን በጨዋ መንፈስ ገጸቸውን አዙረው ወደ ወንዙ ለመሻገር እስከ ገባን በት ጊዜ ድረስ ከጠበቁን በኋላ ዕቃዎቻችንን በጎማ ከረጢታችን አሳስረው ልብሳቸውን አውልቀው ተከተሉን ።

ነገር ግን በእንደዚህ ያለው የችግር ጊዜ ውስጥ አንዳንድ አጋጣሚ ጉድለት ስለማይጠፋ ፈልገዋቸውን ከከረጢቱ ውስጥ አፈትልከው ወንዙ ወሰዳቸው ።

ክሎውድን የወንዙ ውሃ ኃይል እየገፋፋ ወስዶ ካንድ ዛፍ ቅርንጫፍ ጋር ስላያያዛት ሶስታችንም ተሩዋሩጠን ሄደን አላቀቅናት ።

ካስር ደቂቃ በኋላ በደህና ወደ ወንዙ ዳርቻ እንደደረስን ራቁት ሆኖ የመውጣቱ ነገር እንደመጀመሪያው ጊዜ ስላላሳሰበን ሁኔታውን ጨርሰን በመርሳት ወጣን ።

ውሀው ውስጥ ሳለን አንድ ጥያቄ መጣብኝ ። ይኸውም አዘዎች ይኖሩበት ይሆንን? የማለት ጥያቄ ሲሆን ዋና ላይ እንዳለሁ ልጠይቅ አልደረርኩም ። ሆኖም ከወጣን በኋላ መሪያችንን 'አዘዎች አሉበትን ስል ጠየቅሁት' ። እሱም, በእርግጥ አሉበት "ካለ በኋላ ነገር ግን, ይህን ወሰን እንደሚጠብቁት ወታደሮች ሌሊት ሌሊት ይተኛሉ ሲል, መለስልኝ ።

ይህ የጨዋታ አነጋገር እውነተኛ ፍርሃታችንን ስለቀነሰው ሰባቱ አፍሪቃውያንና እኛም ሁለት አውሮፓውያን በንድነት እየደጋገምን ሳቅን ። በተከለከለበት በሱዳን ግዛት ውስጥ በምሥጢር በመግባታችንና ስለ እነርሱም ሆነን የሚደርሰውን አደጋ የምንጋፈጥ ካልሆነ በቀር ለገዜው የደፈጣው ጦርነት ተረስቶ ነበር ።

በካርቱም ማለት በሱዳን ዋና ከተማ ውስጥ ሆኖ አንድ ሰው ወደ ደቡብ ሱዳን ለመሄድ ፈቃድ ቢጠይቅ የትሕትና አነጋገር ያጋጥመዋል ። ሆኖም መጨረሻው "አይቻልም, ነው ።

ይህም የሚሆንበት ሌላው ዓለም በላስተዋለው ሁኔታ በደቡብ ሱዳን ውስጥ ክርስቲያኖችን ጨርሶ ለማጥፋት ዓረቦች የሚፈጽሙት አሳዛኝ ግፍ እንዳይገለጽ ለማድረግ ነው ።

በዚህ ግዛት ውስጥ ከአምስት መቶ ሺሕ በላይ የሚሆኑ የሰው ልጆች የተገደሉ ሲሆን ከዚህም የሚበዙት

ደግሞ ቤታቸውና ንብረታቸው ተቃጥሎባቸው በየዱር ገደሉ ሕፃናት ልጆቻቸውን አቅፈው እንደ አራዊት ተሸሽገው ይኖራሉ ።

ሶስት ሰዓት ያህል ከተጓዝን በኋላ የመጀመሪያዎቹን ስደተኞች አገኘን ። እነርሱም ጥቅጥቅ ባሉ ጫካዎች ውስጥ ትናንሽ ጐጆዎች ሠርተው የሚኖሩ ናቸው ። እንዳይን አንድ ሴትና ልጆች እየጮሁ ሸሹ ። ወዲያውኑ ወንዶቹ ብቅ ብቅ አሉና ጦራቸውንና ቀስታቸውን አነሱ ። በርቀት እንዳይን ጠላቶቻቸው ዓረቦች መሰልናቸው ። ከነሱ አንዱ የወረወረው ጦር ከክሎውድ አጠገብ ተተክለ ።

ሸኝዎቻችን ማን መሆናችንን ሲገልጹ እኛ ተከለልን ። ጩሃ የሸሸችው ሴት እየተጠራጠረች ተመለሰች ። ቢሆንም ሁሉም ከድንጋጤ የተነሣ ተንቀጠቀጠ ። በሸኝዎቻችን አማካይነት ቀርበን ከተዋወቅናቸው በኋላ ከእንድር ክኝ በቀር (መሬት ውስጥ የሚበቅል ፍሬ) ሌላ የሚበላ ነገር ስለ ሌለ እንድንበላ ሰጡንና ጫካው ውስጥ ለአደን ያጠጡዱት ወጥመድ የዱር አሳማ ወይም ሌላ አውራ አጥምዶ እንደሆን እንዲያይ ሁለት ሰዎች ላኩ ።

የተላኩት ሰዎች ወጥመዱ ስላላጠመደ አግረ መንገዳቸውን አንድ ረጅም የወንዝ እባብ ገደለው እየፈነጠዙ ይዘው መጡ ። ለሁለታችን ጭራው ተቆርጦ ተጠበሰልን ይህም ከእባቡ ሥጋ የተሻለው ክፍል ሲሆን የከርሱም ሥጋ በጣም ጣፋጭ ነው ። ሰላሳ ሰዓት ያህል እህል ስላል

ቀመስንም እንደሆነ እንጂ ብቻ በጣም ጣፈጠን።

ላራት ሳምንት ያህል ሱዳን ውስጥ በደረግነው ጉዞ ይህ ምግብ ከሌለው ምግብ ሁሉ የተሻለ ሆኖ ስላገኘነው የምሳችን ጊዜ በደረሰ ቁጥር እናስበው ነበር።

በየግዛቱ እየዘለቅን እንደ መግባታችን ሁሉ ምግባችንም በደንብ የተዘጋጀ ነበር። ከሸኝዎቻችን አንዱ በቀበቶው ኪስ ውስጥ አራት በምቦች ይዙዋል። ይህም በጓደኞቹ ዘንድ አራት ዓረቦች የገደለ መሆኑን የሚያሳውቅለት ሲሆን በጀግንነቱ “ቢስማርክ. እየተባለ ይጠራል።

ቢስማርክ የተባለበትን ምክንያት ለማወቅ እንዳስረዳው ከጠየቀኝ በኋላ ወዲያውኑ በልተጣራ አነጋገር “ፖለቲካ ታሪክ ጀላግራፊ ናችሁ ብሎ ጠየቀኝ። አነጋገሩ የቋንቋ እውቀት ጉድለት ቢሆንም” የፖለቲካ የጂኦግራፊ ሰዎች ናችሁን? ብሎ መጠየቁ እንደሆነ ገባን።

የእንዲህ ያለውን አነጋገር ጥያቄ ከጉዞአችን ጀምሮ ያወቅነው ስለሆነ ማታ ማታ እሳት ለመሞቅ በምንሰበሰብ በት ጊዜ የዓረብን መንግሥት አረመኔነት የሚቃወሙት አረቦች እንዲሁም ካካበዱ ያሉት ገበሬዎች ሁሉ በዙሪያችን እየተቀመጡ ልዩ ልዩ ጥያቄዎች ያቀርቡልናል፤

እንዲያውም የአርባ ኪሎ ሜትር ጉዞ እያደረግን ፍጹም ደክመን እንቅልፍ ጭልጥ አድርጎ እየወሰደን የቤታችንን ምቹት በምናልምበት ሰዓት እንኳ ሕዝቦቹ የማወቅ ናፍቆት ስላላቸው ፈንታ አይሰጡንም።

ሆኖም እኛን ከአደጋ ለመጠበቅ ድካም ሳያዘነጋቸው በሙሉ ጦር መሣሪያ ይጠብቁናል። የሆነ ሆኖ አሁን የመንግሥቱ የጦር ወታደር ታንኮች በአቅራቢያችን ስለሚያስሱ ስለቃላት የምንጨዋወትበት ጊዜ መስሎ አልታየም።

ጋዜጠኞች በደቡብ ሱዳን ውስጥ ገብተው የሚደረገውን የአረመኔነት ግድያ እንዴት እንደሆነ ለዓለም እንዲገልጹ የዓረቡ መንግሥት ስለማይፈቅድ ለመገደል የምንታደን መሆኑን ስደተኞቹ ካስረዱን በኋላ “ይህን የአረመኔነት ተግባር የሚያዩ የውጭ አገር ሰዎች ባለ መኖራቸው እንደምታዩት እጅግ በሚያሳዝን የግፍ ኃይል ማለቃችን እንደተዘነጋ የሚቀር ይሆናል” ሲሉ እያለቀሱ ገለጹልን።

“እናንተም ትተርፋላችሁ ብለን አናስብም። ብትሞቱም እኛኑ አጥፊ ለማስመሰል እነሱ ገደሏቸው ብለው ማውራታቸው አይቀርም” ይህን ከገለጹልን በኋላ ወደ ቀድሞው ጥያቄ ተመለስን።

ቢስማርክ እምብዛም ክፉና ጨካኝ ሰው ስላልነበረ የቀድሞዎቹን ቅኝ ገዢዎች ማለት እንግሊዞችን ለማስቆጣት ይህን ስም ካህኖች ሰጡት ብዬ ለጠያቂዬ ገለጽኩለት። ሆኖም መልሴ አላረካውም። ደግሞ ቢስማርክ ቀዱስ ሰው ነበርን? ሲል ጠየቀኝ። ጀግንነቱን ያስደለተው ይሆናል በማለት ቢስማርክ ከብረት የተሠራ ነው አልኩት።

ይሁን እንጂ አፍሪቃዊው ቢስማርክ እንደካቶሊካዊ እምነቱ ዓይነት ቅዱስ የመበልን ስም በበለጠ ስለሚመ

ርጥ አሁንም ቢሆን በቢሰማርክ ትርጓሜዬ እምብዛም አልተደሰተበትም።

የኖረብ ታንክ ሞተሮች ከሩቅ ማጉረምረም እንደጀመሩ እንደ ተኩስ ተሰማ። ወዲያውኑ አስራ አራት የሚሆኑ አረበኞች ተሰበሰቡ። ከነሱም ጥቂቶቹ ዩኒፎርም የለበሱ ሲሆኑ ሌሎቹ ደግሞ የተቀዳደደ ልብስ ለብሰዋል። ሁለት የእጅ መትረፍሶች ሰባት ጠበንጃዎች ሶስት ጦሮች ይዘዋል።

በታወቀ መጠሪያ ስም ካስሚሮ (በሰማርክ) የተባለው የደፈጣው ጦር መቶ አለቃ ነው። እሱም ለሕይወታችን ጥበቃ ጥብቅ ኃላፊ ስለሆነና ሥራውንም ሳይዘነጋ የሚጠብቅ እንደመሆኑ አደጋ በሚያሰጋ ጊዜያት ውስጥ ከጀርባችን እየተጋረደ ከፈታችን እየቆመ በሕይወቱ መሥዋዕትነት ጠብቆናል።

ቀጥሎም አረቦች እስካሁንም (አቢድ) በሮች እያሉ ይጠሩናል። ንዑስ ፍጡር ስለሆናችሁ መሰልጠን አለባችሁ ይሉናል። እተማሪ ቤትም እነሱ የበላይ ፍጡሮችና ለእግዚአብሔር ቅርብ ነን እያሉ አስተምረውናል። ይህ እውነት ሊሆን ይችላልን? ብሎ ከጠየቀኝ በኋላ እናንተ ከኛ ጋር የበላችሁና በኛ ጉጆ ውስጥ የተኛችሁ የመጀመሪያዎቹ አውሮፓውያን ናችሁ። ይህም ለሰብአዊ ፍጥረታችን ትክክለኛነት ሙሉ እምነት ሰጥቶናል። የሰው ልጆች በተፈጥሮአቸው ትክክል ናቸውን? ወይስ እኛ አፍሪቃውያን የገብተኛው ፍጡር ወገኖች ነን? አለን።

ንግግር በምናደርግበት ቁጥር ሁሉ እንዳንዱን ነገር ለማወቅና ለመማር ፍላጎት ስላላቸው አደጋውን ይዘነጋሉ። የሚፈጸምበቸው አሳዛኝ ግፍ በብርቱ ስለሚሰማቸው በንግግራችን መጨረሻ ደጋግመው የሚጠይቁን ያንኑ በእውነቱ እኛ እውነተኛው የሰው ፍጡሮች ነን? የሚል ነው።

ይህን የመሰለው ጥያቄያቸው የደረሰባቸውን የግፍ እልቂት ሲያሰማን ቆስሎ ለእርዳታ እንደሚጮህ እንስሳህላለን ታይቶናል። በረፍንበት ቦታ በሰፈርንበት መንደር በቆምንበት ስፍራ ሁሉም የሚያቀርቡልን ጥያቄ ስለምንጥቁሮች ሆንን? ስለምን እንዳራዊት እንታደናለን? የሚል ነው።

እነዚህ አፍሪቃውያን በሱዳን ውስጥ መጀመሪያ በገኝዋቸው ሰዎች እንደሰው የተገመቱና የታዩ ስለሆነ ነገሩ እምብዛም አያስደንቅም። በመጀመሪያ የገቡት የግብጽ አረቦች አፍሪቃውያኖቹን እንደከብት እየሰበሰቡ ወንዶቹን በባርነት ለሥራ፣ ሴቶቹን ለፍስሐ ወደ ሰሜን ሱዳን ያሸጋገሩዋቸው ሲሆን በመጀመሪያዎቹ ተጓዥዎች አበባዎች የፈኩበት የምድር ገነት የተባለው ይህ አገር ዛሬ የግፍ ሥራ ማድረጊያና ሕፃናትን ከእናቶቻቸው መነጠያና መፈንገያ ሆነዋል።

ቀጥሎ የእንግሊዝ ቅኝ ገዢዎች ገቡ። እነሱም የሰሜኖቹን አረቦችና የደቡቦቹን አፍሪቃውያን አቀላቀለው አገ

ሩን አንድ አደረጉት የነዚህም በዘር በባህል የተለያዩ ወገኖች አንድ መሆን ሱዳን ነፃነቷን እስካገኘችበት ፲፱፻፶፮ ዓ. ም. ድረስ ተጠብቆ ቆየ ።

የደቡብ ኅሳቦች እንደገና ተከላካይ በማናገኘበቱ ሁኔታ ለሱዳን አንስጥም በማለት ፍጹም አንድነቱን ተቃውመው በፌዴራል መንግሥት ስም የውስጣዊ አስተዳደር ነፃነት እንዲሰጣቸው ጠየቁ ።

መቃወማቸውን ለንደን ውስጥ አንዳንድ ሰዎች በመደገፍ አረቦቹ ከፍተኛውን ሥልጣን ስለሚይዙና በትምህርት ደረጃቸው ከፍተኛ ስለሚሆኑ በቅኝ ገዢነት መንፈስ ይጉድዋቸዋል ። ብለው ነበር ፤ ጻፉ ግን ስዊዝ ከናልና እንግሊዞች በአረብ አገሮች ውስጥ ያላቸው የቤንዚን ጥቅም በዓረቦቹ እጅ ስለሆነ ጥቅማቸውን በማየት ብቻ የሱዳን መንግሥት በማዕከላዊ መንግሥት እንዲጠቃ ለል ደገፉ ።

ከዚህ በኋላ በአዲስ የተተኩት የዓረብ መንግሥት ባለሥልጣኖች ያገሪቱን አስተዳደርና ኤኮኖሚ እንዲሁም የፖሊሲና የጦር ሠራዊቱን ኃይል የግላቸው በማድረግ የኢምፔሪያሊዝምነትን ተግባር የሚፈጽሙ ሆነ ።

የዓረቡ መንግሥት አፋሪቃውያኖቹን በየጫካው ሲገድል ካርቱም ውስጥ ባለው ፓርላሜንት ግን ከአፋሪቃዊያኖቹ እንደራሴዎች ጋር እስካሁንም በጉዳዩ ውል እንዲደረግበት ለመስማማት የሚፈቅድ እየመሰለ በማየል ላይ ነው ።

አረቦቹ እስላማዊ ሃይማኖታቸውን ለአረመኔነት ተግባራቸው የተሻለ መሣሪያ አድርገው ስለሚያስቡ ክርስቲያኖቹን በኃይል እያስገደዱ ወደ እስልምና መለወጥ ዋናው ሥራቸው ሲሆን ክርስቲያንነታቸውን በመጠበቅ እምቢ የሚሉትን ግን እንደ አንበጣ ይረፈርፉዋቸዋል ። ክርስቲያኖቹ እስላም እንዲሆኑ መስጊዶች ተሠርተዋል ። ትምህርት ቤቶች ግን ተዘግተዋል ።

የአፋሪቃውያኖቹ ትምህርት በጣም ያነሰ በመሆኑ የሚሉትን ሁሉ እንዲቀበሉ ያደርጓቸዋል ። እውቅ ሆኖ በሕዝቡና በአውሮፓውያኖቹ መካከል ይሠራ የነበረው የእንግሊዝኛ ቋንቋ በዓረብኛ ቋንቋና በዓረብ መንፈስ ተተክቷል ።

ክርስቲያኖቹ አፋሪቃውያን የክርስቲያን እምነታቸው “ሰው ሁሉ በእግዚአብሔር ፊትና በሌሎች ሰዎች ዘንድ ትክክለኛ ነው” ሲሉ ያስተማሯቸው በመሆኑ ለሰብአዊ ተፈጥሮ መብታቸውና ለእምነታቸው ነፃነት ከሚያደርጉት ተጋድሎ አልተዳከሙም ።

እንደ ዝቅተኛ ፍጡር ተቆጥረው ግፍ ይፈጸምባቸዋል ። ሆኖም በጀግንነትና በቆራጥ መንፈስ ይከላከላሉ ። ዓረቦቹ መንደራቸውን ለመውረር እርስታቸውን ለመቀማት በሚነሳሰቡት ጊዜ ሁሉ በየጫካው አነስተኛ ተከላካይ ጦር በማቆም ለአጽመርስታቸው እስከ መጨረሻው መሥዋዕትነት ይጋፈጣሉ ። የእምነት ነፃነት እንዳልተገኘ

ያመኑበት አውሮፓውያኖች ሚስቶቻቸውን በደቡብ ሱዳን ውስጥ ዓረቦች የክርስቲያንን አምነት ጨርሶ ለማጥፋት የመጡ መሆኑን በማወቅ በሚቻላቸው ሁሉ ውስጥ ውስጥ ውስጥ ደቡባውያኖቹን ያበረታታሉ። ነገር ግን አረቦቹ ይህን አድራጎች በጥርጣሬ ስሜት ስለወቁ ሚስቶቻቸውን ሁሉ እንዲዘጉ በማድረግ ሚስቶቻቸውን ካገር ካስወጡ በኋላ ቤተ ክርስቲያኖችንም አቃጥለዋቸዋል።

ይህም ብቻ ሳይበቃ ከዚህ ወር 1988 ዓ. ም ጁባ በተባለው የደቡብ ሱዳን ከተማ ውስጥ በአረቡ መንግሥት ወታደሮች በአንድ ሌሊት ሺ አራት መቶ አፍሪቃውያን ተገድለዋል።

በተለይም ካርቱም ውስጥ ያለው ማዕከላዊ ሥልጣን “የተማሩት ከተገደሉ በደቡብ ያለው የነፃነት ተጋድሎ ሊወድቅ ይችላል” ብሎ ስለሚያምንበት በስወር ትክክል በስመረው ድንጋጌ ማንበብና መጻፍ የሚችሉት ሁሉ አየታደኑ የሚገደሉ ሆነዋል።

ይህም አድራጎች በአፍሪቃውያንና በአረቦች መካከል ለቆየው ወዳጅነት መቆራረጫ ስለ ሆነ ዛሬ በመቶ ሺ የሚቆጠሩት አፍሪቃውያኖች በከባድ መከራና ችግር ካጋጠማቸው መካከት እየሸሹ ወደጎረቤት አገሮች ገብተዋል።

ለኑሯቸውና ለአምነታቸው ነፃነት ለሚከላከሉት አፍሪቃውያኖች መጠለያ ይሆናሉ በማለት የሚጠረጠሩት መንደሮች ተቃጥለዋል። ይቃጠላሉም። የተበባሩት መንግሥ

ታት ድርጅትም በደረገው ግምት በእንደዚህ ያለው አድራጎች ያለቁት አፍሪቃውያን እስከ አምስት መቶ ሺ ደርሰዋል። ይህም የሆነው ከመቶ ዓመት በፊት ሳይሆን አሁን የሰው ልጅ በስደናቂ አውቀት በደረበትና የሰው ልጅ መብት ከመቸውም ይልቅ በተጠበቀበት ዘመን ውስጥ ነው።

ክርስቲያንነትን ለማጥፋት በመነሳት ብቻ ይህ የዘር ማውደም ወንጀል ሲደረግ ሕሊና እየቀሰቀሰቸው የተቆጩ አንዳንድ ሰዎች ከሙሉቸው በቀር ኢንተርኔሽናላዊ ተቃውሞ አልተደረገበትም። ሱዳን ውስጥ ከምዕራብ ወይም ከምሥራቅ ወገን የገባ መንፈስ ስለሌለ የዓለም የፖለቲካ ሰዎች ሁኔታውን እንዳልማወቃቸው ሁሉ አልተንቀሳቀሱም።

ሱዳን ውስጥ ያለው አፍሪቃውያንን የመግደል መንፈስ እንጂ የሁለቱም ወገን ማለት የምዕራብ ወይም የምሥራቅ ዓለማ ልዩነት የለበትም።

በዚህ አገር ውስጥ የሚደረገው የዘር ማውደም ከፍተኛ ጥፋት ከዓለም አቀፍ መንፈስ ውጭ ስለሆነ ለጋዜጠኞች ወይም ለዲፕሎማቶች ነገሩን መከታተል አደገኛ ነው። እኛም ቢስማርካችን በይኖር ኖሮ በልተመለስን ነበር።

ከቢስ ማርካችንና ከሌሎችም አርበኞች ጋር ስለ ሰው ልጅ ሁኔታ ስንጨዋወት እንዳለን ቢስማርክ የአረቦችን አመ

ጣጥ በርቀት ስላዳመጠ በቀስታ ፋጨት ምልክት ከሰጠን በኋላ ጥግ ጥግ ያዝን ። በጸጥታ እርምጃ ሊያጠምዱን የነበሩት የአረቦቹ ፈታሽ ወታደሮች ወዲያውኑ በየታንካቸው ሥር መደበቃቸውን አየን ።

አገሪቱ በጣም ለም እንደመሆኑ ሃይነት ከክረምቱ የዝናብ ወራት በኋላ የሰንበሌጡ እርዝማኔ ከሁለት ሜትር በላይ ሰለሆነና እንደዚህም ቀጋውሩ ጋሬጣው ስለማያሳልፍ ብዙውን ጊዜ የሄድነው ሰንበሌጡ ፊታችንን እያበላሸው ጋሬጣው እጃችንን እያደማው ነው ።

ይሁን እንጂ የደቡብ ሱዳን የምሥጢር ጉብኝታችን ከክረምቱ ወራት መጨረሻ ጊዜ ጋር ስለ ተጋጠመ ዕድለኞች ሆንን ። የጫካው የጠሸው ተፈጥሮ ብዙ ጊዜ ሕይወታችንን አድኖታል ። ሆኖም አሁን አቅጣጫችን የሚያመራበት መስመር በወታደሮችና በታንካች የታጠረ በመሆኑ ጉዞዎችን ወደፊት መቀጠል ስላልቻልን ወደኋላ መመለስ ግድ ሆኖብን ተመለስን ።

ከዚህ በኋላ አስር ኪሎ ሜትር ሄደን ስድስት ጉጆዎች ካለብት ከንድ መንደር ደረስን ። ከወገባቸው በታች ቅጠል የለበሱ ሴቶች በርካክ ብለው ሰላምታ ሰጡን ። እንግዶች በክፉ ወይም በደግ መንፈስ ቢመጡ እንዳገሩ ልማድ እንግዳ ብርቅ ስለሆነ ዝቅ ብሎ ሰላምታ መስጠት ካስተዳደረባቸው ጋር የተያያዘ ነው ። በእውነቱ ከፍተኛውን ጨዋነት የያዙ ናቸው ።

ከሰፈሩ አበዎች (ሽማግሌዎች) አንዱ “እግዚአብሔር ልኳችሁ ይሆናል” በማለት ኬሻ ላይ ተዘርፈው በስቃይ ወደ

ምታጣጥረው ልጁ ወሰደን ። ልጅቱ ሆዱዋ አብጠውዋል ። ሁለት አሮጊቶች ግራና ቀኝ ሆነው እጁዋን በመያዝ እያለቀሱ ያጽናኑ ዋታል ። ከዚህ በቀር የሚያደርጉላት እርዳታ አልነበረም ።

ሕመሟ የትርፍ አንጀት ይመስላል ። ነገር ግን ሐኪም በማይገኝበት እርዳታ በማይጠየቅበት ወደኋላ ተመልሰን ይህን ማድረግ እንችላለን በማንልበቱ ግዛት ጉዞ ላይ ምን እንደምናደርግ ጨነቀን ። ምንም ማድረግ አልቻልንም ። ሕመሙ ከእባብ መርዝ ከወባ ንድፊያ ከጥይት ማቀሳል በላይ ሆኖ ስለ ተሰማን ከዚህም የባሰ በሽታ ይገጥመን ይሆናል በማለት ፈርተን ሁለት ቀን በአንዲት ጉጆውስጥ ተኝተን አደርን ።

የአንጀት በሽታ ኖሮኝ ቢሆን ኖሮ የሚደርሰው ችግር ምን እንደሚሆን በአእምሮ ሃይን ታየኝ ። ልጅቱ እኛ በገባንበት ዕለት ሞተች ። በዚህም ጊዜ ቤተ ሰቦቹዋን እያዘንን ከማጽናናት በቀር ምንም ማድረግ አልቻልንም ።

ጦርነቱ ከተጀመረ አንስቶ ጥንታዊው የልቀሶ ዕቃዎቻቸው የጋብቻ ጌጦቻቸው መንደሮቻቸው ሲቃጠሉ አብረው ተቃጥለዋል ። በግዛቱ ውስጥ ሐኪሞች መድኃኒቶች አስታማሚዎች ስኳር ወተት እንዲያውም ጨውና የቀሳል ማሰሪያ ጨርቅ እንኳን ስለማይገኝ እንደ ደቡብ ሱዳን ያለው አገር የዓለም አስቸኳይ ርዳታ ያስፈልገዋል ።

ጉዞዎችን ቀጥለን ወደ አንድ መንደር ደረስን ። ከመንደሩ ጭቃ ሹም ጋር ከተገናኘን በኋላ “ከብዙ ትውልድ አንስቶ በዚሁ አካባቢ ኖረናል ። አሁን ግን አረቦች መን

ደራችንን እያቃጠሉ ይፈጁናል" አለን።

በዚህ በአረፍንበት መንደር ውስጥ እንዳለን አንድ ቀን ጠዋት የብዙ መኪና ሞተሮች ሲያገረመርሙ ሰማን መኪናዎቹ የተቃረቡ ስለሆነ ወጣቶቹ በበለጠም ሴቶቹ ሕፃናቶቻቸውን አቅፈው በሚያሳዝን ሁኔታ ወደየጫካው እየተደፋፉ ሸሹ።

በሰፈሩ ውስጥ የነፃነት አረበኞች ስለሌሉ የሚገቡዱ አይሆንም የማለት ስሜት ስለ መጣብን የአረቦቹን ወታደሮች በባዶ እጅ ጠበቅን። እንዳየን ሮምታ ከፈቱ። በመጀመሪያው ሮምታ ስበት ቆስለው ሲወድቁ በሁለተኛው ሮምታ አራት ቆሰሉ። በከባድ ድንጋጤ እየሮጥን በመሸሸ ወደ ጫካው ገባን።

ወታደሮቹ በመኪናቸው ተመልሰው ከሄዱ በኋላ እንደገና እየተንበረከክን ወደ መንደሩ ብንመለስ መንደሩ ተቃጥሎ አስራ አራት እሬሳ ቆጠርን። ከነዚህም ውስጥ አንዲት ሮጉዝ ሴት ነበረችበት።

በዚህም ጊዜ ውስጥ ከአርበኞቹ አንዱ ወዳጃችንን እንዳጋጣሟ ስላገኘነው መቼ መጣህ እዚህ? ብዬ ጠየቅ ሁት ስድስት ወር በሬት አለኝ። አረቦቹ የክረምቱ ወራት በሚያልቅበት ጊዜ በግልጥ ማየት እንዲመቻቸው ሣሩን ስለሚያቃጥሉትና በባላገሩ ላይ ሌሊት ሌሊት አደጋ ስለሚጥሉ ሰዎቹ አደጋው እያሰጋቸው የሚያድሩት ጫካ ውስጥ ስለሆነና ምሳና ራት በእንድክያ ፍሬና በበርበሬ ወጥ የሚያዘጋጁልን አስተናጋጅዎቻችንም ምግባችንን ከሰናዱልን በኋላ መንደራቸውን እየተው የሚያድሩት ጫካ ውስጥ ነው።

ስጥ ነው። የእኛ መኖርም ከአደጋው እንደማያተርፋቸው ስላወቁ አንዲት ሰዓት እንኳን እፎይ በማለት ጎጆው ውስጥ አይተኙም።

በነበርንበት የበረሃ መንደር ውስጥ ሁለት በጣም የከሱ ውሾች ነበሩ በጮሁ ቁጥር እንረበሻለን፤ እንደነግጣለን። እርግጥ ነው መንደሩ ውስጥ እሳት የመሞቅ ዕድል ነበረን ነገር ግን የዕረፍታችን ጊዜ ከሥጋት ያልተላቀቀ በመሆኑ ጫካው ውስጥ በርዶንም ቢሆን መቆየቱን መርጠናል።

የምግብ እወት የአደጋው ሁኔታ በየቀኑ ሰላሳ ኪሎ ሜትር የምንጓዝበት ርቀት በየቦት ጫማችን የሚገቡት መርዛም ሸረራቶች ስላዳከሙን ጥቂት ዕድል ብናገኝ ኖሮ ከርግችንን ሞልተን በሞቀ አልጋ ላይ ተኝተን አፍሪቃ ጫካ ውስጥ ያሳለፍነውን ከባድ ችግር ባሰብን ነበር። ነገር ግን በሕዝቡ ላይ አረቦች የተነሱበት የዘር ማጣፋት ወንጀል መጨረሻ የሌለው በመሆኑ አሳዛኝ ነው።

ካርቱም ውስጥ ያሉት የአረብ መንግሥት ወታደሮች ሴት ወንድ ሕፃን ወጣት እርጊት ሽማግሌ ሳይሉ አለርሃ ራኄና አለምሕረት የተነሱበት ጦርነት የደቡባዊያኖችን ዘር ጨርሶ ለማውደም የታቀደ እንጂ አረበኞቹን በመዋጋት ብቻ የተወሰነ አይደለም። በአሳት ቃጠሎ መንደርን ጨርሶ ማጥፋት ሰውን በጥይት መረፍረፍ በሰይፍ በጎራዴ መጨፍጨፍ ብቻ ሳይሆን ከየመንደራቸው እየሸሸ በየጫካው የሚንከራተቱትንም ገበሬዎች እያሳደዱ መግደልና መድረሻ ማሳጣት የአረቦቹ ወታደሮች ዋና ተግባር ነው።